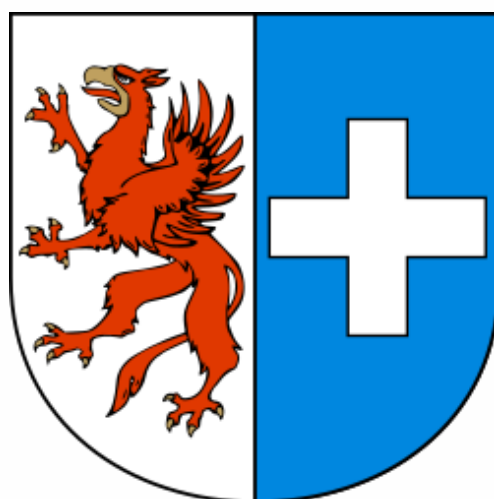

DIAGNOZA LOKALNYCH ZAGROŻEŃ SPOŁECZNYCH

**GMINA KOŁBASKOWO
2025**

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE	5
<i>RYNEK ALKOHOLOWY</i>	8
<i>PRZESTĘPCZOŚĆ</i>	9
ZASTOSOWANE METODY BADAWCZE	10
PROBLEMATYKA BADANIA	11
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	12
<i>GRUPA BADANA</i>	12
<i>CEL BADANIA</i>	18
<i>PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ</i>	19
<i>AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW</i>	21
<i>OSOBY STARSZE</i>	25
<i>NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ</i>	27
<i>PRZEMOC DOMOWA</i>	29
<i>PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI</i>	33
<i>POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY KOŁBASKOWO</i>	35
BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH	37
<i>WYNIKI BADANIA</i>	37
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	43
<i>CEL BADANIA</i>	43
<i>CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ</i>	43
<i>WYNIKI</i>	44
<i>RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI</i>	44
<i>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL</i>	47
<i>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY</i>	52
<i>SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE</i>	54
<i>SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ</i>	58
<i>PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC</i>	66
<i>CZAS WOLNY</i>	70
WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U. PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW SZKÓŁ Z GMINY KOŁBASKOWO Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2024 ROKU	71
<i>METODOLOGIA</i>	71
<i>CEL BADANIA</i>	71
<i>GRUPA BADANA</i>	72

WYNIKI	73
ALKOHOL	73
PAPIEROSY I E-PAPIEROSY	77
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE I DOPALACZE	79
KORZYSTANIE Z MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH I GIER	83
GRY HAZARDOWE	85
ESPAD – PODSUMOWANIE	88
PODSUMOWANIE	89

WSTĘP

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w Gminie Kołbaskowo stanowi kluczowy element w rozpoznawaniu oraz przeciwdziałaniu problemom dotyczącym zarówno dorosłych mieszkańców, jak i dzieci oraz młodzież. W obliczu szybko zmieniających się realiów społeczno-kulturowych lokalna społeczność mierzy się z wyzwaniami, które wymagają systemowego podejścia i szczególnej troski. Niniejsze opracowanie to kompleksowa analiza skali oraz charakteru problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych (alkohol, papierosy, narkotyki, dopalacze), uzależnieniami behawioralnymi oraz zjawiskami towarzyszącymi, takimi jak przemoc domowa czy cyberprzemoc.

Podstawowym zadaniem diagnozy jest dostarczenie wiarygodnych danych, które umożliwią skuteczne planowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i wspierających osoby oraz rodziny zmagające się z problemami uzależnień. Analiza wyników badań ankietowych, połączona z przeglądem statystyk, pozwala lepiej uchwycić potrzeby mieszkańców i wskazać te obszary, w których interwencja jest najbardziej pilna.

Gmina Kołbaskowo jako odpowiedzialny samorząd, przyjmuje podejście całościowe do problematyki uzależnień, angażując instytucje oraz dostępne zasoby w budowanie zdrowego, świadomego i odpornego społeczeństwa. Dokument ten wyznacza fundament do tworzenia programów i strategii, które nie tylko ograniczają ryzyko uzależnień, ale również wspierają zdrowy styl życia i rozwój lokalnej wspólnoty.

Raport prezentuje wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w trzecim kwartale 2025 roku. Obejmuje on najważniejsze zagadnienia związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, narkotyków i dopalaczy, uzależnieniami behawioralnymi oraz postawami społecznymi wobec tych zjawisk. Dane uzyskano w ramach anonimowych badań ankietowych zrealizowanych w Gminie Kołbaskowo wśród trzech grup: dorosłych mieszkańców, pracowników instytucjonalnych oraz dzieci i młodzieży szkolnej.

DANE DEMOGRAFICZNE

Szczegółowe dane demograficzne pozyskane dzień 31.12.2024 roku prezentuje poniższe zestawienie:

1. Liczba mieszkańców Gminy
 - a. 2022: **13343**
 - w tym kobiet: **51,49%**
 - w tym mężczyzn: **48,51%**
 - b. 2023: **13724**
 - w tym kobiet: **51,37%**
 - w tym mężczyzn: **48,62%**
 - c. 2024: **13876**
 - w tym kobiet: **51,34%**
 - w tym mężczyzn: **48,65%**
2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (31.12.2024): **2626**
 - a. w tym kobiet: **1247**
 - b. w tym mężczyzn: **1352**
3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (31.12.2024): **9185**
 - a. w tym kobiet: **4547**
 - b. w tym mężczyzn: **4638**
4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (31.12.2024): **2065**
 - a. w tym kobiet: **1304**
 - b. w tym mężczyzn: **761**
5. Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy:
 - a. 2022: **104**
 - b. 2023: **48**
 - c. 2024: **65**
6. Liczba orzeczonych rozwodów mieszkańców Gminy:
 - a. 2022: **3,71 na 1000 mieszkańców**
 - b. 2023: **48**
 - c. 2024: **1,4 na 1000 mieszkańców (dane przybliżone)**

7. Liczba mieszkańców Gminy (31.12.2024) (dane zewnętrzne)
 - a. stanu wolnego (kawaler/panna): **44,54%**
 - b. stanu wolnego (wdowiec/wdowa): **3,45%**
 - c. stanu wolnego (po rozwodzie): **6,77%**
 - d. w związku małżeńskim: **43,34%**
8. Liczba urodzeń żywych w roku 2024: **133**
 - a. w tym chłopcy: **53,38%**
 - b. w tym dziewczynki: **46,61%**
9. Liczba urodzeń żywych w roku 2023: **140**
 - a. w tym chłopcy: **61,42%**
 - b. w tym dziewczynki: **38,57%**
10. Liczba urodzeń żywych w roku 2022: **139**
 - a. w tym chłopcy: **48,9%**
 - b. w tym dziewczynki: **51,1%**
11. Liczba zgonów w roku 2024: **85**
12. Liczba zgonów w roku 2023: **4,7 na 1000 mieszkańców**
13. Liczba zgonów w roku 2022: **4,7 na 1000 mieszkańców**

Sytuacja demograficzna Gminy Kołbaskowo w latach 2022–2024 charakteryzuje się wyraźnym i stabilnym wzrostem liczby mieszkańców. Z roku na rok populacja stopniowo się zwiększa, co świadczy o atrakcyjności gminy jako miejsca do życia i osiedlania się. Struktura płci pozostaje przez cały analizowany okres stabilna, z nieznaczną przewagą kobiet nad mężczyznami.

W 2024 roku widoczny jest zrównoważony układ trzech podstawowych grup wieku. Gmina dysponuje wyraźnie liczną grupą osób w wieku produkcyjnym, która stanowi największą część lokalnej społeczności i wskazuje na silny potencjał aktywności zawodowej mieszkańców. Wiek przedprodukcyjny również jest reprezentowany w istotny sposób, co odzwierciedla obecność wielu rodzin z dziećmi i jednocześnie buduje zaplecze demograficzne na przyszłość. Najmniejszą, choć wciąż znaczącą grupę stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym, wśród których wyraźnie dominują kobiety. Zarysowuje to kierunek przyszłych potrzeb gminy w zakresie usług społecznych i opiekuńczych.

W zakresie ruchu naturalnego liczba urodzeń w analizowanych latach utrzymuje się na zbliżonym poziomie, z niewielkimi wahaniami rocznymi. Struktura płci wśród nowo

narodzonych dzieci zmienia się z roku na rok, raz wskazując na przewagę dziewczynek, innym razem chłopców, jednak ogólna dynamika pozostaje stabilna. Jednocześnie liczba zgonów utrzymuje się na umiarkowanym i wyrównanym poziomie, co pozwala mówić o dodatnim przyroście naturalnym i korzystnych trendach demograficznych.

W obszarze życia rodzinnego widoczna jest zmienna liczba zawieranych małżeństw – w jednym z analizowanych lat odnotowano ich znacznie mniej niż w pozostałych, co może wynikać z uwarunkowań społecznych lub incydentalnych zmian w danym okresie. Z kolei liczba rozwodów waha się w poszczególnych latach; raz przyjmuje formę wartości przeliczonej na mieszkańców, innym razem wskazuje wartość ogólną. Ogólna struktura stanu cywilnego mieszkańców pokazuje, że niemal połowa populacji pozostaje w stanie wolnym – głównie osoby młode, ale także ci, którzy owdowieli lub są po rozwodzie – podczas gdy nieco mniej niż połowa żyje w związkach małżeńskich.

Całokształt danych wskazuje, że Gmina Kołbaskowo jest społecznością dynamicznie rozwijającą się, z przewagą osób aktywnych zawodowo i rosnącą liczbą mieszkańców. Stabilne wskaźniki dotyczące urodzeń i zgonów oraz rosnąca populacja tworzą korzystny klimat demograficzny, a jednocześnie podkreślają konieczność dalszego planowania usług społecznych, edukacyjnych i infrastrukturalnych adekwatnie do potrzeb rosnącej i zróżnicowanej populacji.

RYNEK ALKOHOLOWY

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
do spożycia poza miejscem sprzedaży:			
do 4,5%	31	31	30
od 4,5% do 18%	27	28	29
powyżej 18%	29	29	30
do spożycia w miejscu sprzedaży:			
do 4,5%	17	15	19
od 4,5% do 18%	7	7	8
powyżej 18%	5	5	6

W latach 2022-2024 obserwowany jest stopniowy wzrost dostępności alkoholu, choć dynamika zmian różni się w zależności od rodzaju punktów i kategorii napojów. W sprzedaży przeznaczonej do spożycia poza miejscem zakupu utrzymuje się stabilna liczba punktów oferujących trunki o najniższej zawartości alkoholu, z niewielkim spadkiem w ostatnim roku. Jednocześnie systematycznie rośnie liczba miejsc, w których można kupić napoje o średniej i wysokiej mocy, co świadczy o zwiększającej się podaży alkoholu mocniejszego w handlu detalicznym.

W punktach przeznaczonych do konsumpcji na miejscu zmiany są bardziej wyraźne i wskazują na wyraźne odbudowywanie rynku usług gastronomicznych. Najmocniej rośnie oferta alkoholi o najniższej zawartości procentowej, co może odzwierciedlać zarówno zmiany preferencji konsumentów, jak i poszerzanie asortymentu w lokalach. Stopniowo zwiększa się także liczba miejsc serwujących alkohole średnie i wysokoprocentowe. Ogólnie dane pokazują trend wzrostowy w liczbie punktów sprzedaży i podawania alkoholu, co może przekładać się na zwiększoną dostępność napojów alkoholowych w przestrzeni lokalnej, a tym samym potencjalnie wpływać na ryzyko występowania związanych z tym problemów społecznych.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Straży Gminnej dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu			
	2022 r.	2023 r.	2024 r.
Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków	15	13	8
Liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	6	4	4
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	7	8	1
Liczba wniosków do sądu o ukaranie	2	1	3

W analizowanym okresie widoczny jest wyraźny spadek liczby interwencji Straży Gminnej dotyczących nadużywania alkoholu i narkotyków, co może świadczyć zarówno o zmniejszeniu skali problemu, jak i o zmianie sposobu zgłaszania lub reagowania na tego typu zdarzenia. Jednocześnie utrzymuje się niewielka, lecz dość stabilna liczba mandatów nakładanych za wykroczenia związane z naruszeniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości. Może to sugerować, że choć ogólna liczba interwencji maleje, to wciąż dochodzi do sytuacji wymagających zastosowania sankcji finansowych.

Zmienna dynamika widoczna jest w przypadku pouczeń, których liczba po wcześniejszym wzroście wyraźnie spada w ostatnim roku. Może to wskazywać na mniejszą liczbę drobnych naruszeń lub większą konsekwencję w stosowaniu bardziej formalnych środków. Potwierdzać to może rosnąca liczba wniosków kierowanych do sądu o ukaranie, co sugeruje, że część zdarzeń ma poważniejszy charakter i wymaga zastosowania bardziej stanowczych procedur. Dane te łącznie mogą oznaczać nie tyle zanik problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, ile zmianę ich charakteru oraz sposobu reagowania służb porządkowych.

ZASTOSOWANE METODY BADAWCZE

W procesie opracowania diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych zastosowano komplementarną metodę badawczą: CAWI (Computer-Assisted Web Interview).

Metoda **CAWI** polega na wspomaganym komputerowo wywiadzie realizowanym przy użyciu strony internetowej. Jest to technika szeroko stosowana w badaniach ilościowych rynku i opinii publicznej, umożliwiającą zebranie danych od dużej liczby respondentów w krótkim czasie. W badaniu CAWI **uczestniczyli wszyscy ankietowani**, którzy wypełniali ankiety elektroniczne w dogodnym dla siebie momencie. Takie rozwiązanie zwiększa komfort respondentów i sprzyja szczerości odpowiedzi, co ma szczególne znaczenie przy pytaniach dotyczących kwestii wrażliwych, takich jak doświadczenia związane z problemami społecznymi. Do realizacji badania wykorzystano program CORIGO, rekomendowany przez Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE), który pozwalał na sprawne przygotowanie kwestionariusza, automatyczne zbieranie danych i wstępne ich porządkowanie, zapewniając wysoką jakość materiału badawczego.

PROBLEMATYKA BADANIA

ALKOHOLIZM

NIKOTYZM

NARKOMANIA

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE

PRZEMOC DOMOWA

CYBERPRZEMOC

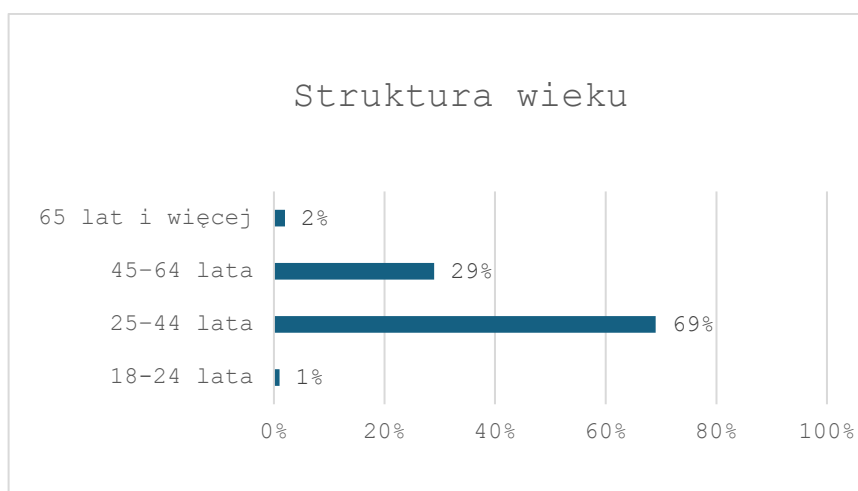
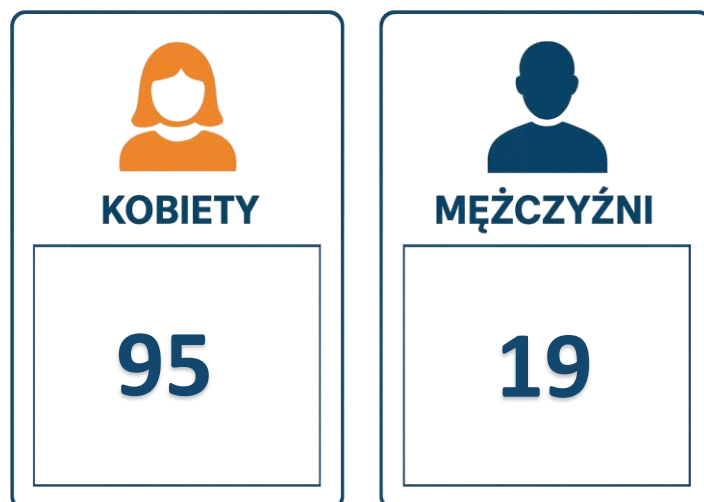

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

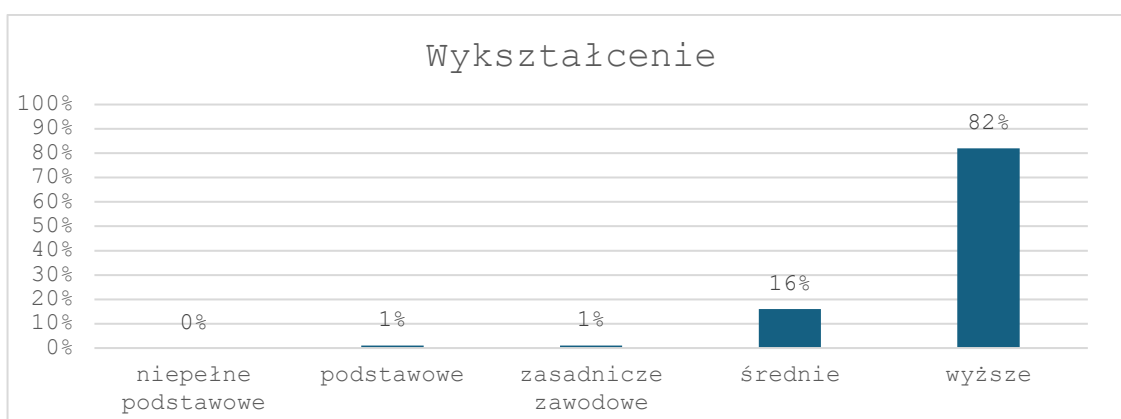
GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Kołbaskowo**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział **114** mieszkańców Gminy Kołbaskowo (83% kobiet i 17% mężczyzn) co stanowiło reprezentatywną próbę dla populacji gminy. Analiza wyników pozwoliła na uzyskanie cennych informacji na temat preferencji, potrzeb i problemów społeczności lokalnej, co może stanowić podstawę do podejmowania decyzji przez lokalne władze oraz inne zainteresowane strony.

PŁEĆ BADANYCH MIESZKAŃCÓW

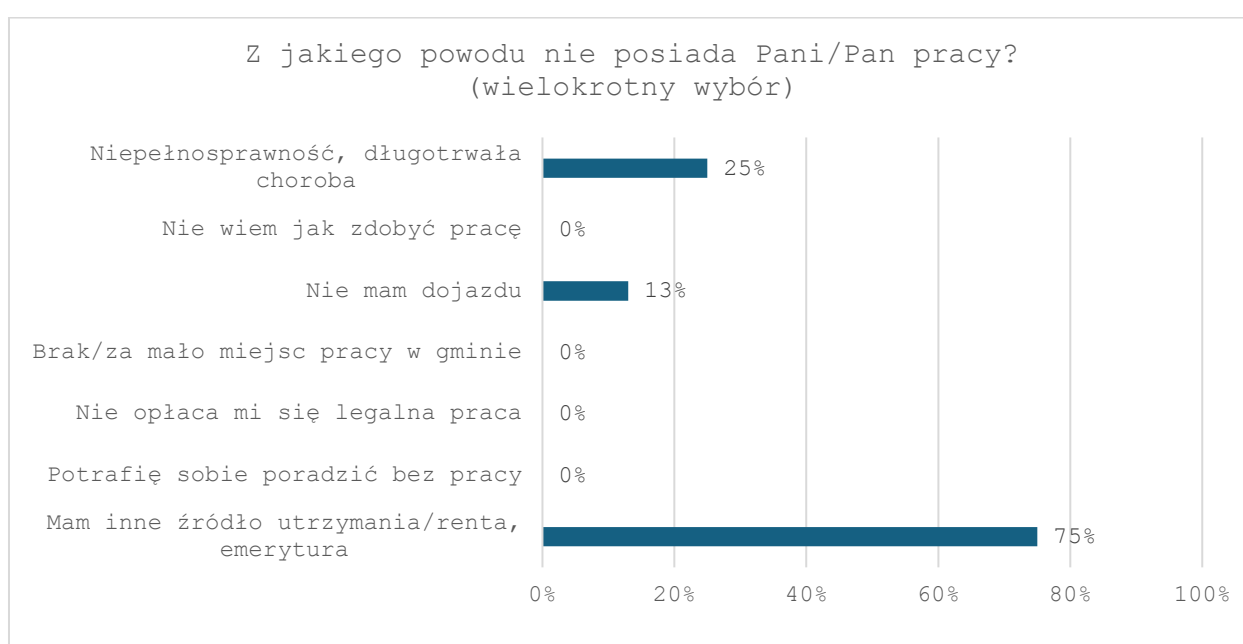
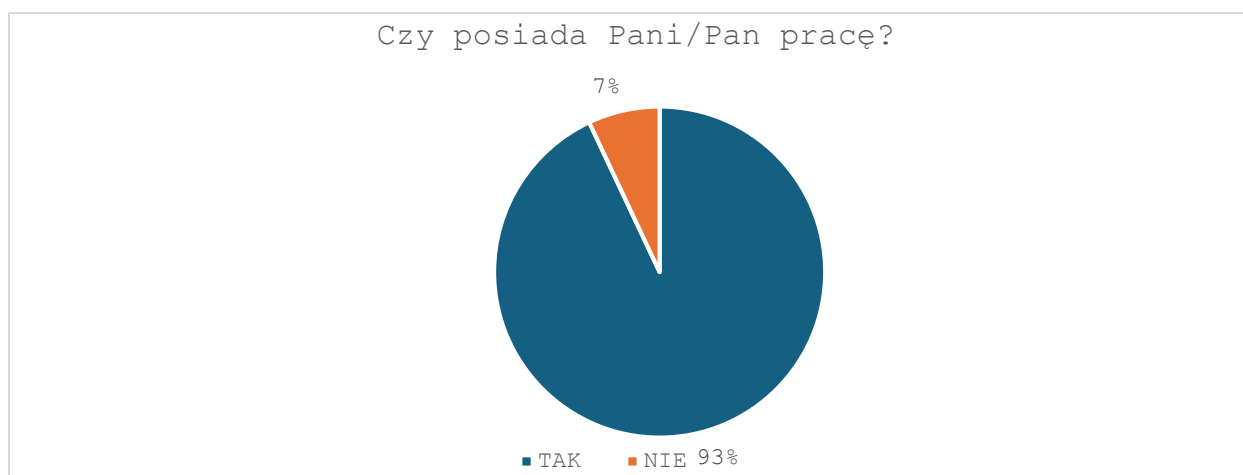

Wśród badanych dominują osoby z wykształceniem wyższym – stanowią one 82% respondentów. Kolejną liczną grupę tworzą osoby z wykształceniem średnim (16%), natomiast wykształcenie zasadnicze zawodowe 1% ankietowanych. Niewielki odsetek (1%) stanowią osoby z wykształceniem podstawowym, a żaden z respondentów nie zadeklarował wykształcenia niepełnego podstawowego. Struktura wykształcenia wskazuje, że w badaniu wzięły udział głównie osoby o średnim lub wyższym poziomie edukacji, co może odzwierciedlać przekrój społeczny dorosłych mieszkańców gminy.

Zdecydowana większość respondentów (93%) zadeklarowała, że posiada pracę, natomiast 7% osób pozostaje bez zatrudnienia. Wśród osób nieaktywnych zawodowo najczęściej wskazywaną przyczyną braku pracy było posiadanie innego źródła utrzymania – renty lub emerytury (75%). Część badanych (25%) jako powód wskazała niepełnosprawność lub długotrwałą chorobę. Natomiast 13% wskazało brak dojazdu. Nikt nie wskazał niedostatecznej liczby miejsc pracy, brak opłacalności zatrudnienia czy przekonanie o możliwości poradzenia sobie bez pracy.

Taki rozkład odpowiedzi sugeruje, że bezrobocie wśród badanych ma w dużej mierze charakter bierny – wynika z wieku, choroby lub ograniczeń transportowych.

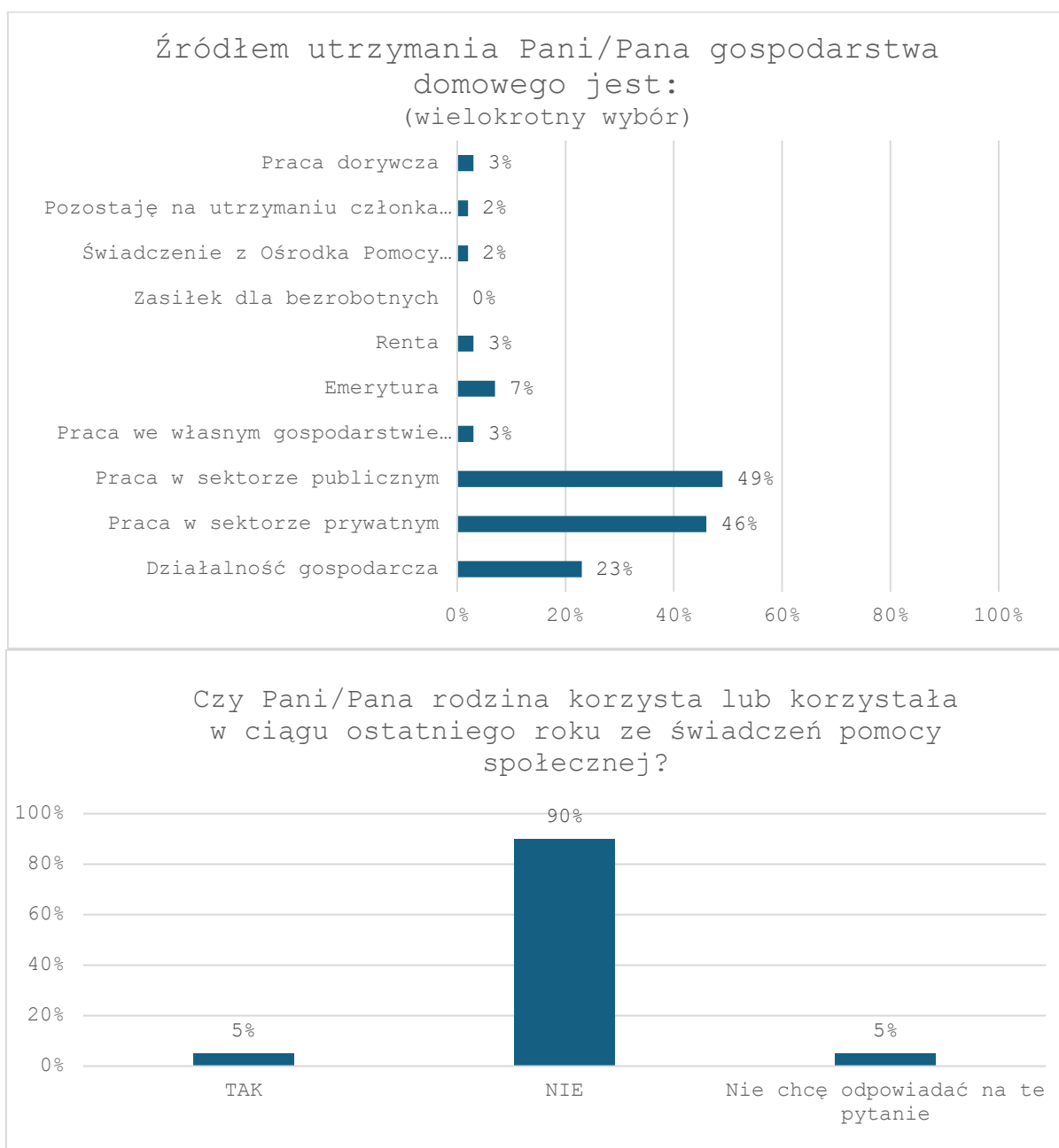

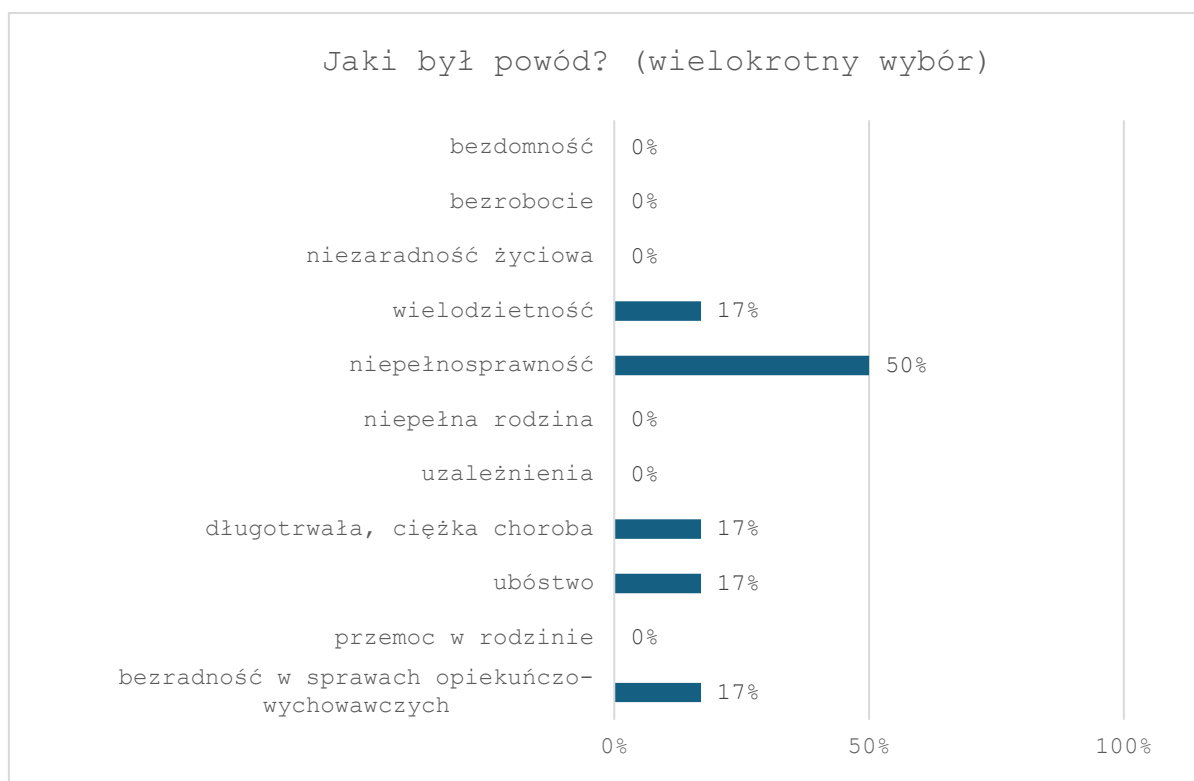
Wśród źródeł utrzymania gospodarstw domowych respondentów najczęściej wskazywano pracę w sektorze publicznym – zadeklarowało ją 49% badanych. Kolejnym istotnym źródłem dochodu jest praca w sektorze prywatnym (46%) oraz działalność gospodarcza (23%). Po 3% ankietowanych utrzymuje się z pracy dorywczej oraz z renty, a także 3% z pracy we własnym gospodarstwie rolnym. Znaczący odsetek respondentów wskazał emeryturę (7%), pozostawanie na utrzymaniu członka rodziny (2%). Nieliczni badani (2%) deklarowali pracę we własnym gospodarstwie rolnym.

Jeśli chodzi o korzystanie ze świadczeń pomocy społecznej, 90% badanych przyznało, że ich rodzina korzystała z pomocy w ciągu ostatniego roku, natomiast 5% zaprzeczyło, by taka sytuacja miała miejsce. Niewielka grupa (5%) nie chciała odpowiedzieć na to pytanie.

Wśród osób, które zadeklarowały korzystanie z pomocy społecznej, najczęściej wskazywaną przyczyną była niepełnosprawność (50%). Kolejnymi powodami były długotrwała, ciężka choroba oraz wielodzietność, ubóstwo i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (17%). Żaden z respondentów nie wskazał takich przyczyn jak bezdomność czy bezrobocie.

Wyniki te pokazują, że głównym czynnikiem korzystania z pomocy społecznej wśród badanych jest trudna sytuacja materialna, często powiązana z problemami zdrowotnymi lub obciążeniami rodzinnymi.

Mieszkańcy gminy Kołbaskowo zostali poproszeni o ocenę swojej sytuacji mieszkaniowej oraz materialnej. Wyniki wskazują na wysoki poziom zadowolenia w obu tych obszarach.

Sytuacja mieszkaniowa została oceniona bardzo pozytywnie – aż 82% respondentów uznało ją za bardzo dobrą (41%) lub dobrą (41%). Kolejne 17% określiło ją jako zadowalającą, natomiast jedynie 1% badanych oceniło swoją sytuację mieszkaniową jako złą. Tak wysoki odsetek ocen pozytywnych świadczy o tym, że większość mieszkańców gminy dysponuje odpowiednimi warunkami lokalowymi i nie doświadcza istotnych trudności w tym zakresie.

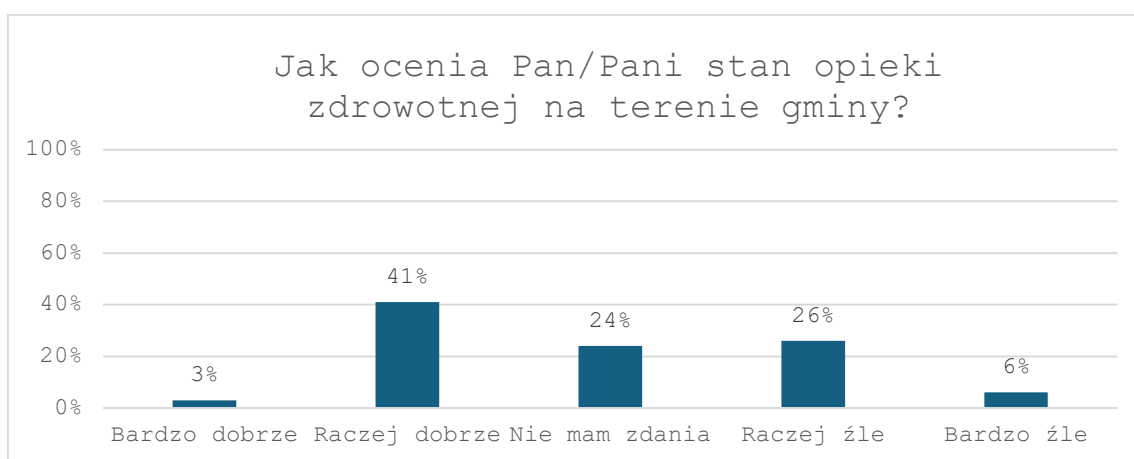
Również sytuacja materialna gospodarstw domowych została oceniona stosunkowo dobrze. Ponad połowa respondentów (51%) uznała ją za dobrą, a 26% za bardzo dobrą – łącznie 77% ocen pozytywnych. Trzecia część badanych (19%) określiła swoją sytuację materialną jako zadowalającą, natomiast 4% z ankietowanych osób uznało ją za złą. Wyniki te mogą świadczyć o stabilnej sytuacji ekonomicznej większości mieszkańców, przy jednoczesnym istnieniu pewnej grupy, która mimo zaspokojenia podstawowych potrzeb ocenia swoją sytuację umiarkowanie pozytywnie.

OCENA SYTUACJI MIESZKANIOWEJ I MATERIALNEJ

	<i>Bardzo dobra</i>	<i>Dobra</i>	<i>Zadowolająca</i>	<i>Zła</i>
Sytuacja mieszkaniową swoją/swojej rodziny	41%	41%	17%	1%
Sytuacja materialna swego gospodarstwa domowego	26%	51%	19%	4%

Poziom opieki zdrowotnej na terenie gminy mieszkańcy oceniają w większości pozytywnie. 41% respondentów uznało, że stan opieki zdrowotnej jest raczej dobry, natomiast 24% nie miało zdania na ten temat. 26% badanych oceniło opiekę zdrowotną jako raczej złą, a 6% wskazało odpowiedź „bardzo źle”.

Uzyskane wyniki sugerują, że większość mieszkańców gminy jest zadowolona z dostępności i jakości usług medycznych, choć pewna część ankietowanych zachowuje neutralne stanowisko, natomiast znacząca grupa wykazuje niezadowolenie – co może świadczyć o ograniczonym korzystaniu z lokalnych świadczeń zdrowotnych lub o braku zadowolenia wobec systemu opieki zdrowotnej.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- społeczne zaangażowanie mieszkańców Gminy,
- zagadnienia związane z przemocą domową, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób starszych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z zaangażowaniem władz lokalnych w rozwiązywanie problemów,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy mieszkańców gminy Kołbaskowo o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców gminy Kołbaskowo.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienie od alkoholu	18%	27%	38%	17%
Uzależnienie od narkotyków	18%	18%	32%	32%
Przemoc domowa	21%	16%	27%	36%
Bezrobocie	14%	22%	39%	25%
Bieda, ubóstwo	17%	22%	41%	20%
Bezdomność	8%	11%	45%	36%
Niepełnosprawność	20%	30%	33%	17%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	30%	26%	25%	19%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	28%	34%	22%	16%
Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	13%	26%	39%	22%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	25%	25%	27%	23%
Izolacja społeczna osób starszych	28%	30%	26%	16%
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	29%	26%	34%	11%
Długotrwałe choroby	24%	29%	39%	8%
Uzależnienia behawioralne	18%	37%	32%	13%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców gminy Kołbaskowo wszystkie z zaproponowanych problemów społecznych są raczej i bardzo istotne jednak najistotniejszymi

problemami społecznymi lokalnego środowiska są¹: problemy opiekuńczo-wychowawcze (62%), izolacja społeczna osób starszych (58%) oraz brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy (55%).

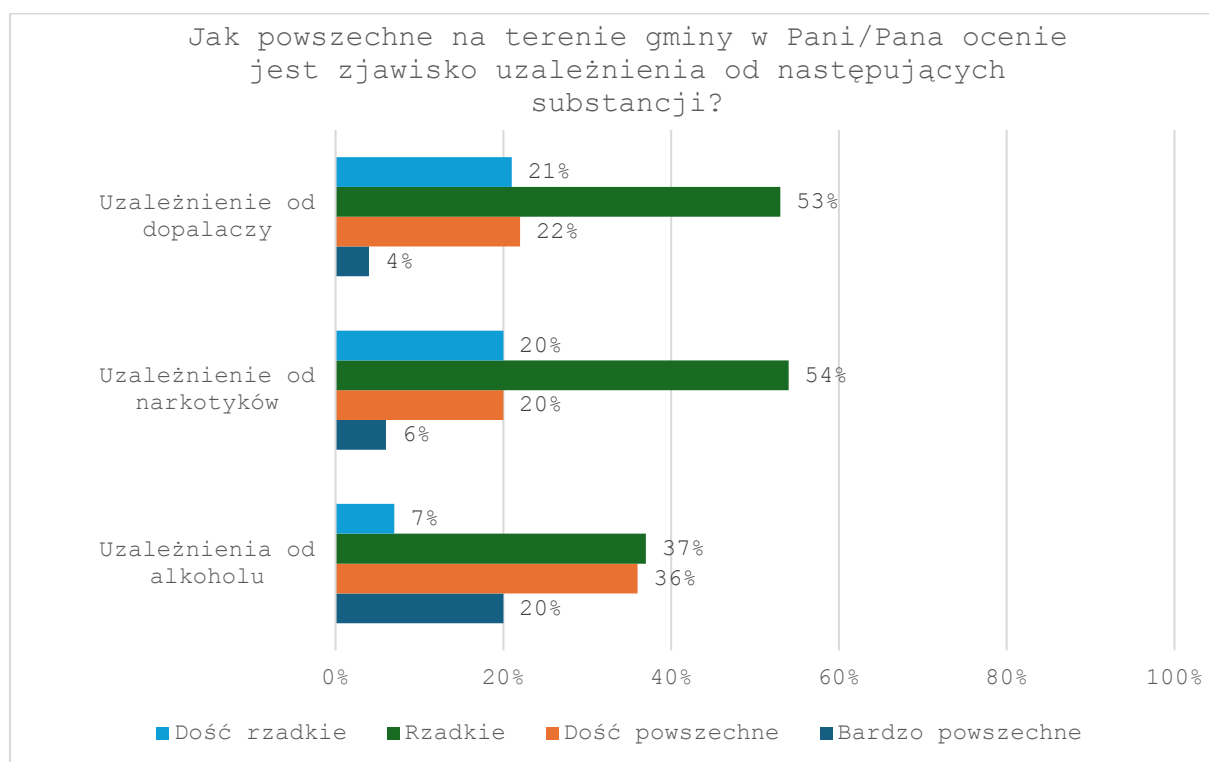
W ankiecie poproszono mieszkańców gminy Kołbaskowo o ocenę powszechności zjawiska uzależnień od substancji psychoaktywnych. Wyniki wskazują, że badani dostrzegają problem uzależnień, szczególnie w odniesieniu do alkoholu.

Uzależnienie od alkoholu zostało uznane za dość powszechne przez 36% respondentów, a 20% określiło je jako raczej rzadkie. Jedynie 7% uznało, że zjawisko to występuje bardzo rzadko.

W przypadku uzależnienia od narkotyków 20% badanych uznało je za raczej powszechne, a 6% za dość powszechne. Z kolei 54% oceniło to zjawisko jako rzadkie, a 20% jako bardzo rzadkie.

Zjawisko uzależnienia od dopalaczy zostało ocenione podobnie – 4% respondentów uznało je za raczej powszechne, 22% za dość powszechne, 53% za rzadkie, a 4% za bardzo rzadkie.

Podsumowując, mieszkańcy gminy Kołbaskowo dostrzegają wyraźną skalę problemu alkoholizmu, a także w pewnym stopniu zwracają uwagę na zagrożenia wynikające z zażywania narkotyków i dopalaczy. Dane te mogą stanowić istotny sygnał dla planowania lokalnych działań profilaktycznych, szczególnie w zakresie ograniczania dostępności alkoholu oraz wzmacniania edukacji antynarkotykowej.

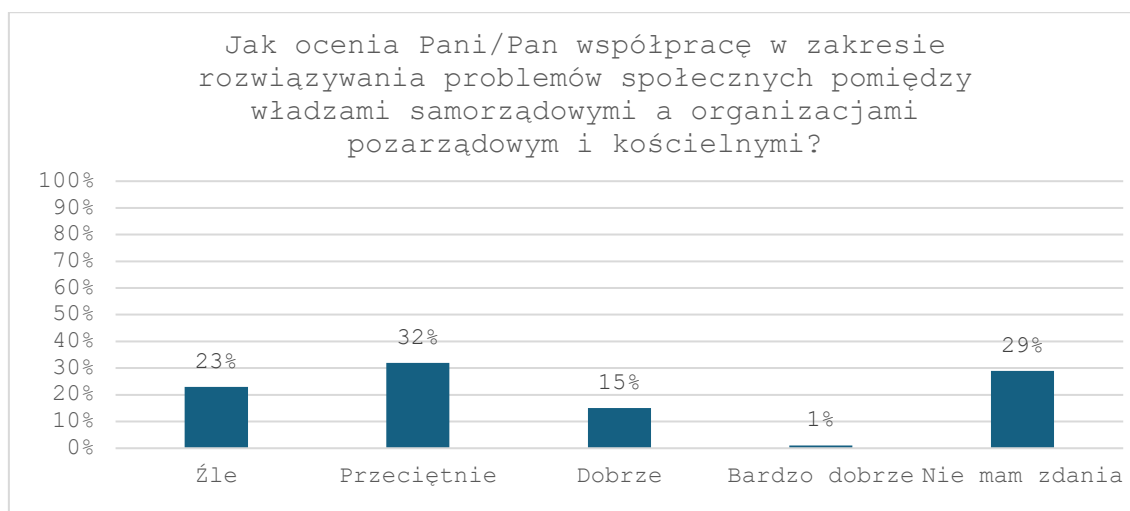

¹ Suma wskazań: „bardzo istotny” i „raczej istotny”

AKTYWNOŚĆ SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW

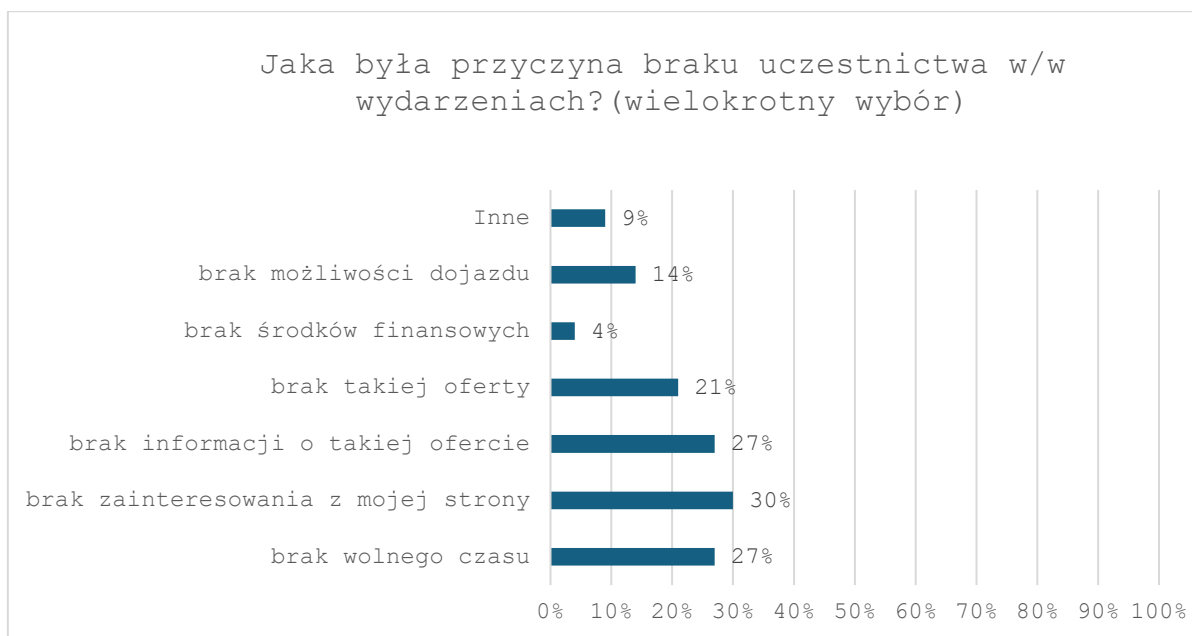
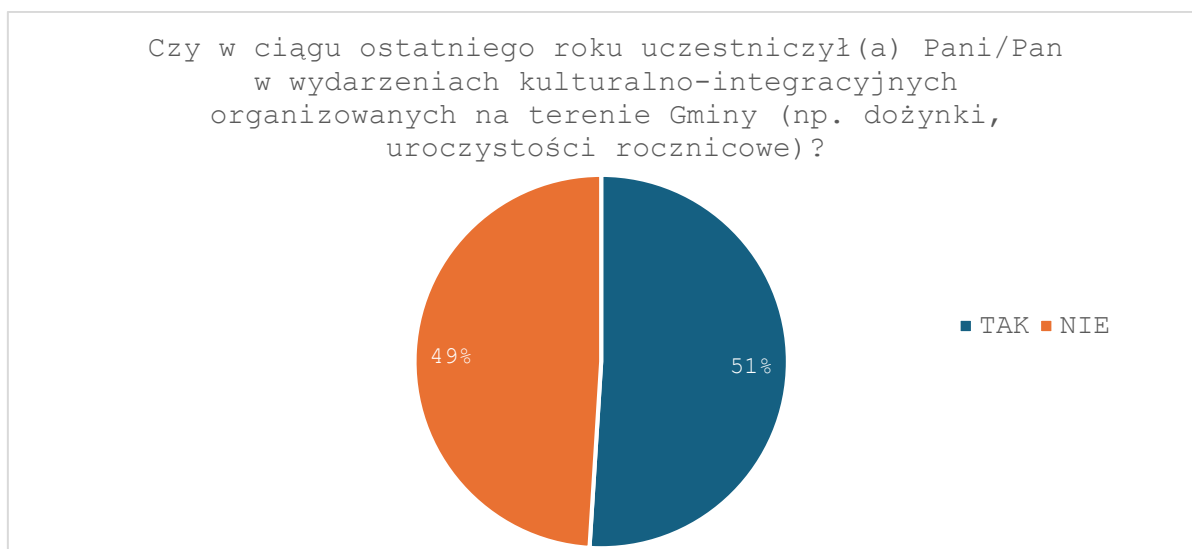
Społeczeństwo obywatelskie opiera się na aktywności jego członków oraz ich zdolności do samoorganizacji bez impulsu czy przymusu ze strony władzy publicznej. Podstawą funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego jest świadomość jego członków potrzeb zbiorowości oraz chęć ich zaspokajania. Zadanie to najczęściej przekracza jednak możliwości jednostki i z tego względu członkowie społeczeństwa obywatelskiego bardzo często zrzeszają się w partiach politycznych, związkach zawodowych czy organizacjach pozarządowych. Charakterystyczne dla obywateli aktywnych jest poczucie odpowiedzialności za los własnego społeczeństwa i płynąca z niego chęć aktywnego działania na jego rzecz. Aktywność obywatelska nie pozostaje bez znaczenia dla ekonomicznego rozwoju społeczności lokalnej i regionu.

Mieszkańcy gminy Kołbaskowo zostali zapytani o ocenę współpracy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. 15% respondentów oceniła tę współpracę pozytywnie, wskazując odpowiedź „dobrze”. 1% badanych uznało ją za bardzo dobrą, co łącznie daje 16% ocen pozytywnych. Przeciętnie współpracę oceniło 32% ankietowanych, natomiast 23% określiło ją jako złą. Brak zdania w tej kwestii zadeklarowało 29% respondentów.

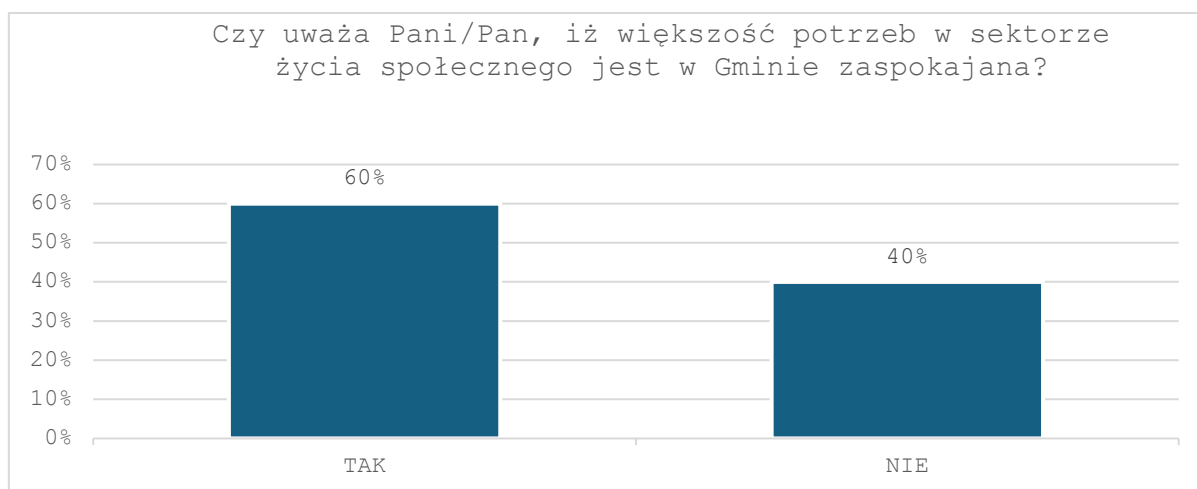

Kolejno, mieszkańcy gminy Kołbaskowo zostali zapytani o uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy, takich jak dożynki czy uroczystości rocznicowe. Blisko połowa respondentów (51%) zadeklarowała, że w ciągu ostatniego roku brała udział w tego typu wydarzeniach, natomiast 49% nie uczestniczyło w nich.

Wśród osób, które nie brały udziału w wydarzeniach, najczęściej wskazywaną przyczyną był brak zainteresowania – taką odpowiedź wybrało 30% respondentów z tej grupy. Kolejnym powodem był brak wolnego czasu, na który wskazało 27% badanych. Kolejne 27% respondentów podało innych przyczyny, takich jak brak informacji o wydarzeniach. 21% brak oferty, 14% brak możliwości dojazdu, a 4% brak środków finansowych, Wyniki te sugerują, że uczestnictwo w wydarzeniach lokalnych jest stosunkowo wysokie, a czynniki ograniczające udział mają głównie charakter indywidualny, związany z zainteresowaniami lub dostępnością czasu wolnego.

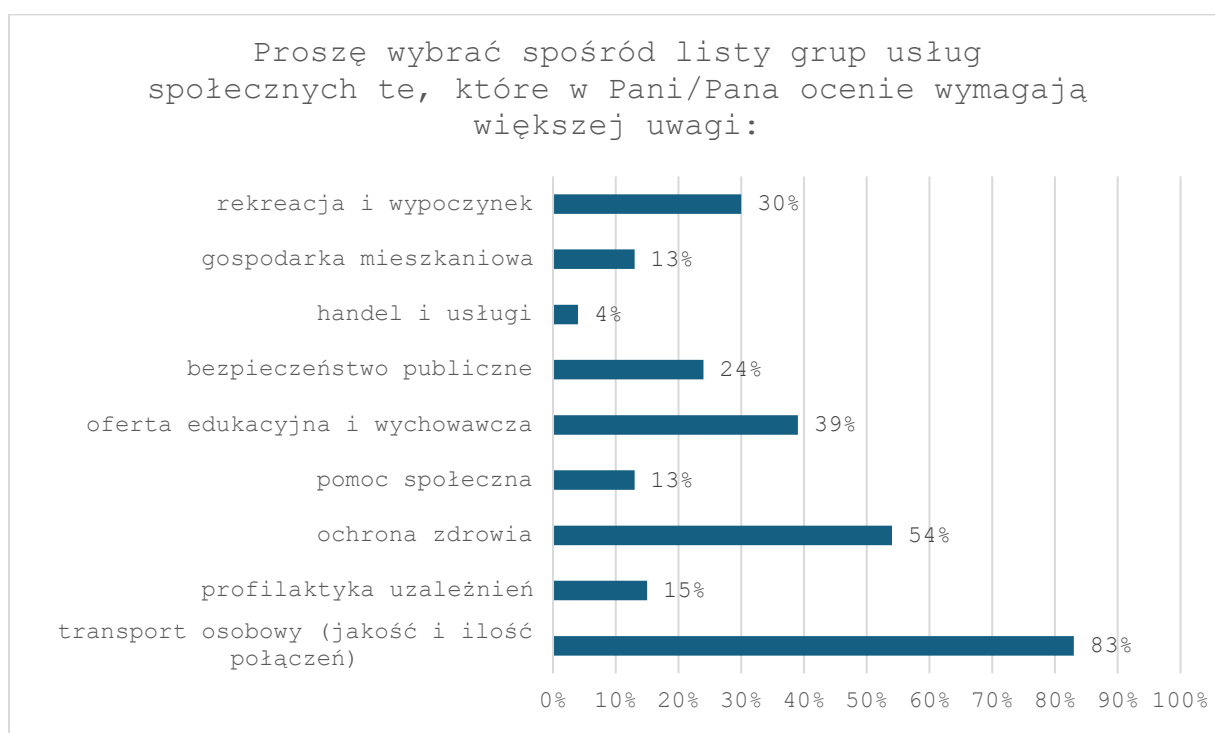

60% badanych jest zdania, iż większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana, natomiast 40% jest przeciwnego zdania.

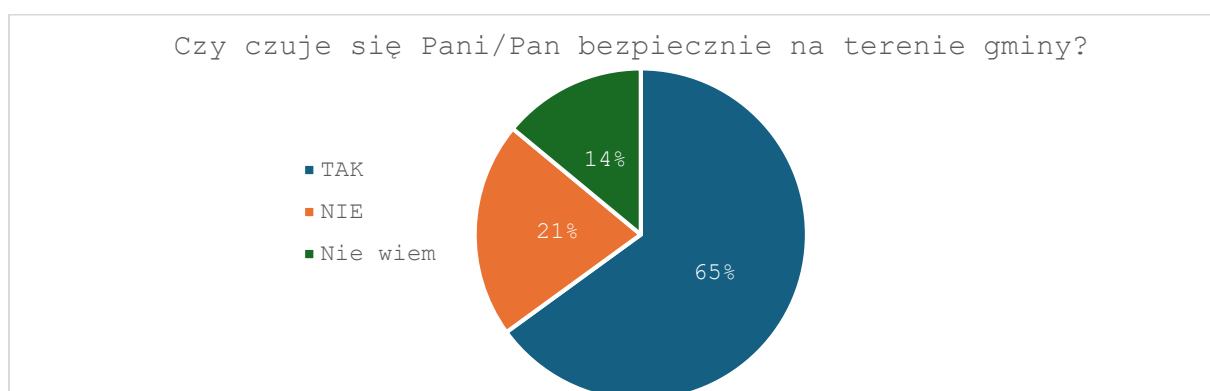
Zdaniem mieszkańców gminy Kołbaskowo największej uwagi ze strony władz lokalnych wymaga obszar transportu osobowego – wskazało go 83% respondentów. Na drugim miejscu znalazła się ochrona zdrowia, którą jako wymagającą większego wsparcia wskazało 54% badanych. 39% respondentów uznało, że większej uwagi potrzebują takie sfery jak oferta edukacyjna i wychowawcza, 24% bezpieczeństwo publiczne, 15% profilaktyka uzależnień oraz 13% pomoc społeczna.

Wyniki te sugerują, że mieszkańcy szczególnie dostrzegają potrzebę wzmocnienia działań pomocowych, transportowych i wspierających rodziny, a także dalszego rozwoju oferty edukacyjnej i wychowawczej, podczas gdy pozostałe sfery życia społecznego są oceniane stosunkowo stabilnie i nie wymagają – zdaniem badanych – pilnych interwencji.

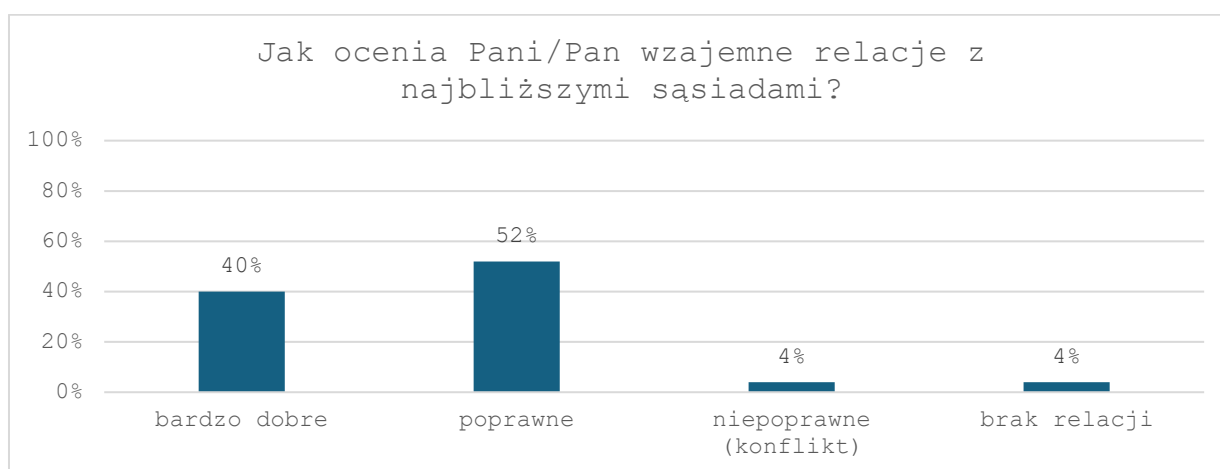

Bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa w znaczącym stopniu wpływają na jakość życia mieszkańców. Bezpieczeństwo jest zobiiektywizowanym stanem braku zagrożenia, integralnie związanym z subiektywnym, emocjonalnym, psychologicznym odbieraniem przestrzeni jako bezpiecznej, inaczej poczuciem bezpieczeństwa. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnianiu bezpieczeństwa publicznego, jak np. policja itp.²

Zdecydowana większość mieszkańców gminy Kołbaskowo (65%) czuje się bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania. Z kolei 21% wskazało na brak poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy. Pozostałe 14% nie potrafiło tego określić.

Współczesnym przemianom towarzyszy osłabienie tradycyjnych więzi społecznych, szczególnie tych bazujących na bliskości terytorialnej. W związku z tym zmniejsza się również rola więzi sąsiedzkich. Jak wynika z badań przeprowadzonych w gminie Kołbaskowo, 40% mieszkańców utrzymuje bardzo dobre relacje z najbliższymi sąsiadami, a 52% oceniło je jako poprawne. Natomiast 4% respondentów wskazało, że nie utrzymuje żadnych relacji z najbliższymi sąsiadami, a 4% jest z nimi w konflikcie.

² M. Szczepańska, *Lokalna aktywność obywatelska- czynniki, pułapki, zróżnicowanie. O wzorach zaangażowania charakterystycznych dla wspólnot mieszkaniowych*, Łódź 2018, s. 108.

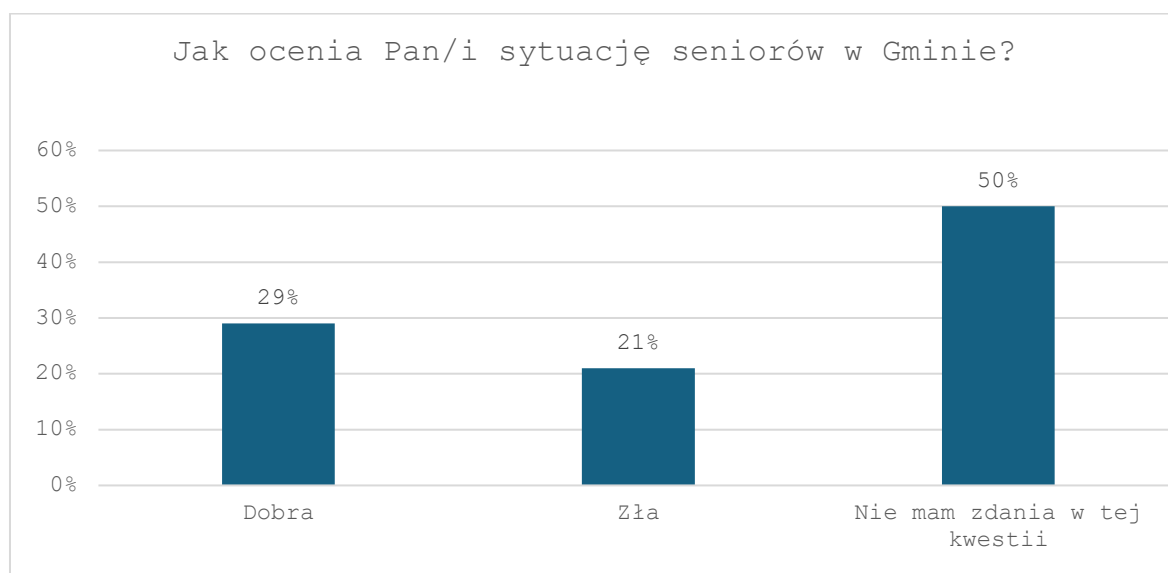
OSOBY STARSZE

Od początku lat 90. XX wieku obserwujemy postępujący proces starzenia się społeczeństwa polskiego. Wyraża się on głównie wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym i zmniejszającą się liczbą ludności w wieku przedprodukcyjnym.

W najbliższych dwudziestu latach nastąpi przyspieszenie tego procesu. Przewidywane zmiany demograficzne wymagają podjęcia nowych zadań w polityce społecznej i gospodarczej Polski³.

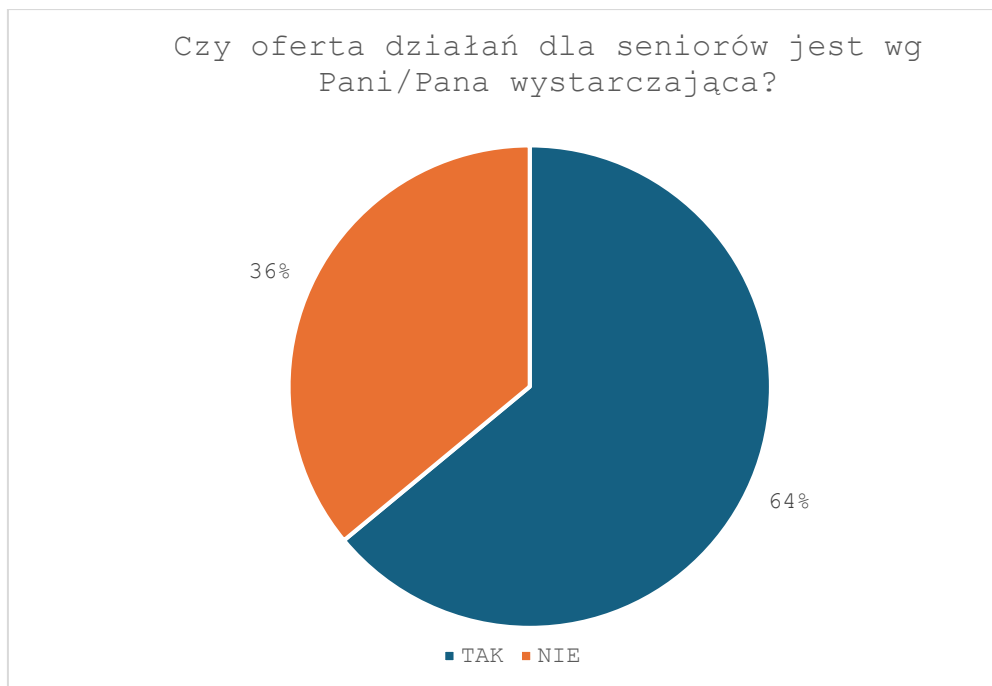
Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie, poczucie nieprzydatności. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali poproszeni o ogólną ocenę sytuacji seniorów w gminie. W subiektywnej ocenie 29% badanych sytuacja ta jest dobra, 21% uważa, że jest zła, a 50% nie ma zdania w tej kwestii.

³ [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/\\$file/Infos_126.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/D5E35E200F187640C1257A29004A756B/$file/Infos_126.pdf) (dostęp: 12.10.2022).

Następnie zapytano mieszkańców o to, czy ich zdaniem oferta działań skierowanych do seniorów na terenie gminy jest według nich wystarczająca. Zdecydowana większość (64%) wskazało na odpowiedź twierdzącą. Jednakże 36% badanych uważa, że oferta ta jest niewystarczająca i brakuje m.in. miejsc spotkań dla seniorów – klubu seniora, działań aktywizujących czy pomocy w codziennym funkcjonowaniu osobom samotnym.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

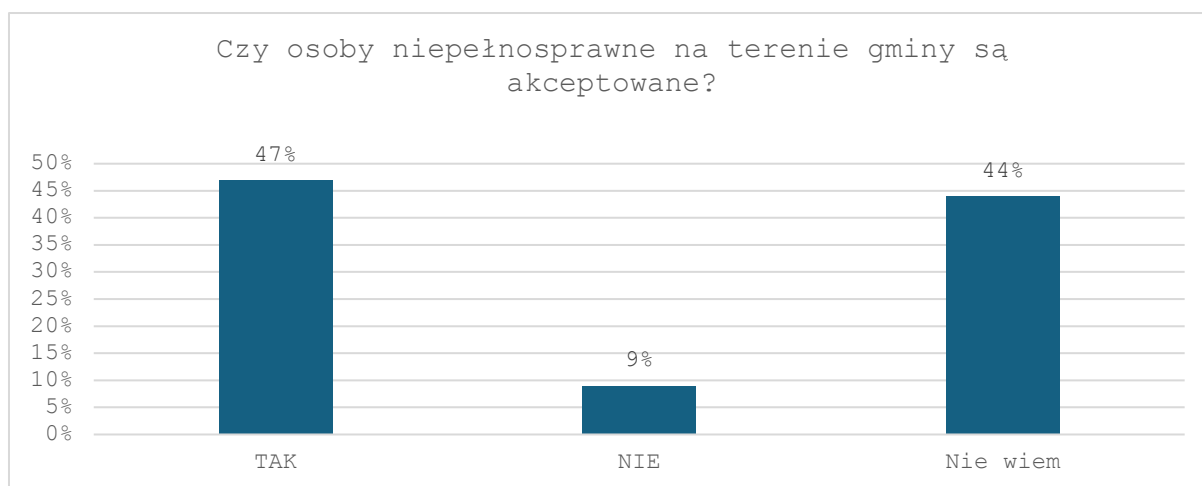
Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

W opinii społecznej najczęściej wymienianymi problemami, z jakimi mogą borykać się osoby niepełnosprawne są problemy finansowe, brak dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej oraz rehabilitacji. Same osoby niepełnosprawne również przyznają, że są to jedne z większych problemów, jakie spotykają na swojej drodze.

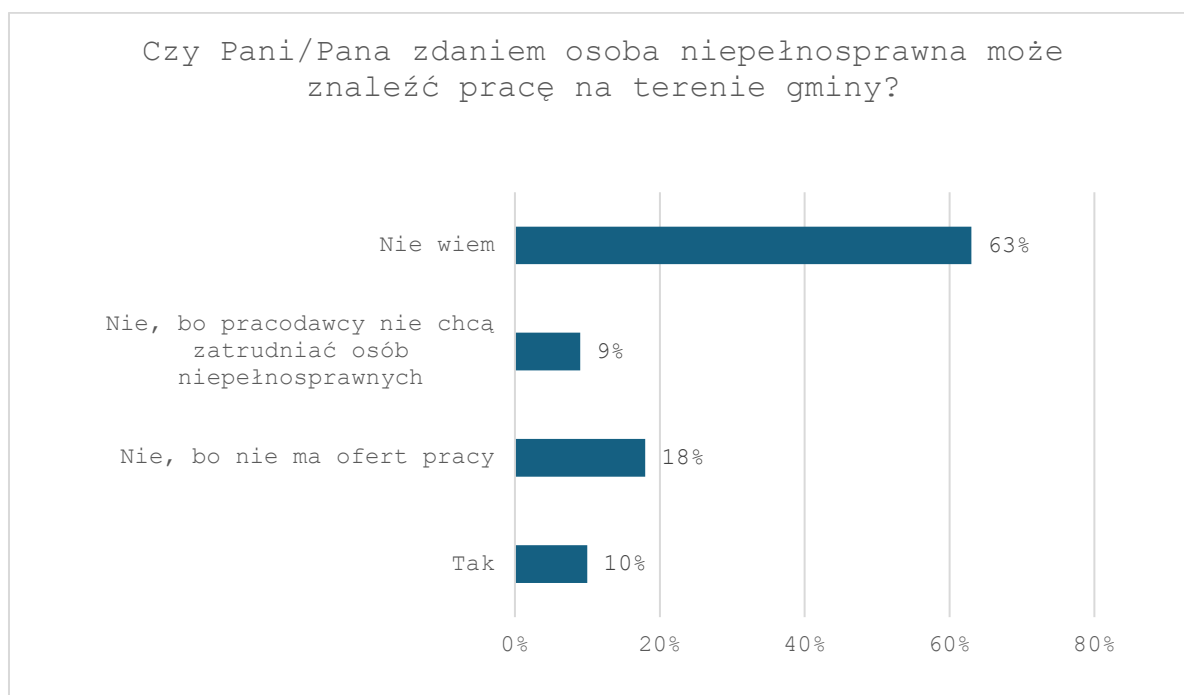
Najczęściej wymieniane problemy rodzin osób niepełnosprawnych to także trudności finansowe. Istotne są trudności w pogodzeniu pracy zarobkowej z opieką nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ważnymi aspektami w życiu osób bliskich niepełnosprawnym są także wypalenie, przemęczenie i brak sił oraz niewystarczający dostęp do opieki zdrowotnej i rehabilitacji.

Współczesna sytuacja ekonomiczna i społeczna osób niepełnosprawnych w Polsce, mimo upływu ponad dwóch dekad od rozpoczęcia transformacji ustrojowej, nadal nie jest stabilna. Negatywne zjawiska społeczne, takie jak bieda, bezrobocie, bezradność, nie zanikają, ale ewoluują w inne formy. Swymi skutkami obejmują szczególnie osoby najsłabsze i bezbronne. Jednym z takich zjawisk jest wykluczenie społeczne.

Respondenci zostali zapytani, czy w ich opinii osoby niepełnosprawne są przez mieszkańców gminy akceptowane? Zdaniem 47% badanych osoby niepełnosprawne nie są wykluczone społecznie w środowisku lokalnym. 9% ma odmienne zdanie, a pozostałe 24% nie ma zdania na ten temat.

Kolejno badani mieli wskazać, czy ich zdaniem osoba niepełnosprawna może uzyskać na terenie gminy zatrudnienie. 10% mieszkańców wskazało odpowiedź twierdzącą. 27% z badanych zaznaczyło odpowiedź przeczącą, z czego 9% odpowiedziało, że nie ma ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, a 18%, że pracodawcy nie chcą zatrudniać takich osób. Pozostałe 63% nie ma zdania na ten temat.

PRZEMOC DOMOWA

Ustawa z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw weszła w życie w zasadniczej swojej części 22 czerwca 2023 r. Od tego dnia ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nosi nową nazwę: „o przeciwdziałaniu przemocy domowej”, a w ślad za tym wprowadzono do polskiego porządku prawnego definicję legalną zjawiska „przemocy domowej”, która zastąpiła dotychczasowe pojęcie „przemocy w rodzinie”.

Przez **przemoc domową** rozumie się w art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”;

Natomiast w myśl nowej definicji **osoba doznająca przemocy domowej** (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to:

- małżonek, także w przypadku, gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione oraz jego wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- wstępni i zstępni oraz ich małżonkowie,
- rodzeństwo oraz ich wstępni, zstępni i ich małżonkowie,
- osoby pozostające w stosunku przysposobienia i jej małżonek oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,
- osoby wspólnie zamieszkujące i gospodarujące oraz ich wstępni, zstępni, rodzeństwo i ich małżonkowie,

- osoby pozostające obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletni – wobec których jest stosowana przemoc domowa

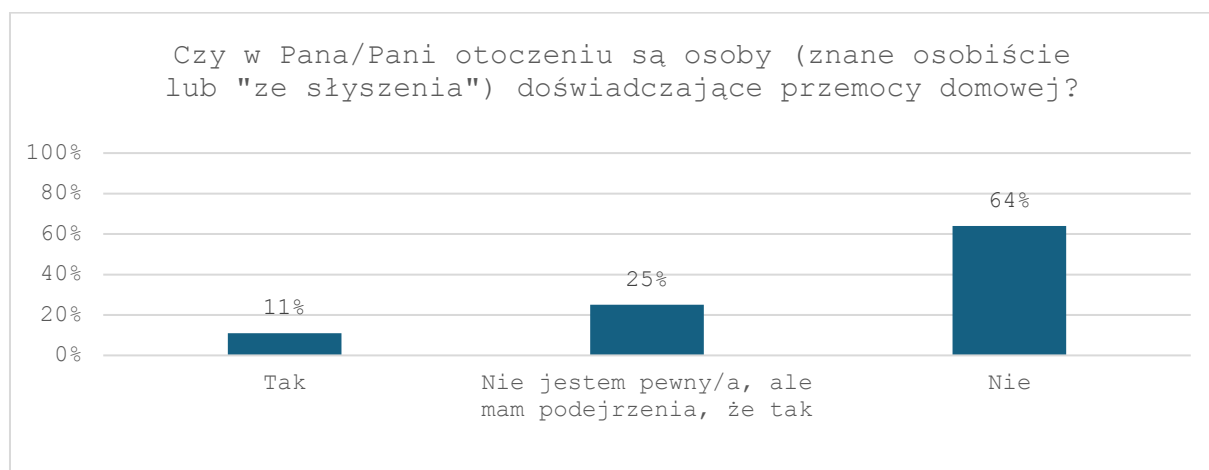
Przez **osobę doznającą przemocy domowej** należy także rozumieć małoletniego będącego świadkiem przemocy domowej wobec osób, o których mowa wyżej (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej).

Osoba stosująca przemoc domową (art. 2 ust. 1 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) to osoba pełnoletnia, która dopuszcza się przemocy domowej wobec ww. osób doznających przemocy.

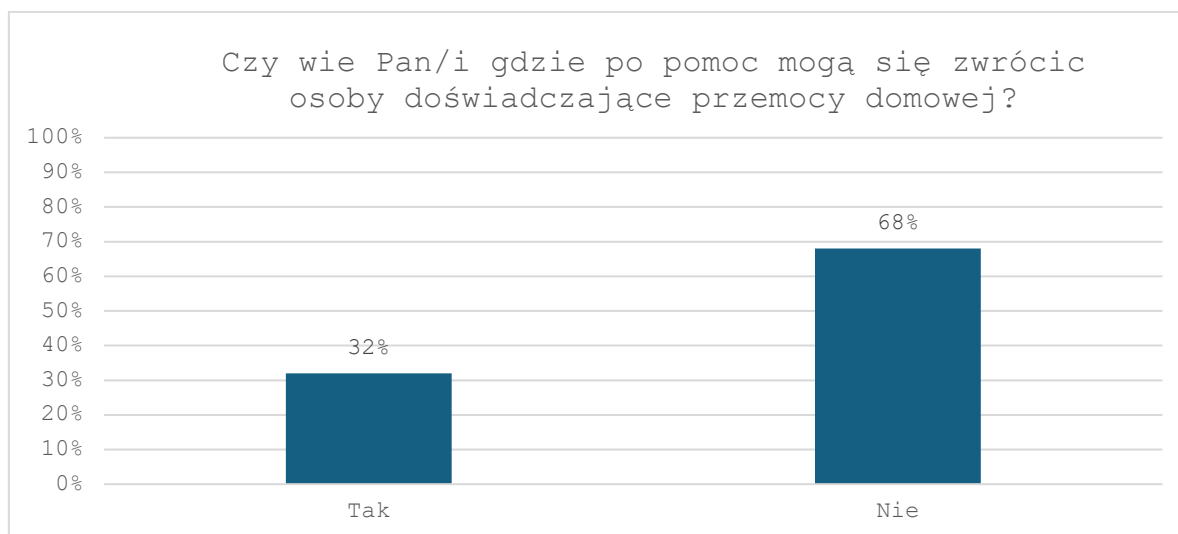
Świadek przemocy domowej (art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej) – należy przez to rozumieć osobę, która posiada wiedzę na temat stosowania przemocy domowej lub widziała akt przemocy domowej.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiają. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o doznawanie przemocy lub stosowanie przemocy domowej.

Jak wskazują wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Kołbaskowo 11% z respondentów zna osobiście lub ze słyszenia osoby doznające przemocy domowej, a 25% ma podejrzenia, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doznających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

32% badanych mieszkańców deklaruje, że wie, gdzie osoby doświadczające przemocy mogą szukać pomocy w najbliższym otoczeniu. Wskazywano na: policję i ośrodek pomocy społecznej.

W dalszej części ankiety badane były przekonania dotyczące przemocy oraz funkcjonujące w społeczności lokalnej mity.

91% badanych zdecydowanie lub raczej zgadza się ze stwierdzeniem, że przyczyną przemocy domowej jest alkohol. Warto pamiętać, że spożywanie alkoholu nasila tendencję do stosowania przemocy, ale nie jest jej bezpośrednią przyczyną.

W społeczeństwie jest obecne przekonanie, że przemoc zdarza się tylko w tzw. „złych domach” – 12% respondentów myśli w ten sposób o przemocy domowej. 98% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że osobą doznającą przemocy domowej może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.

Poniższe wartości dotyczą łącznych odpowiedzi: *zdecydowanie nieprawdziwe* i *raczej nieprawdziwe*:

- „Przemoc domowa to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać” – 97%;
- „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby doznającej” – 98%;
- „Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych” – 97%.

Powyższe wyniki świadczą relatywnie o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat mechanizmów przemocy domowej. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawia poniższa tabela.

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie prawdziwe</i>	<i>Raczej prawdziwe</i>	<i>Raczej nieprawdziwe</i>	<i>Zdecydowanie nieprawdziwe</i>
Przyczyną przemocy domowej jest alkohol.	46%	45%	8%	1%
Przemoc zdarza się tylko w rodzinach z marginesu społecznego.	3%	9%	26%	62%
Osobą doznająca przemocy może stać się zarówno kobieta, jak i mężczyzna.	75%	23%	1%	1%
Przemoc domowa to prywatna sprawa, nikt nie powinien się wtrącać.	0%	3%	14%	83%
Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby doznającej.	2%	0%	6%	92%
Policja nie powinna interweniować w sprawach rodzinnych.	2%	1%	5%	92%

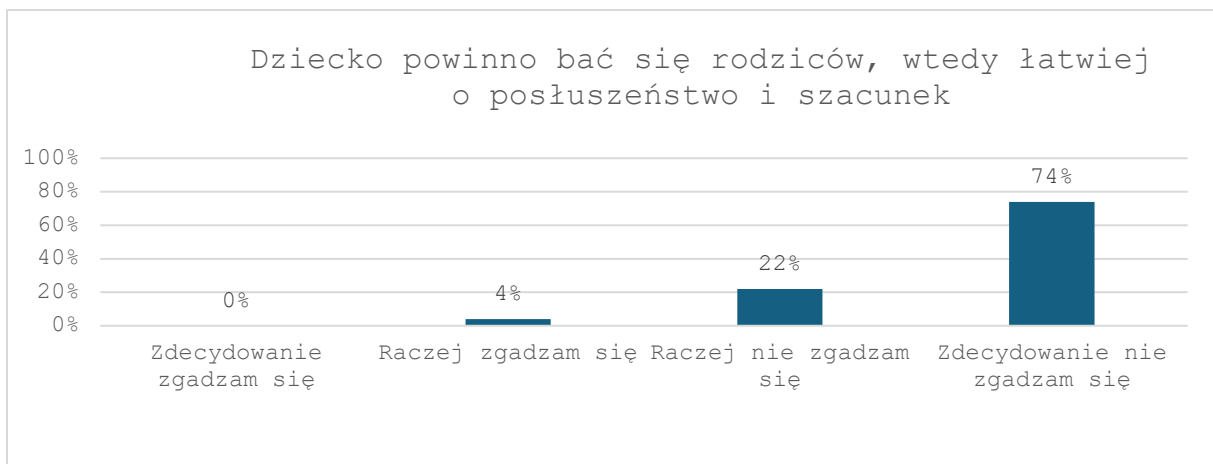
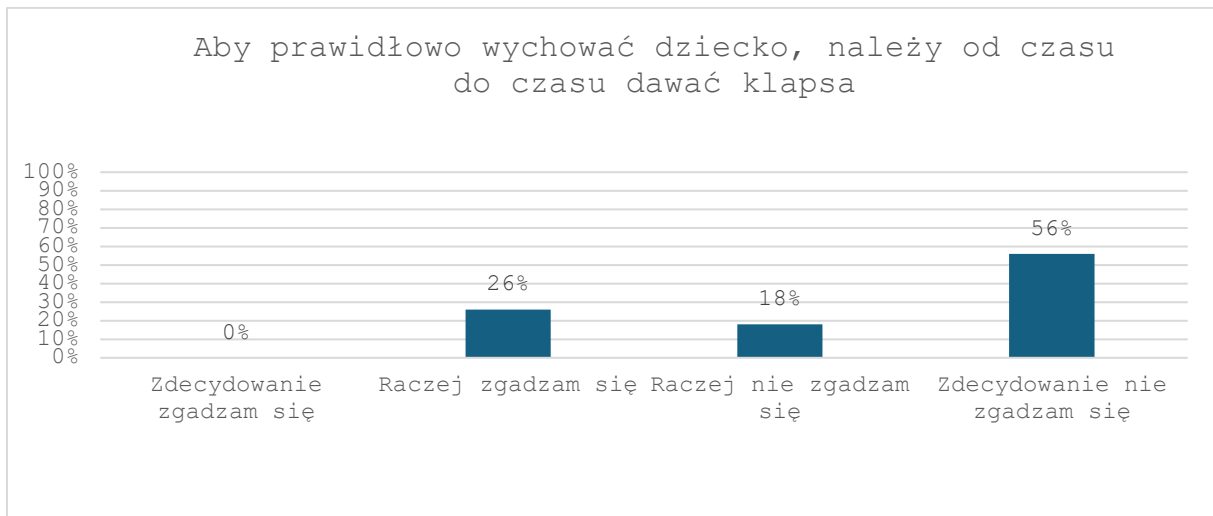
PRZEKONANIA DOTYCZĄCE WYCHOWANIA DZIECI

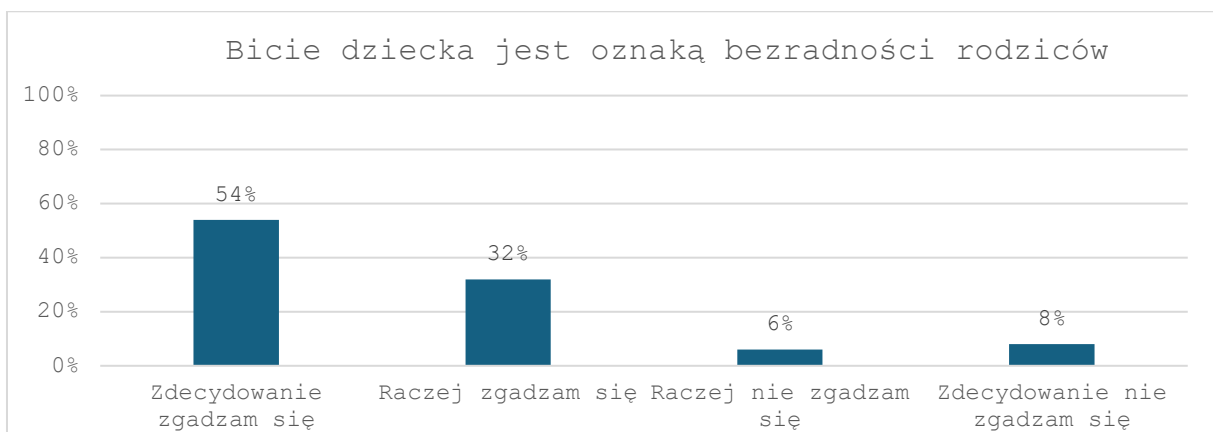
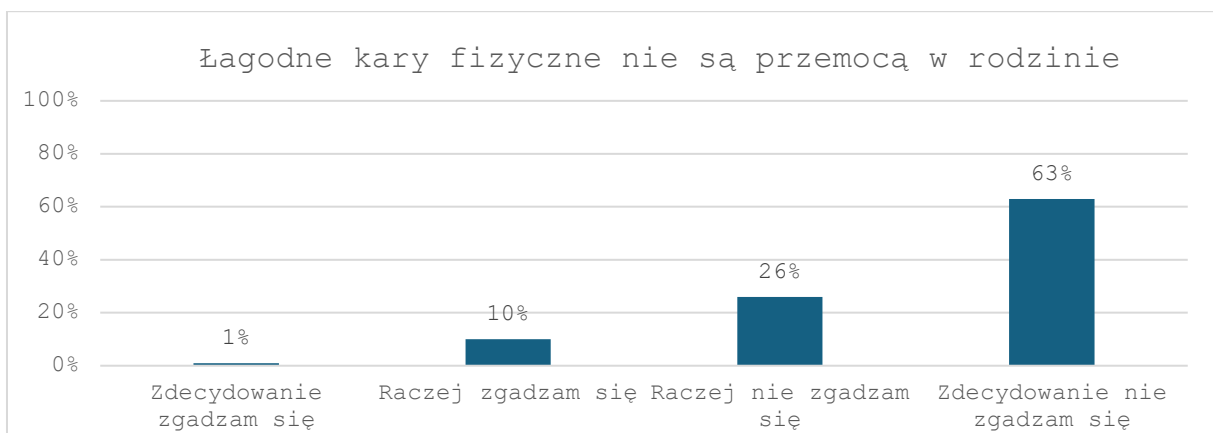
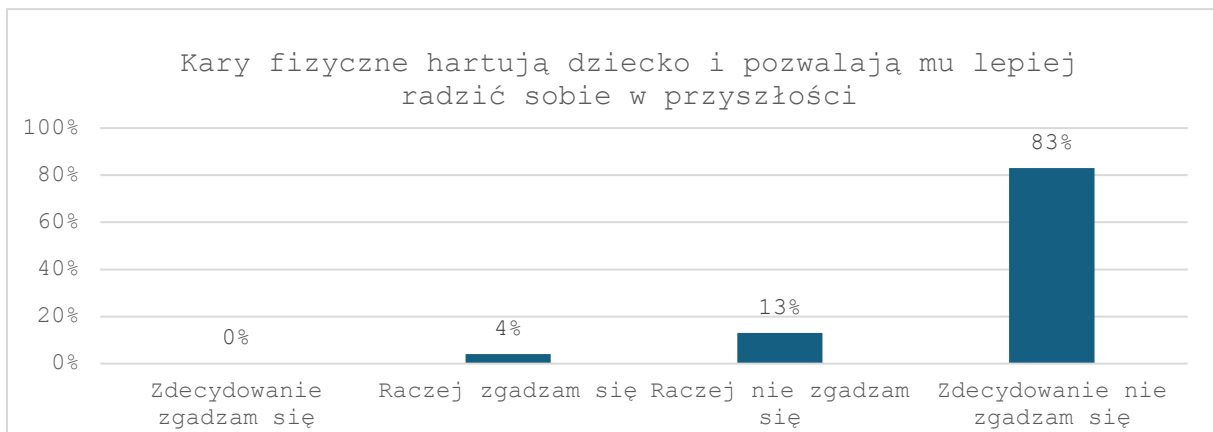
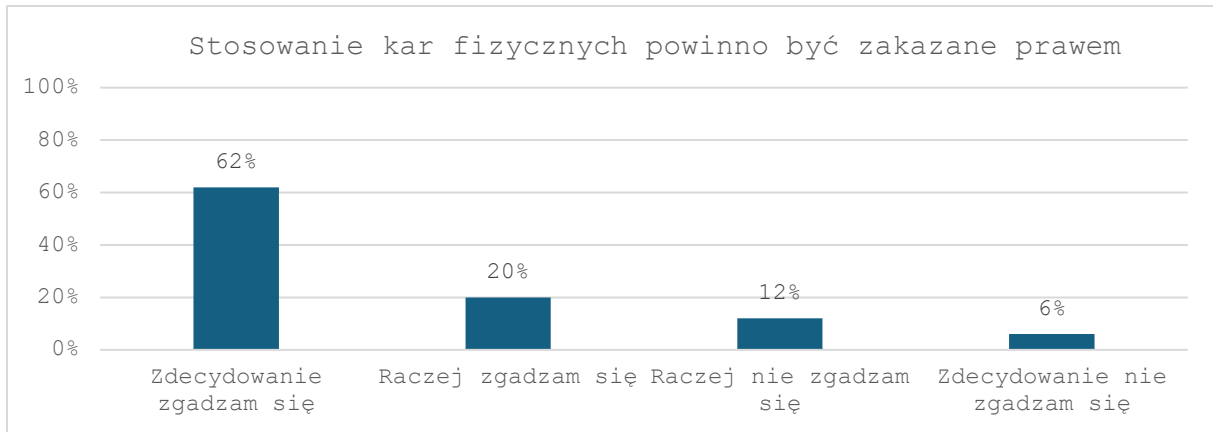
Respondenci otrzymali propozycje sześciu stwierdzeń dotyczących wychowania dzieci, z którymi mogli się zgodzić bądź też nie.

Stwierdzenie „Aby prawidłowo wychować dziecko, należy od czasu do czasu dawać klapsa” spotkało się z dezaprobatą – 74% mieszkańców nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Dodatkowo łącznie 96% badanych zdecydowanie lub raczej nie zgadza się ze stwierdzeniem, że stosowanie kar fizyczne hartuje dziecko. 82% badanych zgadza się, aby kary fizyczne były zakazane prawem.

Kolejne twierdzenie: „Dziecko powinno bać się rodziców, wtedy łatwiej o posłuszeństwo i szacunek” spotkało się z negacją 96% respondentów. Respondenci nie zgadzają się również ze stwierdzeniem łagodne kary fizyczne nie są przemocą w rodzinie – 89%. Według respondentów bicie dziecka jest oznaką bezradności rodziców – łącznie 86%.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY KOŁBASKOWO

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁴.

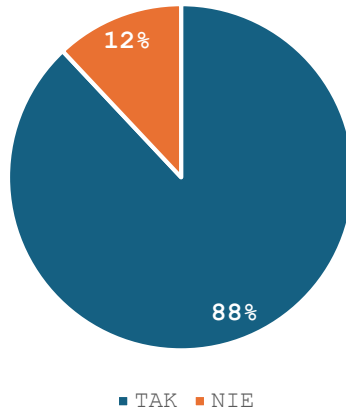
Mieszkańcy gminy Kołbaskowo zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **88% mieszkańców gminy Kołbaskowo dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

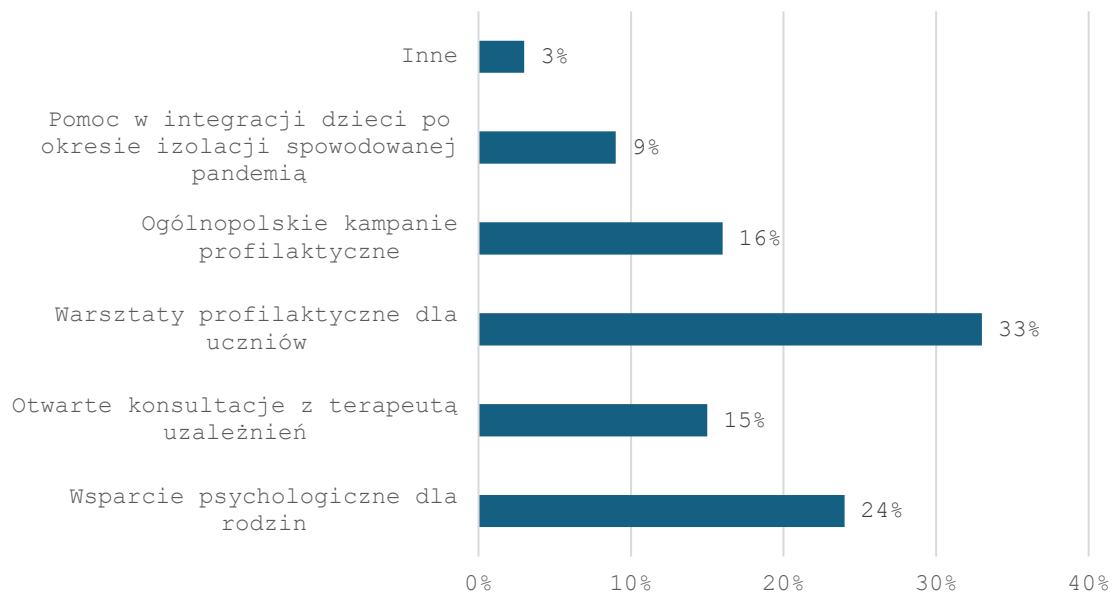
Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę organizacji **warsztatów profilaktycznych dla uczniów (33%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (24%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (16%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (15%) oraz pomocy w integracji dzieci (9%)**.

⁴ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

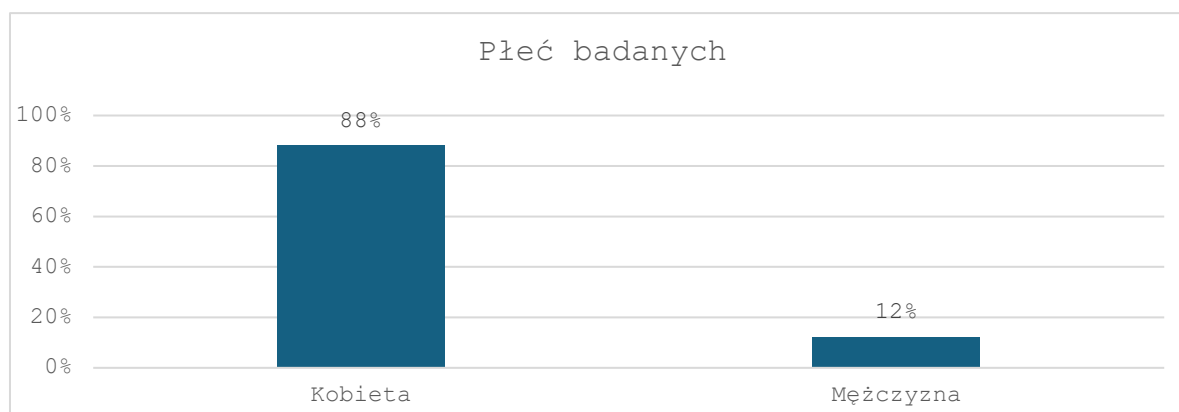
BADANIA WŚRÓD PRACOWNIKÓW INSTYTUCJONALNYCH

METODOLOGIA

Pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych jest instytucją polityki społecznej państwa, w tym organów samorządowych, które zadania z tym związane realizują za pośrednictwem OPS. Wykonując zadania pomocy społecznej i dyspozycje wynikające z przepisu art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej podmioty te współpracują, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, tj. podmiotami, które mogą posiadać informacje o potencjalnych beneficjentach pomocy społecznej. W celu prawidłowego wypełniania zadań z zakresu pomocy społecznej konieczna jest rzetelna identyfikacja osób wymagających objęcia pomocą, jak też należyte wykonywanie obowiązków przez pracowników socjalnych, mające na celu monitorowanie sytuacji społecznej. Niekorzystanie bądź korzystanie w niewielkim stopniu z możliwości współpracy nie zapewnia pełnej i skutecznej identyfikacji i następnie oceny sytuacji osób potrzebujących.

Niewątpliwie, ważną grupą, której badanie jest pomocne w identyfikacji problemów społecznych występujących na terenie gminy są właśnie pracownicy instytucjonalni.

W badaniu wzięło udział 8 pracowników, z czego 88% stanowiły kobiety.

WYNIKI BADANIA

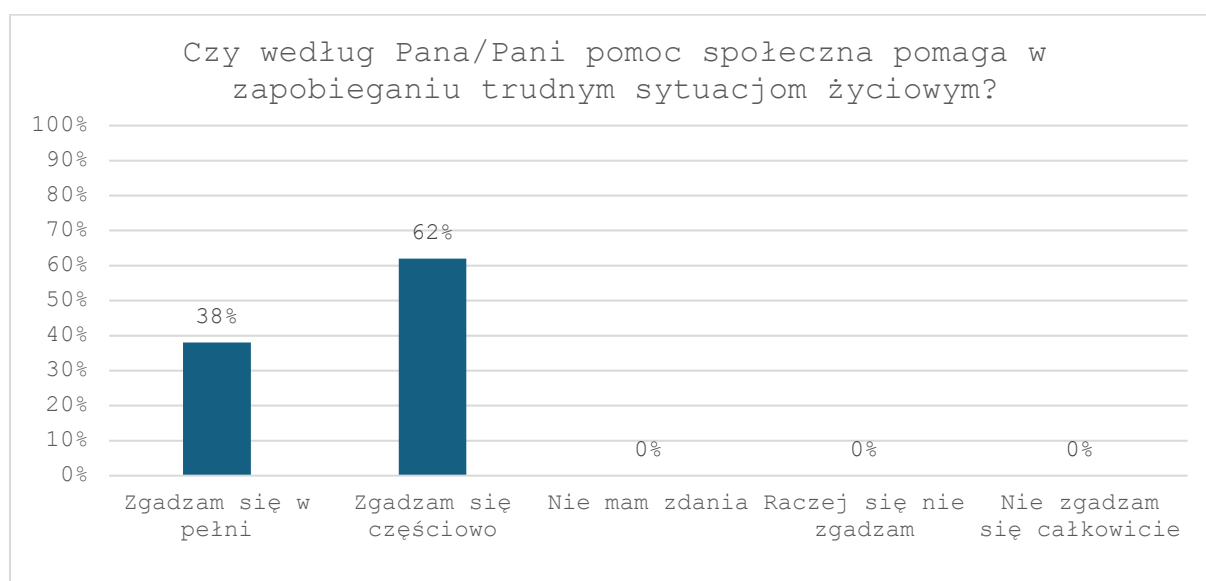
W pierwszej kolejności badani pracownicy instytucjonalni zostali poproszeni o ocenę istotności problemów występujących w ich środowisku lokalnym. **Najistotniejszymi ich zdaniem problemami są m.in.: uzależnienie od alkoholu (100%), uzależnienie od narkotyków (100%), przemoc domowa (100%), bezrobocie (100%), bieda, ubóstwo (100%), niepełnosprawność (100%).**

Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Uzależnienie od alkoholu	50%	50%	0%	0%
Uzależnienie od narkotyków	25%	75%	0%	0%
Przemoc domowa	75%	25%	0%	0%
Bezrobocie	25%	63%	12%	0%
Bieda, ubóstwo	0%	100%	0%	0%
Bezdomność	0%	50%	50%	0%
Niepełnosprawność	63%	37%	0%	0%
Zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży	38%	62%	0%	0%
Problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi)	50%	50%	0%	0%
Bezradność osób w sprawach prowadzenia gosp. domowego	50%	38%	12%	0%
Uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej	50%	38%	12%	0%
Izolacja społeczna osób starszych	25%	75%	0%	0%
Brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy	0%	25%	75%	0%
Długotrwałe choroby	50%	38%	12%	0%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	25%	38%	37%	0%
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	63%	37%	0%	0%

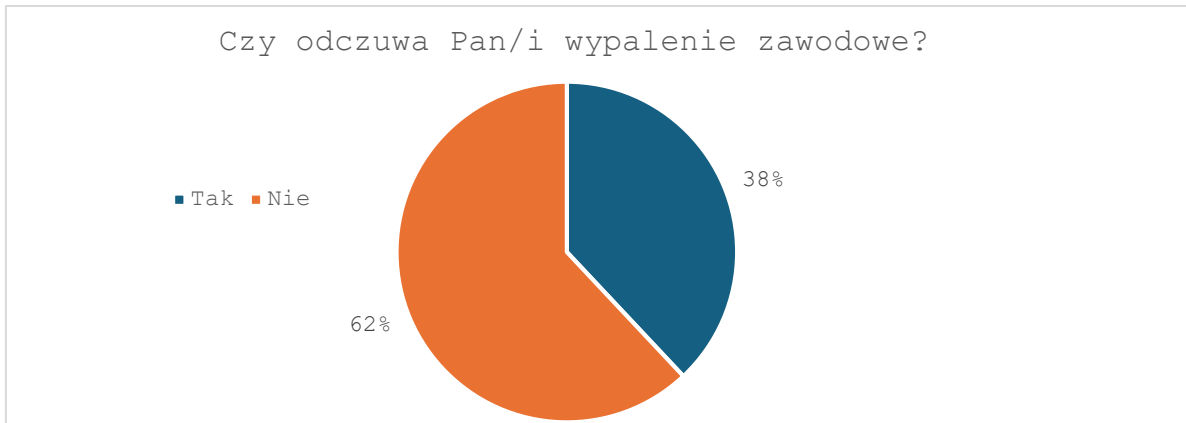
Następnie pracownicy zostali zapytani o to, jakie wsparcie jest ich zdaniem najbardziej potrzebne dla mieszkańców gminy. Na podstawie zebranych danych można zauważyć, że mieszkańcy gminy wskazują jako najpilniejsze potrzeby wsparcie psychologiczne i psychiatryczne, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży. Silnie akcentowane są również problemy związane z uzależnieniem od alkoholu, przemocą domową oraz koniecznością rozwoju systemu terapii indywidualnej, grupowej i profilaktyki w szkołach. Istotnym obszarem wsparcia pozostaje opieka nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi i w kryzysie bezdomności, a także dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej i asystentów rodzinnych. Pojawiają się także oczekiwania dotyczące działań profilaktycznych (promowanie zdrowego stylu życia, zajęcia pozaszkolne, edukacja antyuzależnieniowa) oraz poprawy ogólnej dostępności do opieki medycznej.

Zapytano zatem pracowników pomocy społecznej czy ich zdaniem instytucja, w której pracują pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. **62% respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym częściowo, a 38% zgadza się w pełni.**

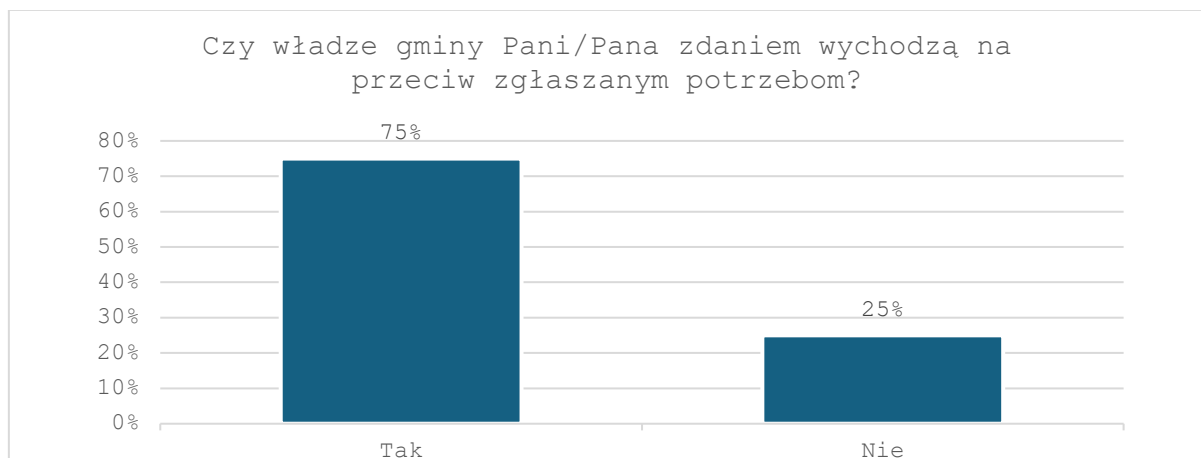
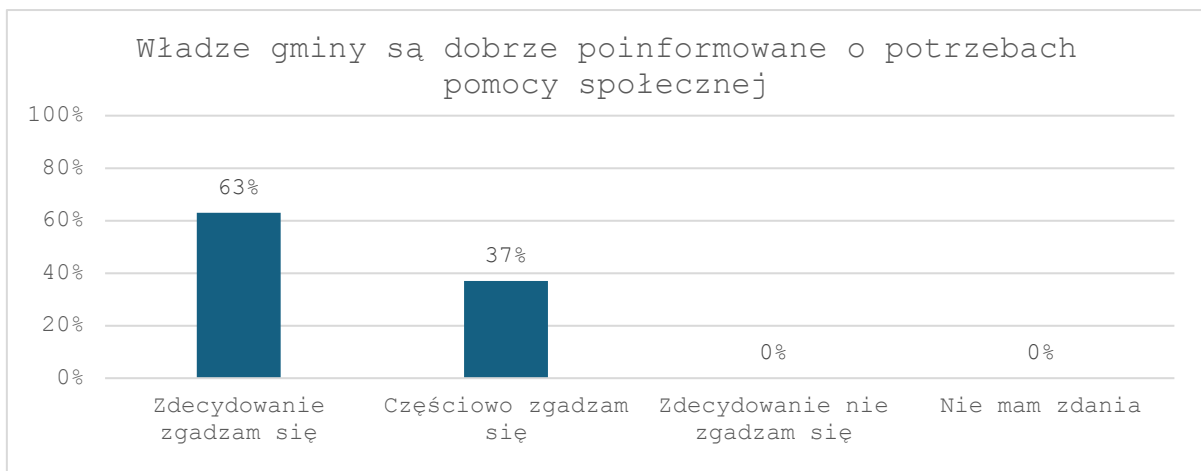
Wypalenie zawodowe to w uproszczeniu wynik chronicznego stresu związanego z pracą, który powoduje, że czujemy się wyczerpani fizycznie i emocjonalnie. Pandemia mocno nasiliła stres i narzuciła nadzwyczajne warunki pracy, stawiając pracowników w bardzo wymagającej sytuacji.

Znacząca grupa badanych, bo 38% pracowników instytucjonalnych wskazała, że odczuwa symptomy wypalenia zawodowego.

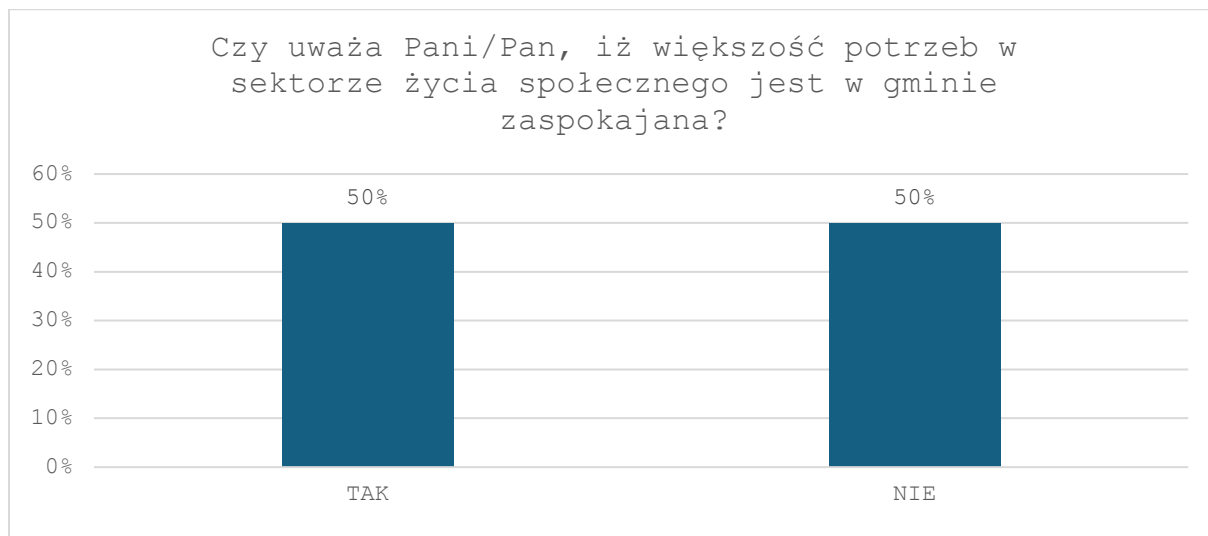

Ośrodki pomocy społecznej mają zgodnie z prawem status gminnych jednostek organizacyjnych. Zapytano więc pracowników instytucjonalnych czy władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej oraz czy wychodzą naprzeciw zgłaszanym przez ośrodek potrzebom.

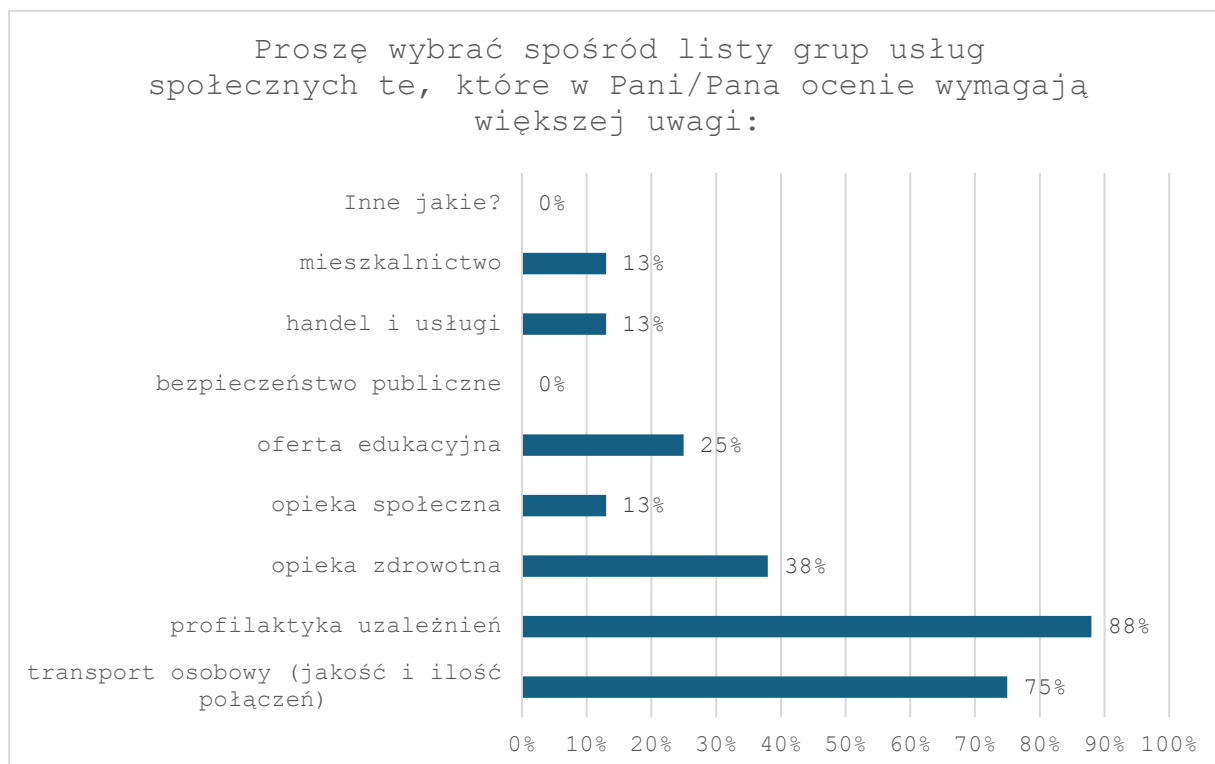
Jak wynika z przeprowadzonych badań łącznie 100% respondentów zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej. Ponad połowa badanych (75%) uważa, że władze gminy wychodzą naprzeciw zgłaszanym problemom.

Co więcej, **50% badanych pracowników instytucjonalnych uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana.**

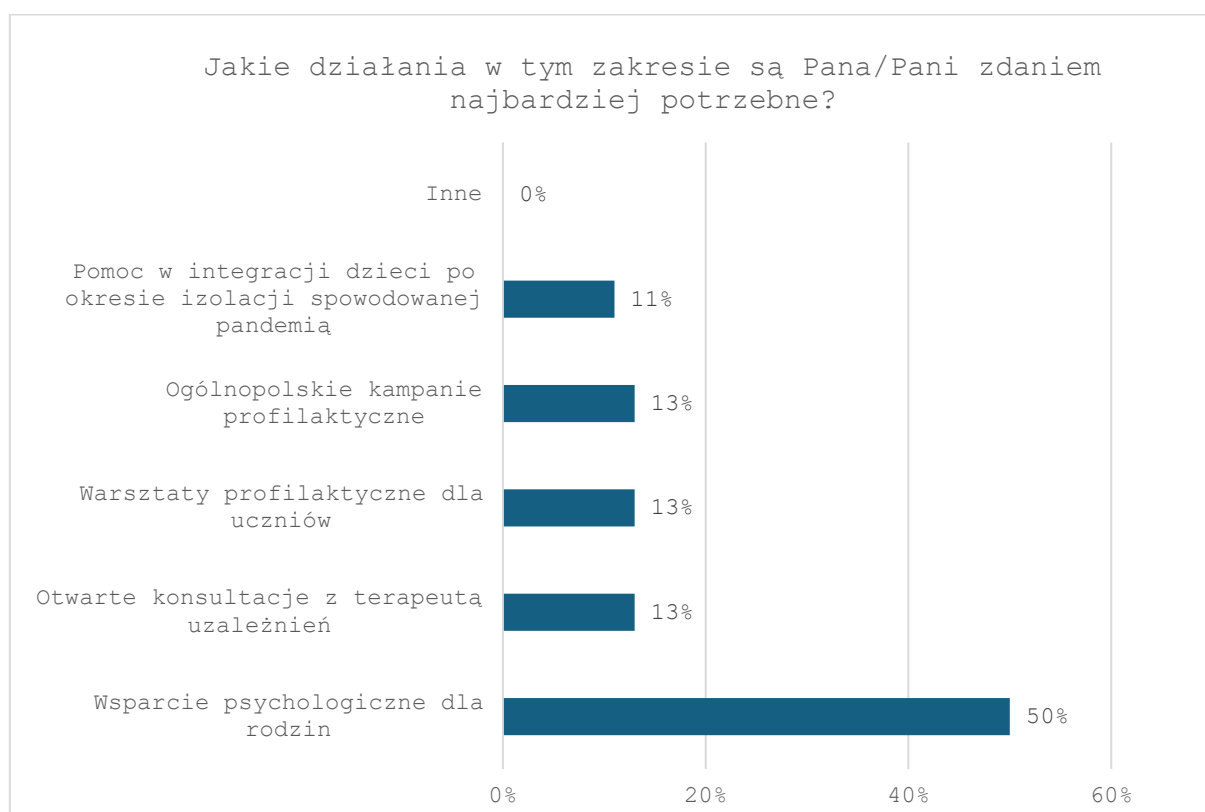
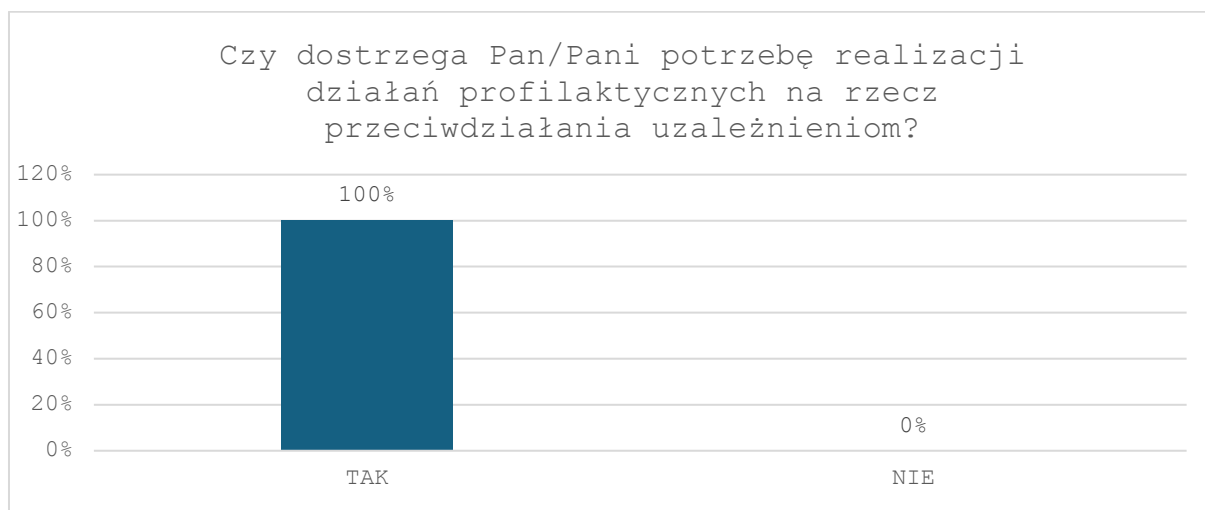

Zdaniem pracowników ośrodka pomocy społecznej większej uwagi wymagają następujące usługi społeczne: **profilaktyka uzależnień (88%), transport osobowy (75%) oraz opiekę zdrowotną (38%).**

Pracownicy instytucjonalni zostali również zapytani czy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Jak wynika z przeprowadzonego badania – wszyscy respondenci dostrzegają taką potrzebę.

Następnie badani zostali poproszeni o wskazanie, które z działań w zakresie profilaktyki uzależnień są w ich opinii najbardziej potrzebne. Pracownicy instytucjonalni wskazywali najczęściej na potrzebę **udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (50%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (13%), warsztatów profilaktycznych dla uczniów (13%), organizacji ogólnopolskich kampanii profilaktycznych (13%) oraz pomocy dzieciom z rodzin dotkniętych problemem uzależnień (11%)**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY**CEL BADANIA**

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec:

- alkoholu,
- papierosów,
- narkotyków i dopalaczy,
- przemocy i cyberprzemocy,

oraz zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności (uzależnienia behawioralne), napojami energetyzującymi i czasem wolnym badanych uczniów.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli udział uczniowie Szkół Podstawowych Gminy Kołbaskowo w przedziale wiekowym: klasy 4-6 oraz 7-8.

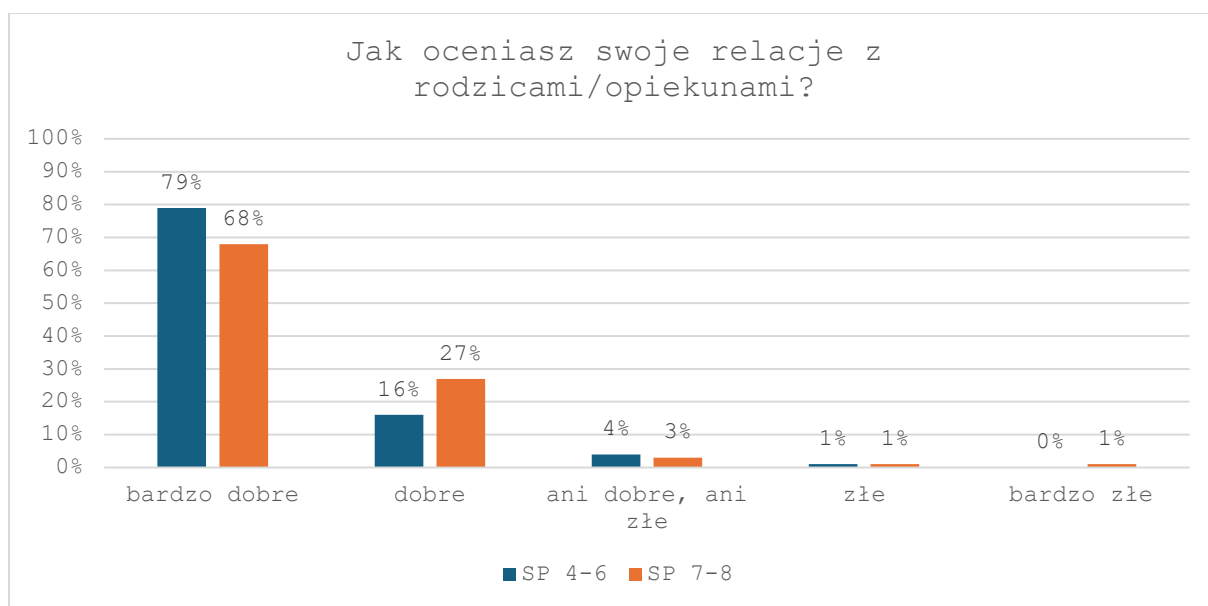
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	310
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	209
ŁĄCZNIE	519

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią dla nich oparcie i źródło wiedzy.

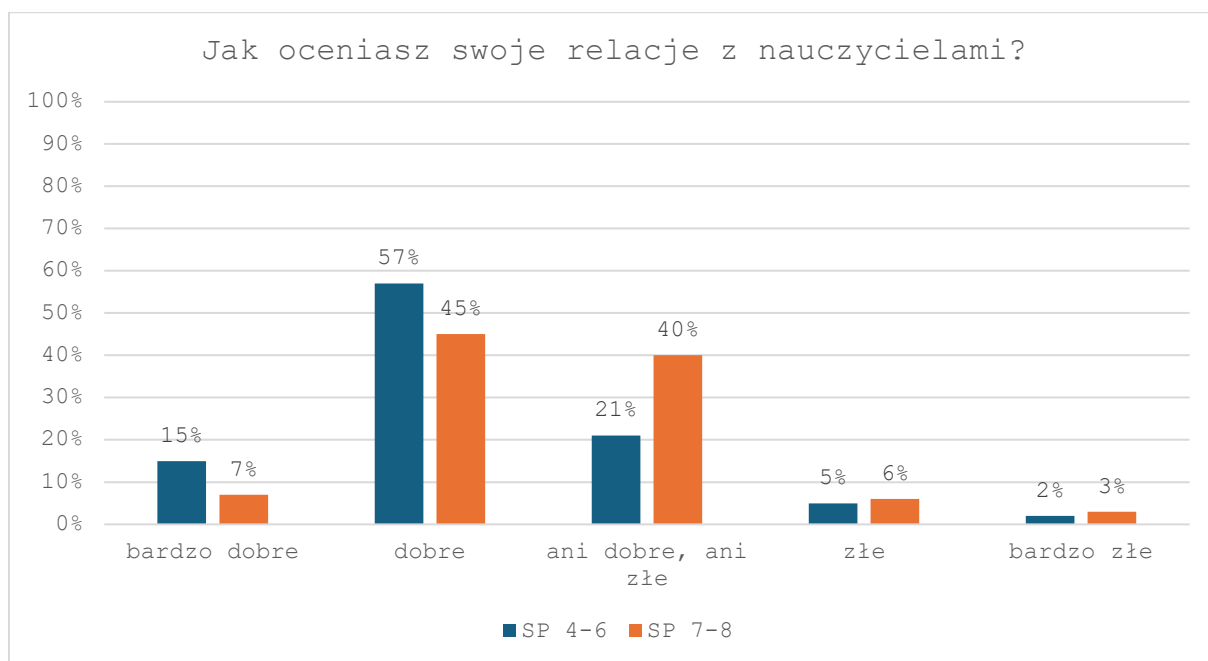
Uczniowie Szkół Podstawowych w Gminie Kołbaskowo deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami: SP 4-6: łącznie 95%; SP 7-8: łącznie 95%. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego.

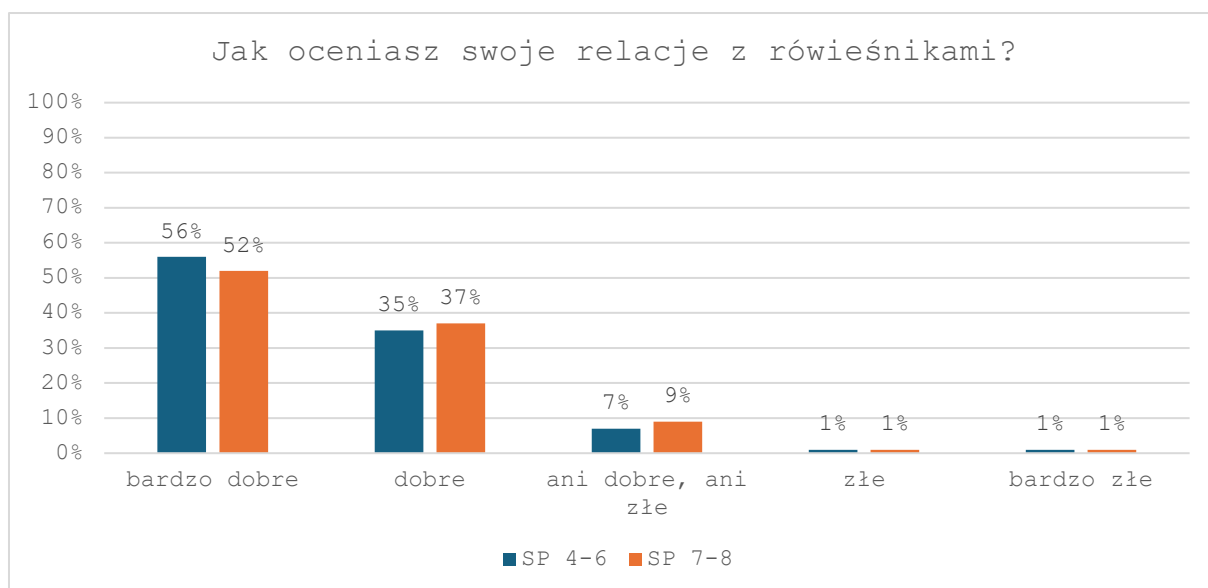
Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁵.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: łącznie 72%; SP 7-8: łącznie 52%.**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z **rówieśnikami** – uczniowie z Gminy Kołbaskowo relacje z rówieśnikami oceniają w większości **bardzo dobrze lub dobrze - SP 4-6: łącznie 91%; SP 7-8: łącznie 89%.**

⁵ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

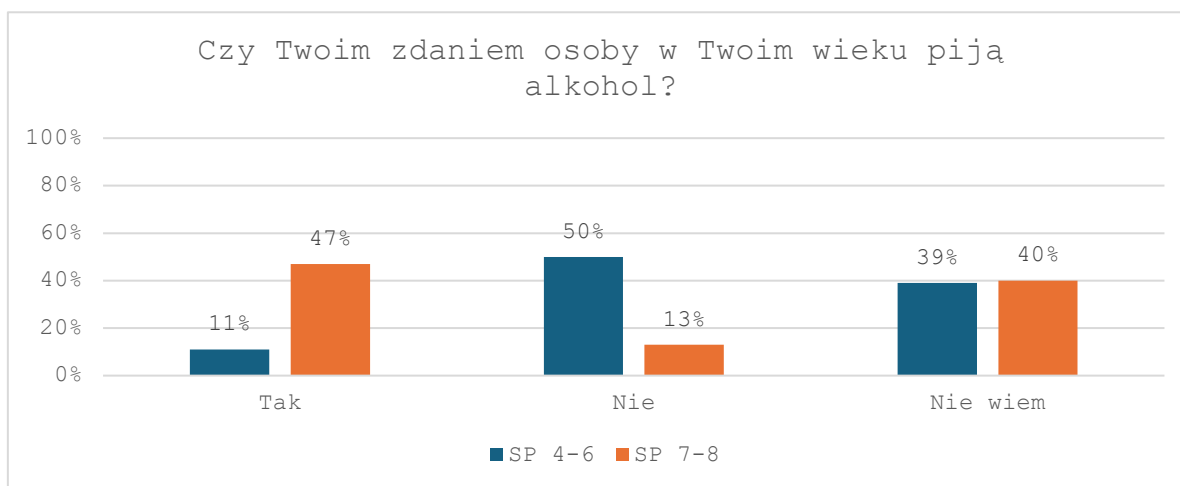

Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Kołbaskowo, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

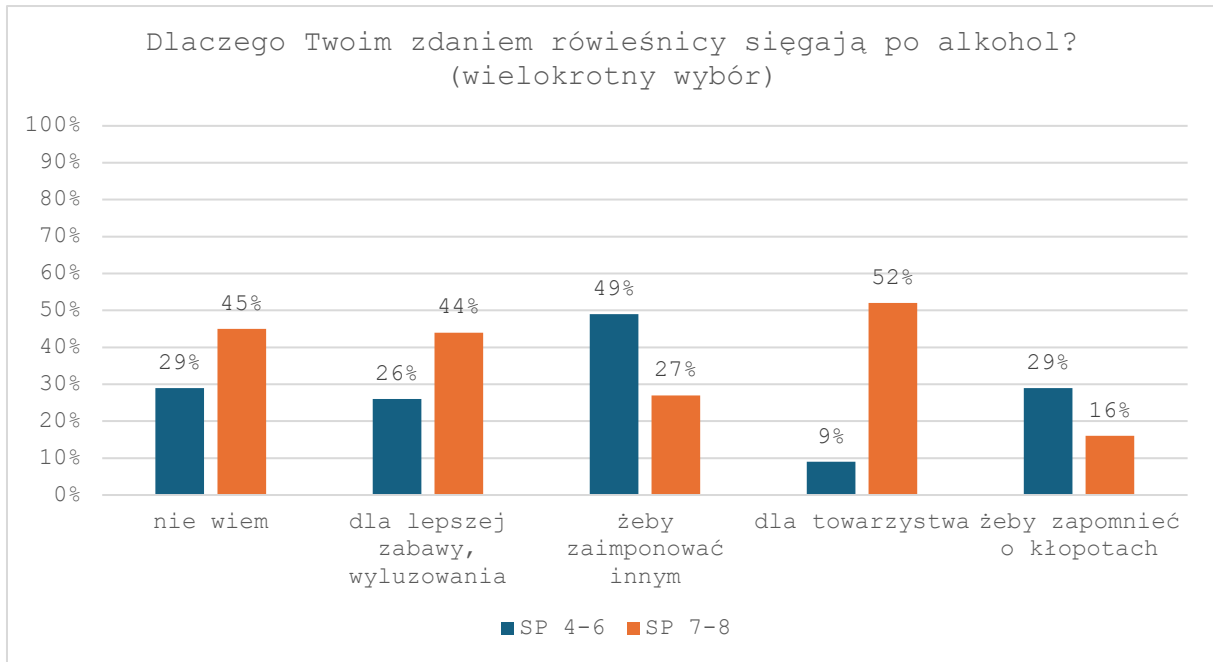
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

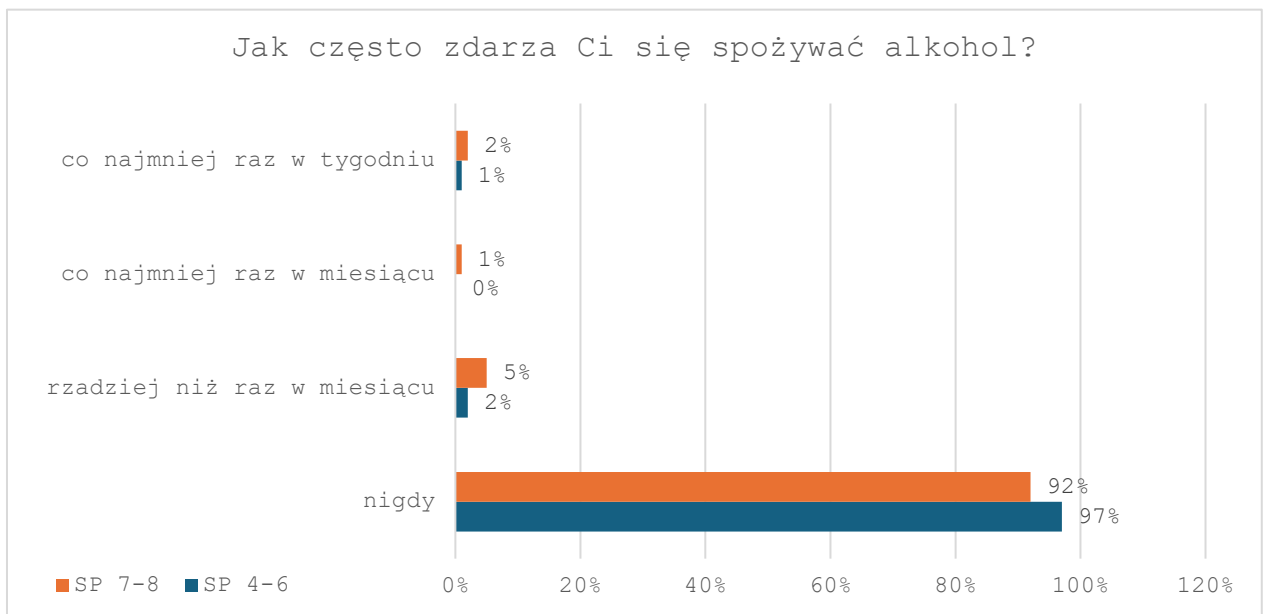
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. **11% uczniów klas 4-6 oraz 50% uczniów klas 7-8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.**

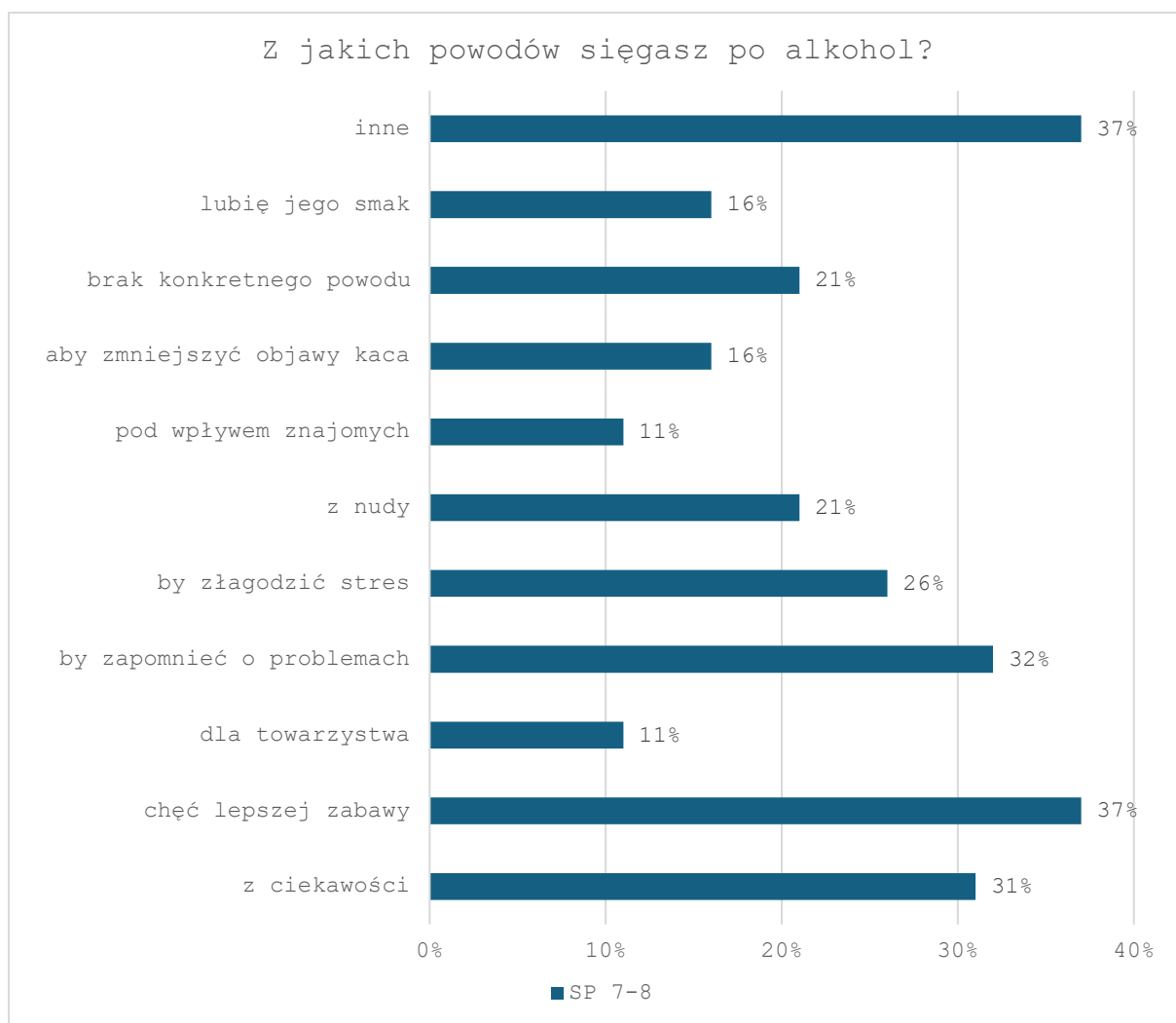
Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 49%; SP 7-8: 27%), lepszej zabawy (SP 4-6: 26%; SP 7-8: 44%), dla towarzystwa (SP 4-6: 9%; SP 7-8: 52%) oraz, co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 29%; SP 7-8: 16%).

W celu zbadania ilu uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytano o to jak często zdarza się im pić alkohol. Inicjację alkoholową ma za sobą 3% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8.

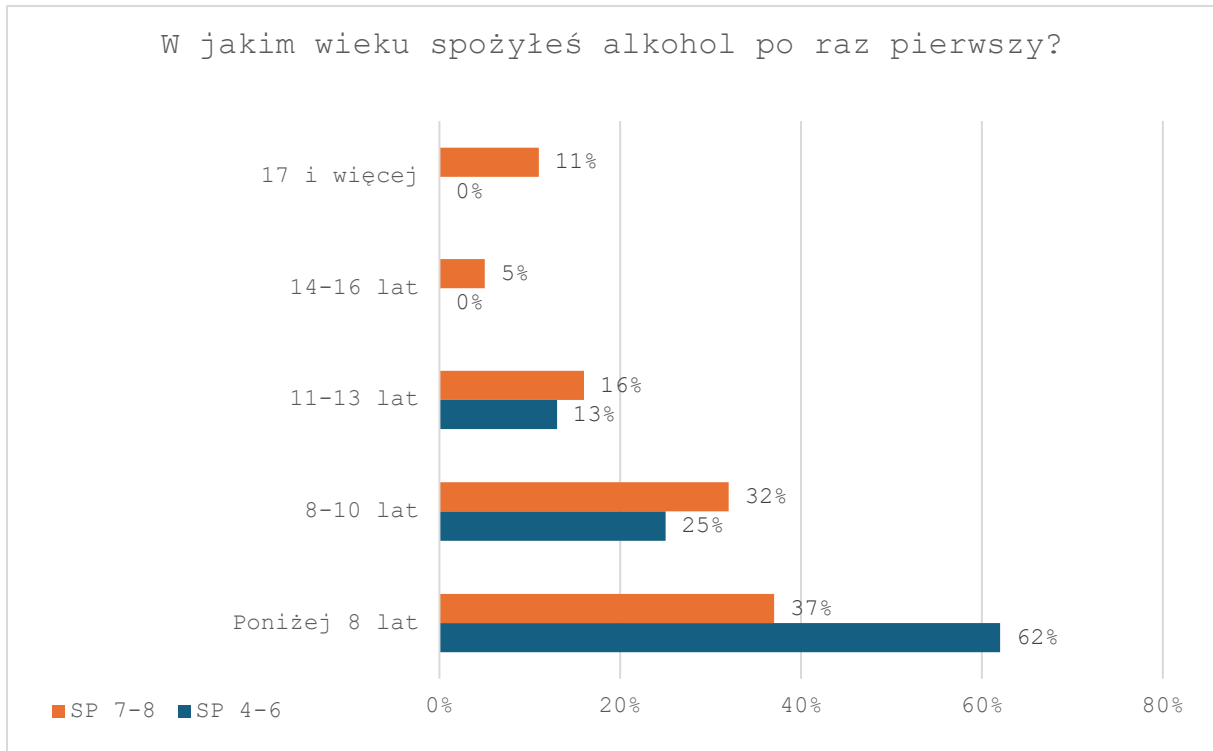
Wśród powodów z jakich sięgają po alkohol starsi uczniowie, wskazywali na różnorodne przyczyny: na to, że piją alkohol dla lepszej zabawy, a także by zapomnieć o problemach.

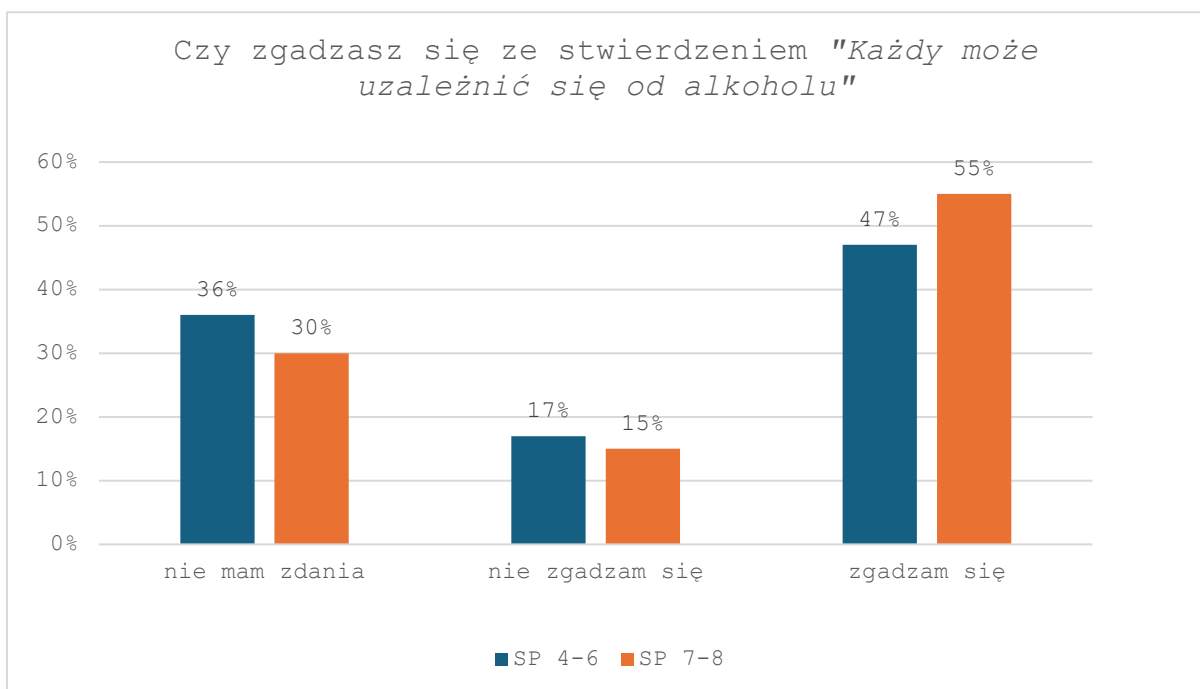
Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁶.

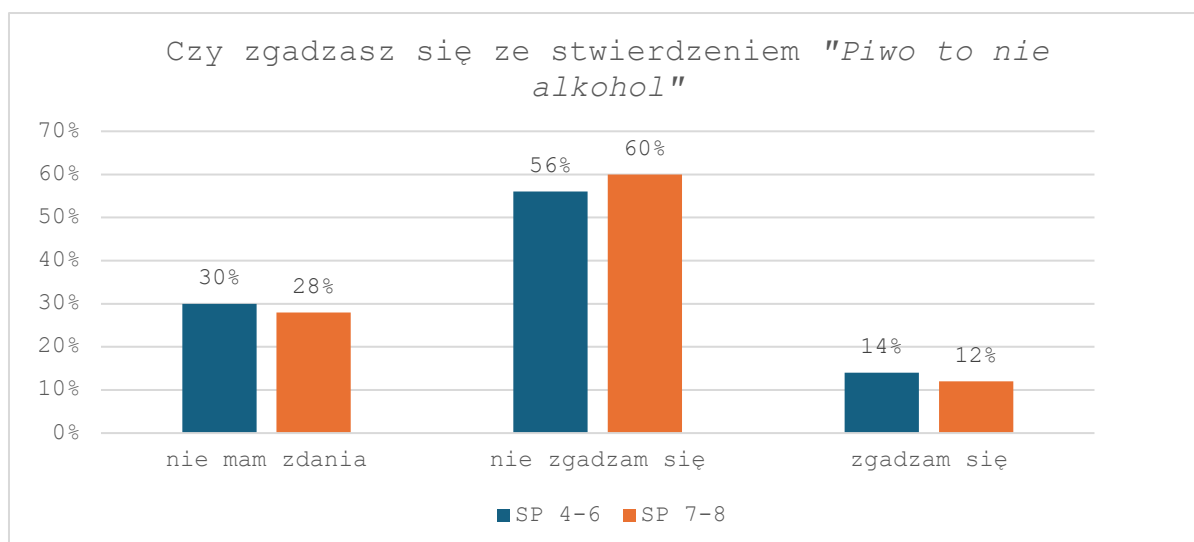
Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych uczniów przedstawia poniższy wykres.

⁶ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

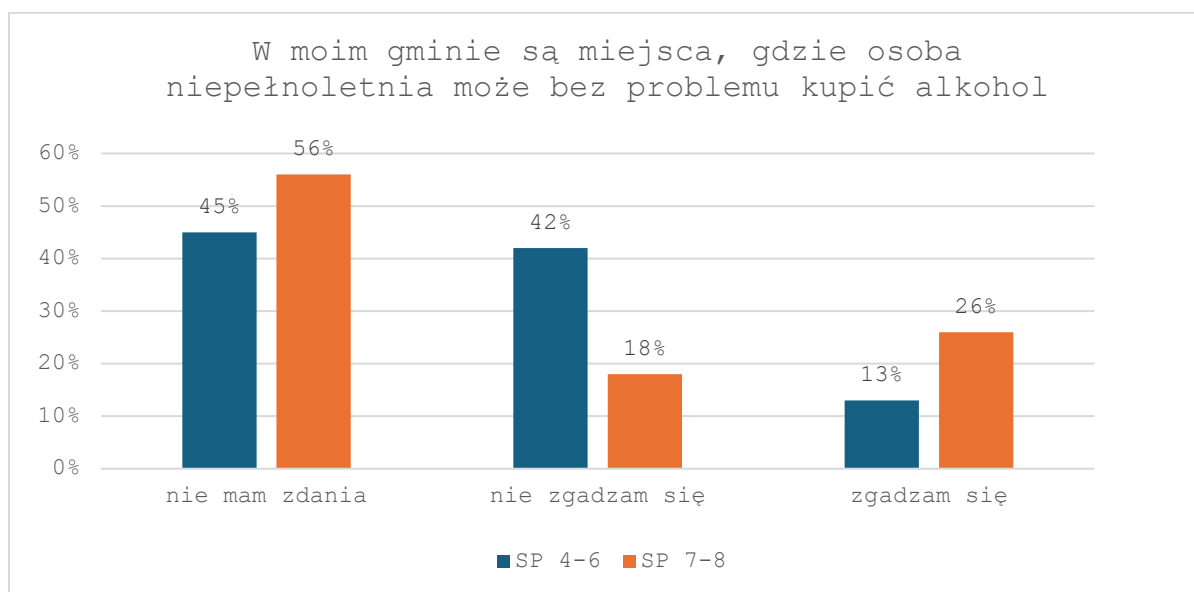

Znaczna część (SP 4-6: 47%; SP 7-8: 55%) ankietyowanych uczniów ma świadomość, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie można bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 14%; SP 7-8: 12%). Co oznacza, że ta część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

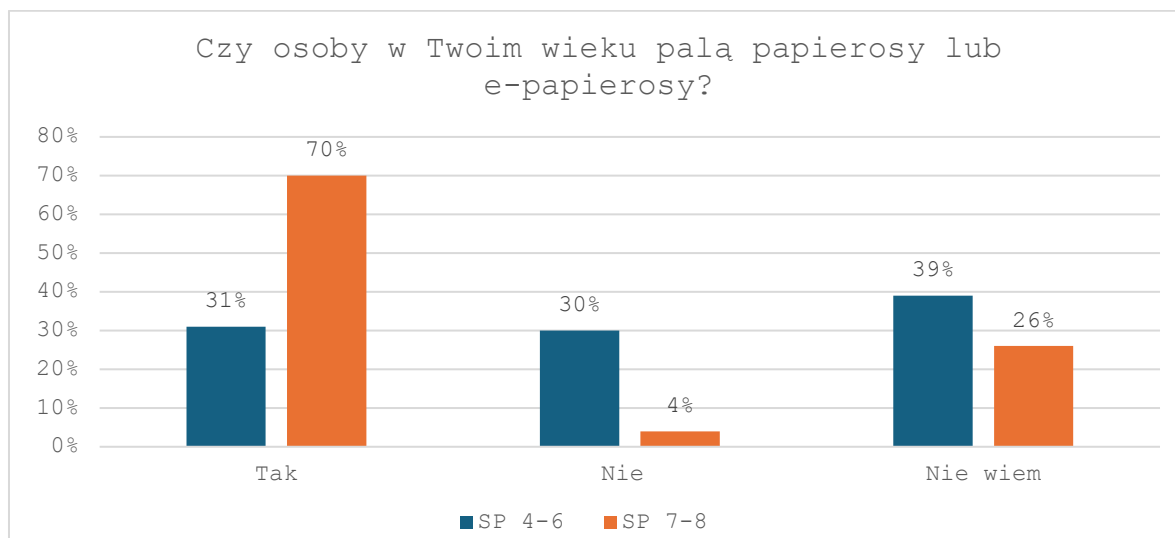
Wydaje się, że alkohol w Gminie Kołbaskowo jest stosunkowo łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **13% uczniów SP 4-6 oraz 26% uczniów SP 7-8 – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

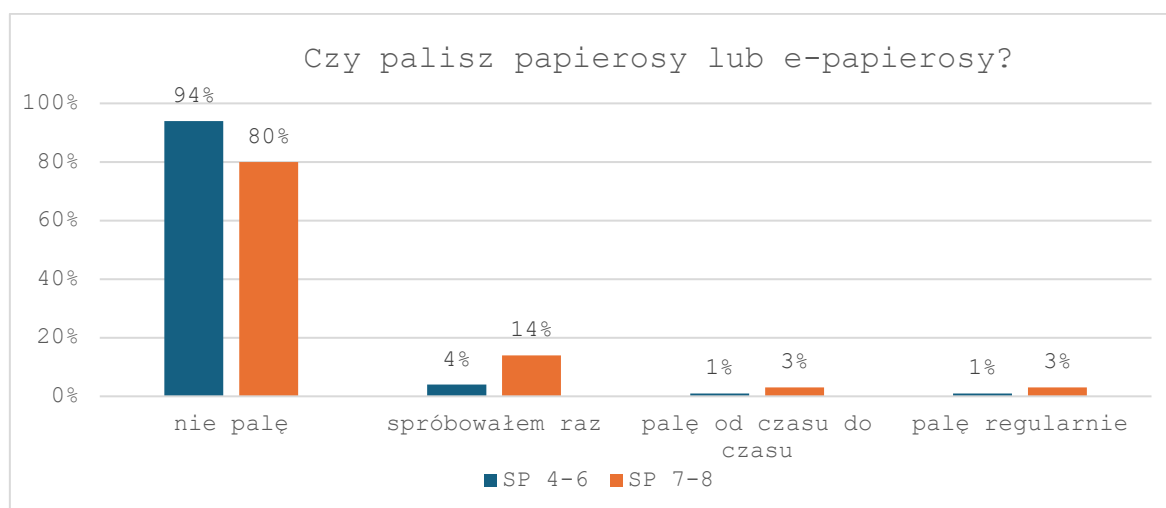
Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

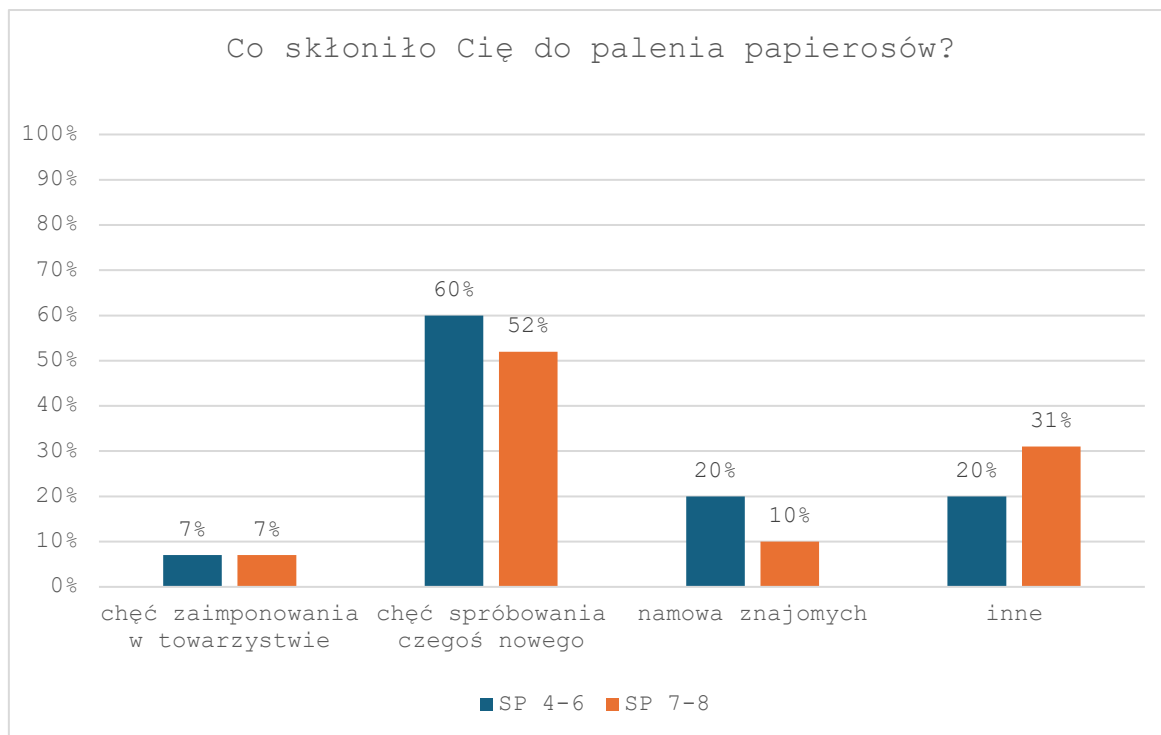
Jak wynika z przeprowadzonych badań 31% młodszych i 70% starszych uczniów wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy lub e-papierosy. 30% uczniów klas 4-6 oraz 4% uczniów klas 7-8 odpowiedziało, że ich rówieśnicy nie palą wyrobów tytoniowych.

Następnie zapytano ankietowanych o to, czy sami palą papierosy. **Inicjację nikotynową ma za sobą 6% uczniów klas 4-6 oraz 20% uczniów klas 7-8, z czego 4% z badanych z młodszej grupy i 14% ze starszej deklaruje, że spróbowali palenia tylko raz.**

Należy zwrócić uwagę, iż najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego.**

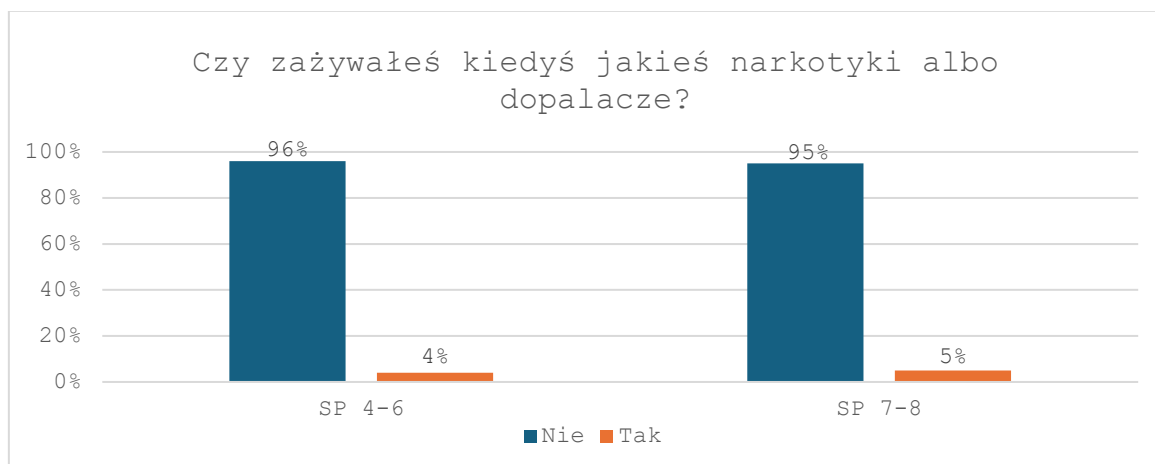
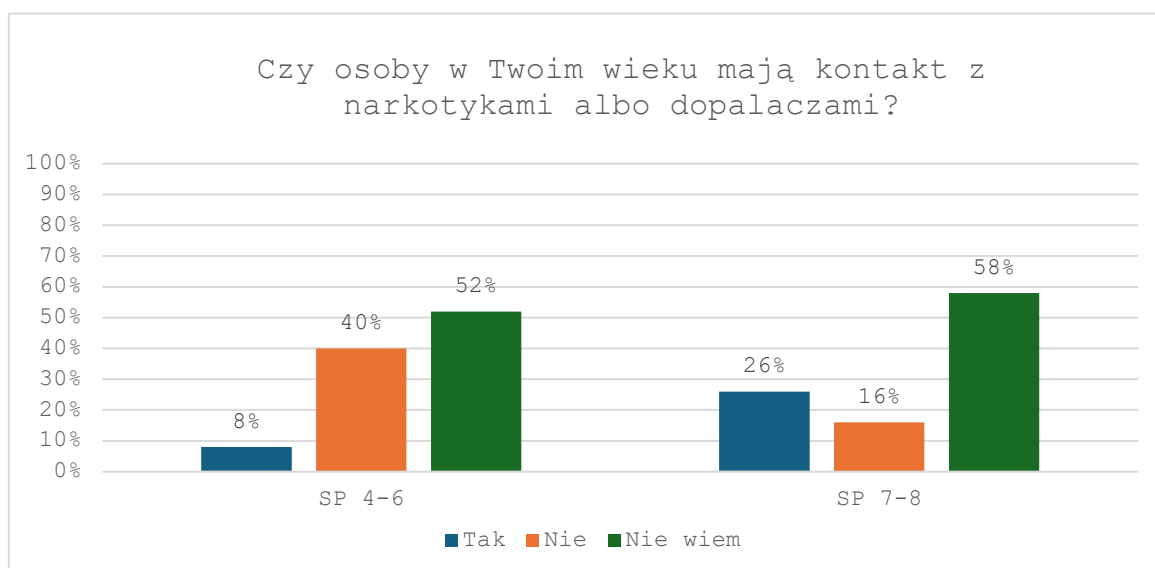

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

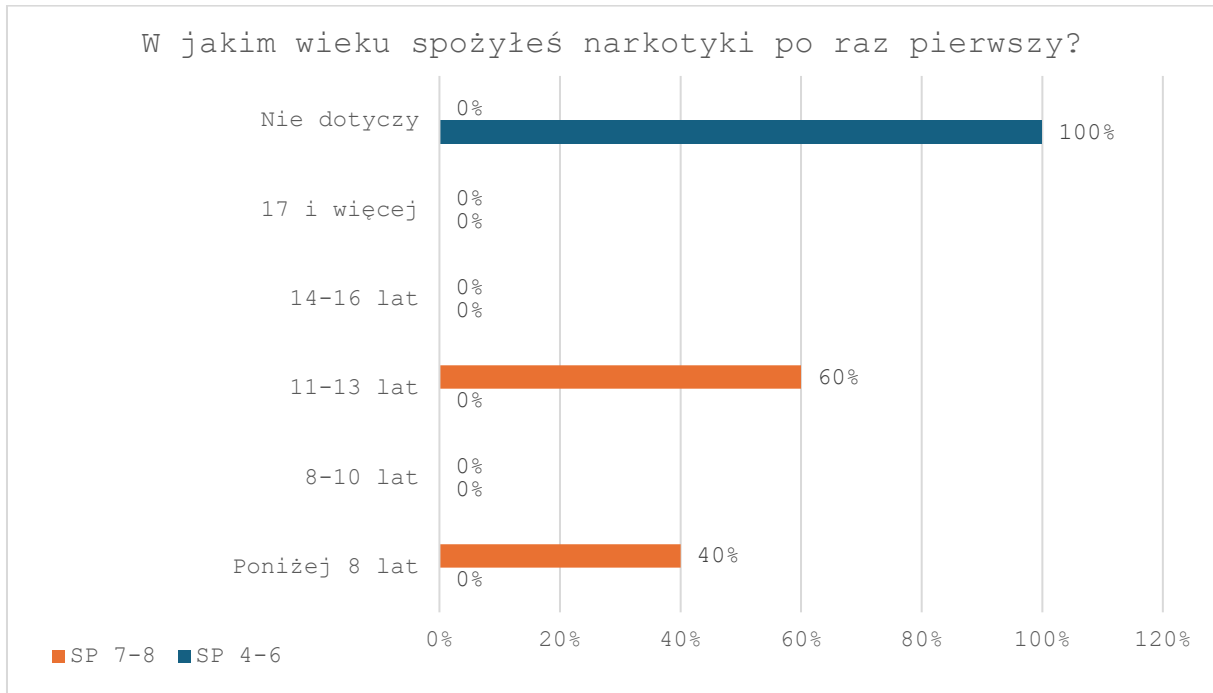
Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem.

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 8% uczniów klas 8 oraz 26% uczniów klas 7-8 wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami.

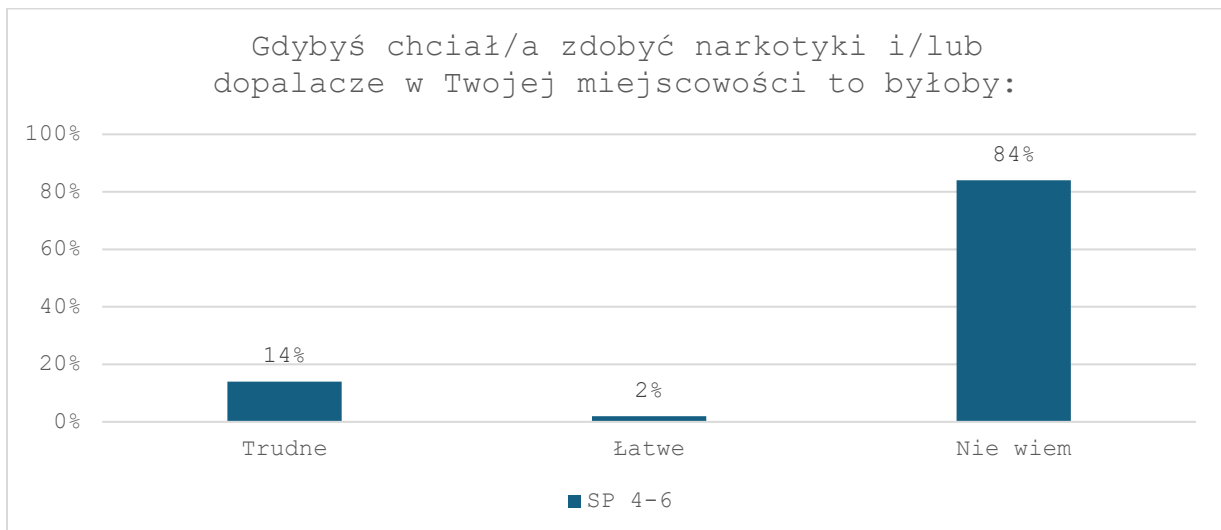
Dodatkowo 4% z ankietowanych uczniów klas SP 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.

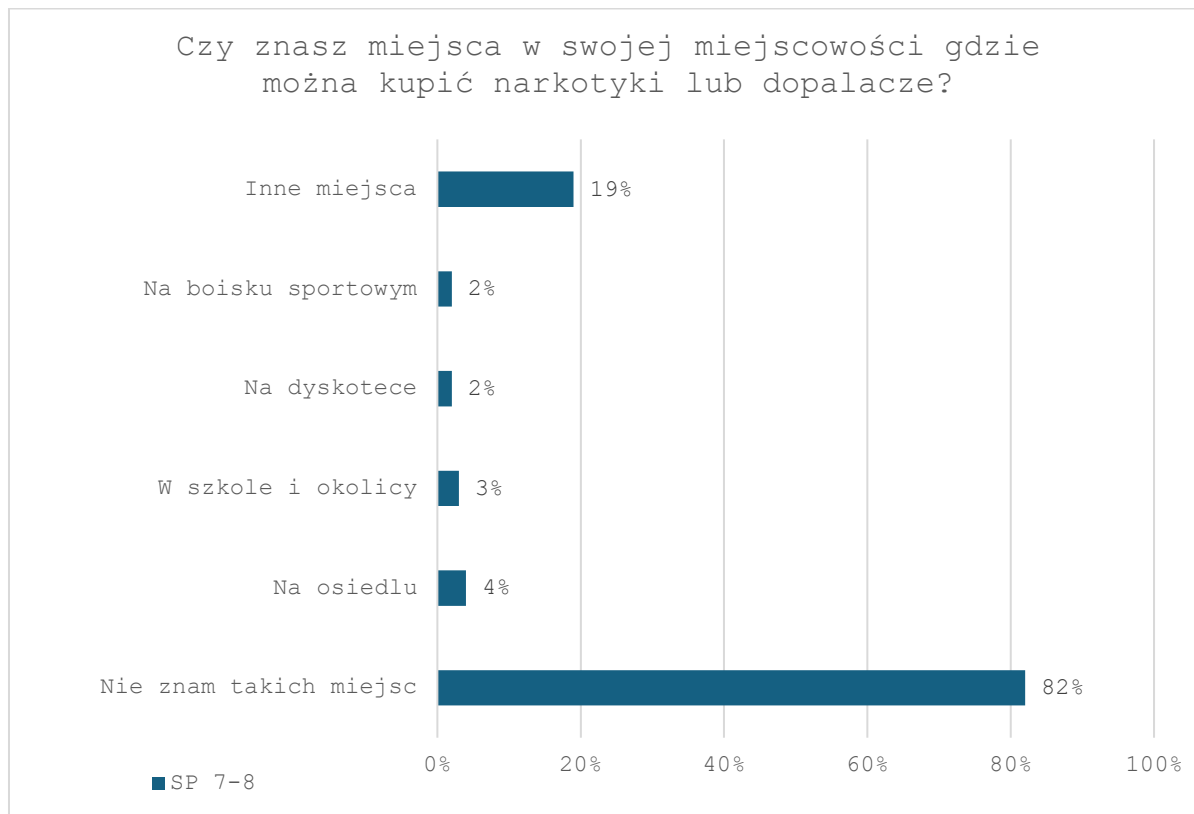
Zapytaliśmy uczniów w jakim wieku zażyli narkotyków po raz pierwszy. Szczegółowy rozkład odpowiedzi badanych uczniów przedstawia poniższy wykres.

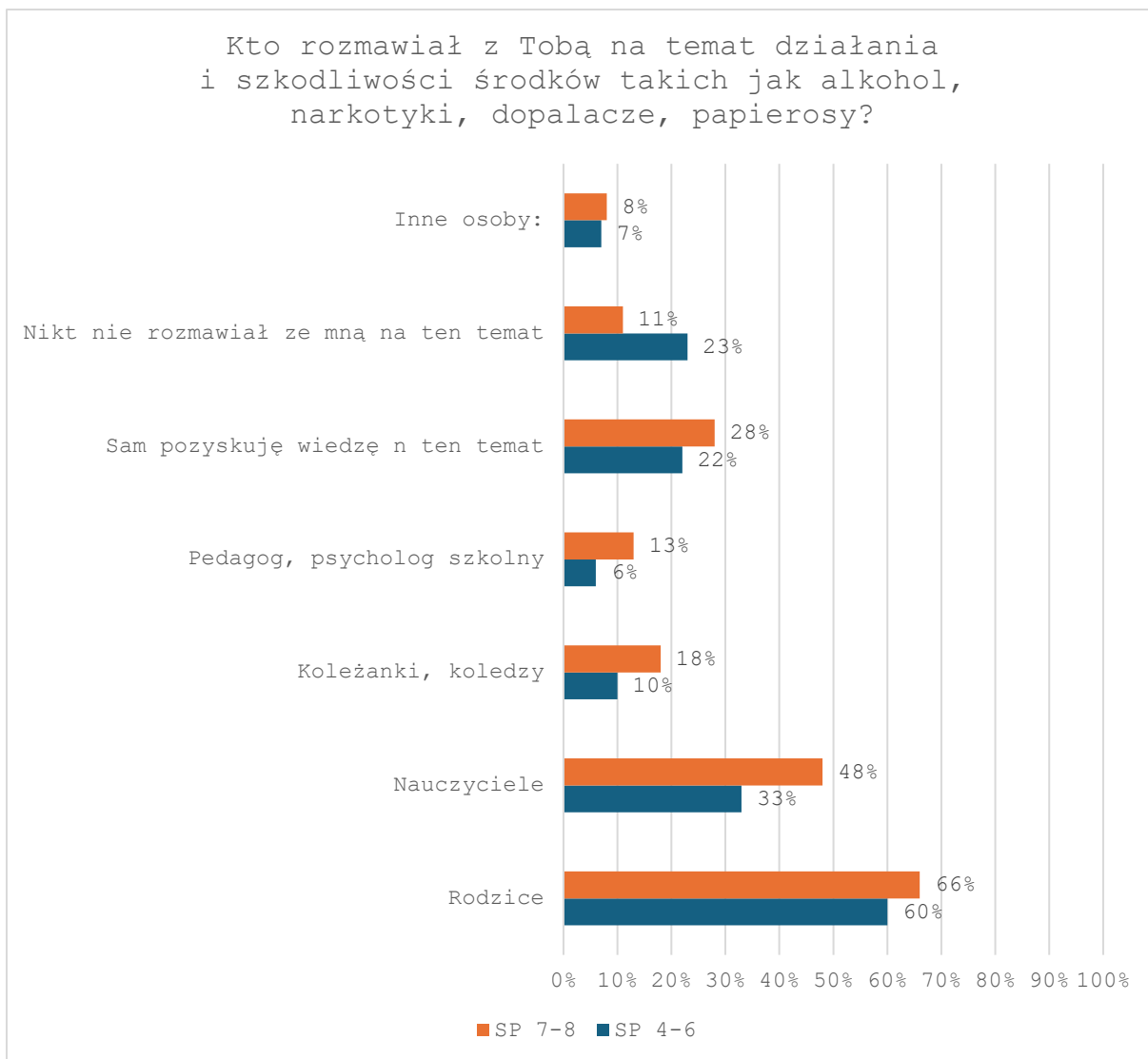
Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to młodsi uczniowie w większości wskazywali, że nie wiedzą czy zdobycie narkotyków lub dopalaczy byłoby łatwe/trudne (SP 4-6: 84%). Jednakże 2% młodszycy uczniowie twierdzi, że byłoby to łatwe. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

Kolejno, zapytano starszych uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 7-8: 82%), **aczkolwiek pojawiły się deklaracje uczniów wskazujące, gdzie można nabyć te substancje.**

Następnie uczniowie wskazali kto rozmawiał z nimi na temat działania i szkodliwości używek. Poniższy wykres pokazuje, że najczęściej z uczniami rozmawiali rodzice (SP4-6: 60%; SP 7-8: 66%) oraz nauczyciele (SP4-6: 33%; SP 7-8: 48%).

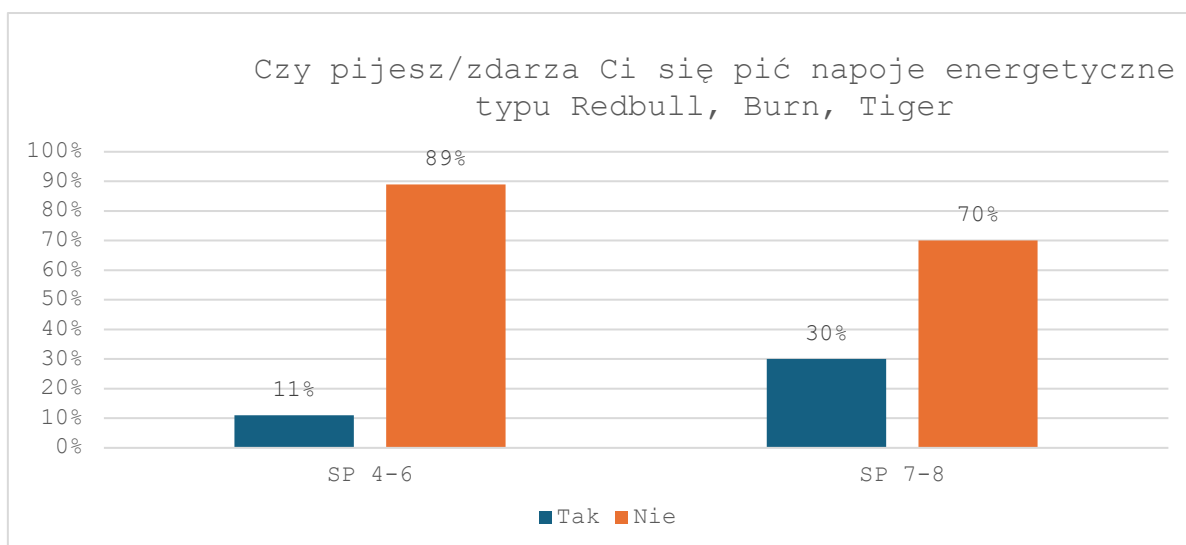
SPOŻYWANIE NAPOJÓW ENERGETYZUJĄCYCH PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ

Napoje energetyzujące są bardzo popularną używką wśród dorosłych, młodzieży oraz dzieci. W Polsce napoje energetyzujące nazywane są „energetykami”, a przecież są one słabym źródłem energii. W języku angielskim na napoje energetyzujące używa się określeń „stymulant drink” czy „energy drink”. Skierowane są do osób dorosłych i mają na celu zmniejszenie uczucia zmęczenia, poprawę samopoczucia i wydolności organizmu.

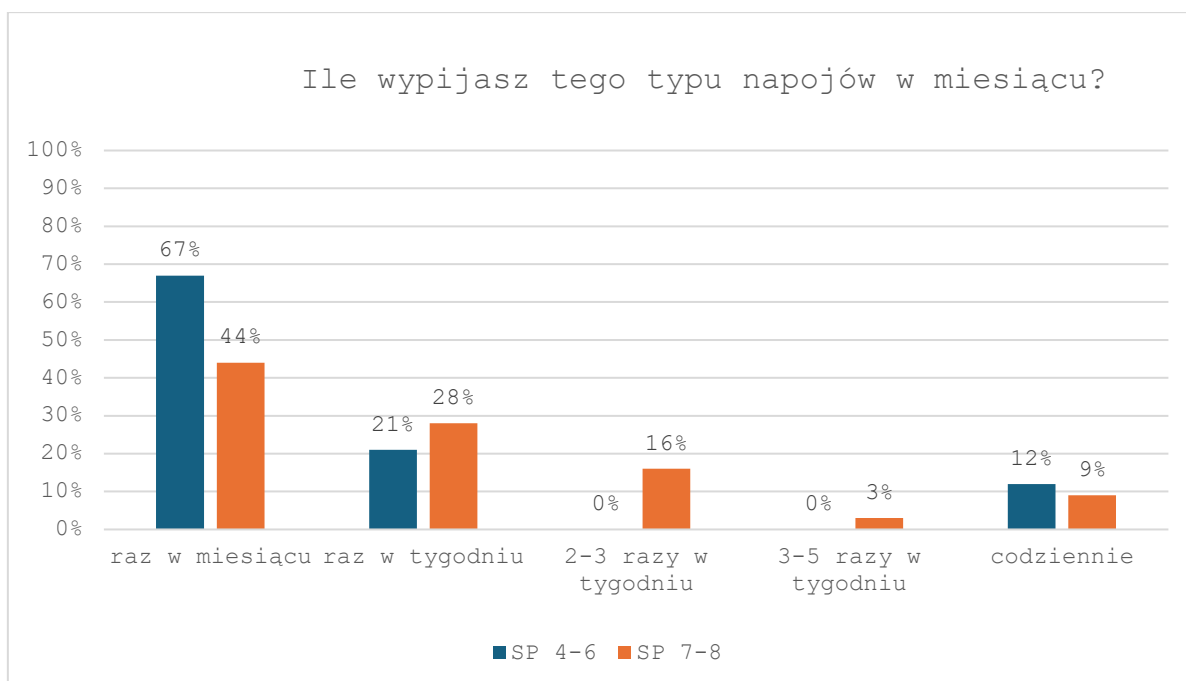
Często napoje energetyzujące mylone są z napojami izotonicznymi, które również są bardzo popularne wśród młodzieży. Napoje izotoniczne zostały zaprojektowane głównie z myślą o osobach aktywnych fizycznie oraz w stanach zwiększonej potliwości. Ich głównym zadaniem jest chronić organizm przed odwodnieniem oraz uzupełnić niedobory elektrolitów utraconych w trakcie wzmożonej aktywności fizycznej. Są łatwo przyswajalne, ponieważ stężenie rozpuszczalnych w nich cząstek jest takie samo jak we krwi człowieka. Różnice w składzie produktów: (energetyzujące – duża zawartość cukru, kofeiny, tauryny; izotoniczne – zawartość mikroelementów i makroelementów, witamin). Występują także różnice w oddziaływaniu na organizm (energetyzujące – funkcja pobudzająca; izotoniczne – zapobiegają odwodnieniu organizmu, uzupełniają elektrolity).

Napoje energetyzujące (tzw. energy drinki, napoje wysokooktanowe) to gazowane napoje bezalkoholowe, które mają działanie pobudzające. Napoje te, wzbogacane są o substancje, które mają za zadanie poprawiać sprawność fizyczną (w krótkim przedziale czasowym), psychofizyczną oraz zdolność koncentracji. Najczęściej w swoim składzie zawierają kofeinę, znaczną ilość cukru i taurynę. Spożywanie napojów energetyzujących u coraz młodszych osób zdecydowanie rośnie, co jest niepokojące z punktu widzenia zdrowia publicznego.

Zbadaliśmy przekonania uczniów Gminy Kołbaskowo, na temat napojów energetyzujących. 11% uczniów z młodszej oraz 30% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne.

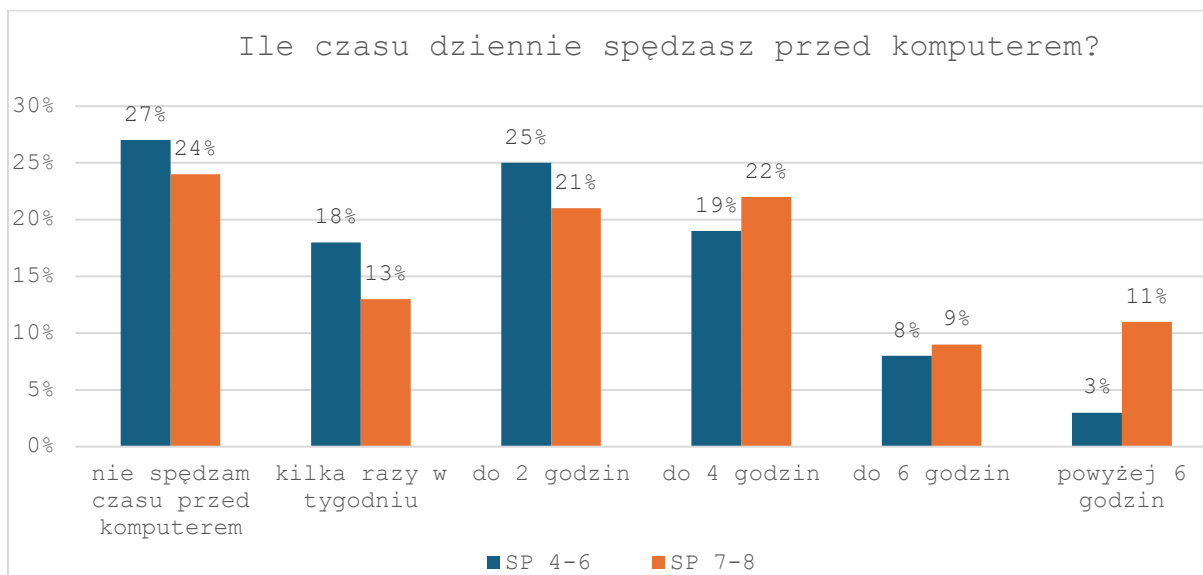
Uczniowie deklarujący spożywanie napojów energetycznych, najczęściej wskazywali, że piją je raz w miesiącu (SP 4-6: 67%; SP 7-8: 44%). Pojawiały się również odpowiedzi uczniów mówiące o przyjmowaniu tych napojów codziennie (SP 4-6: 12%; SP 7-8: 9%).

UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD

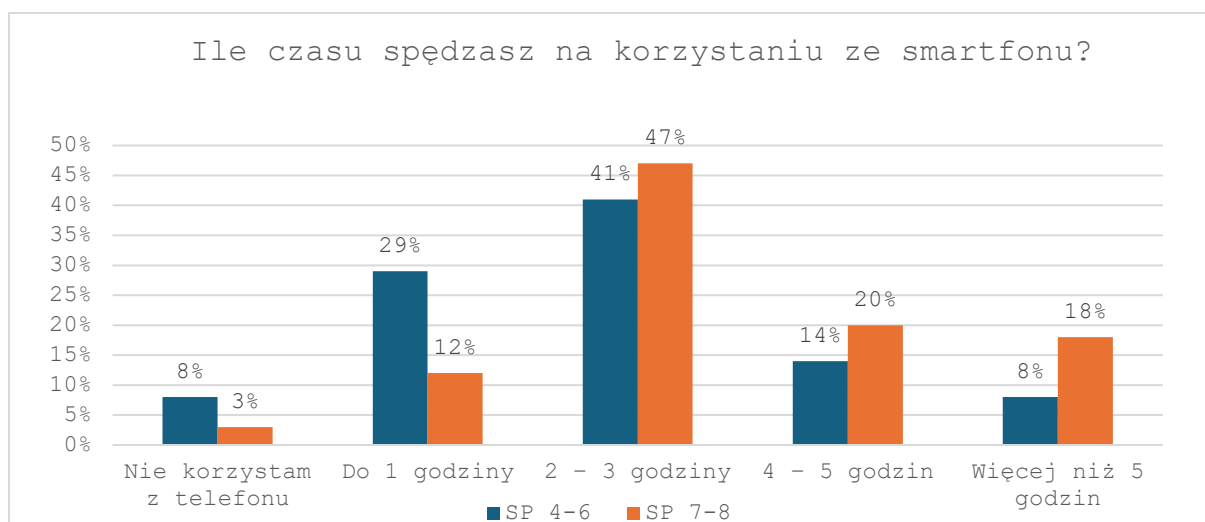
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.⁷

Uczniowie szkół podstawowych Gminy Kołbaskowo najczęściej korzystają z komputera do 2 godzin dziennie (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 21%). Niepokojące są deklaracje 3% młodszych oraz 11% starszych uczniów mówiące o korzystaniu z komputera powyżej 6 godzin dziennie.

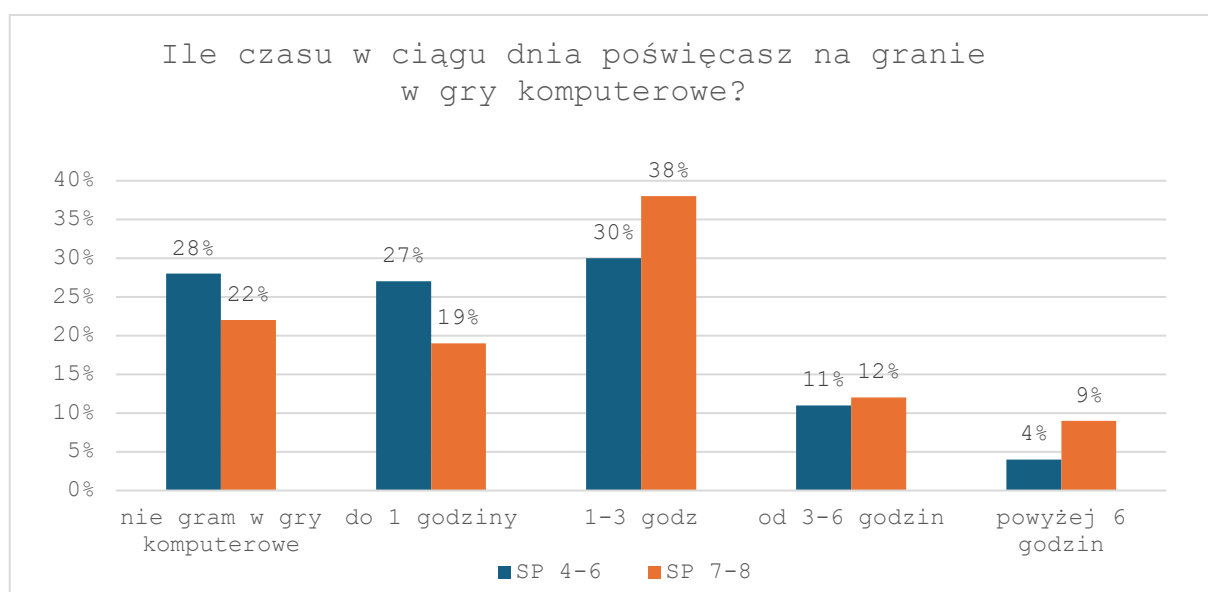
W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas 2 – 3 godzin (SP 4-6: 41%; SP 7-8: 47%). Niepokojące są deklaracje 8% młodszych oraz 18% starszych uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 5 godzin dziennie.

⁷ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 28% uczniów klas 4-6 oraz 22% uczniów klas 7-8 mówiące, że nie grają w gry komputerowe.

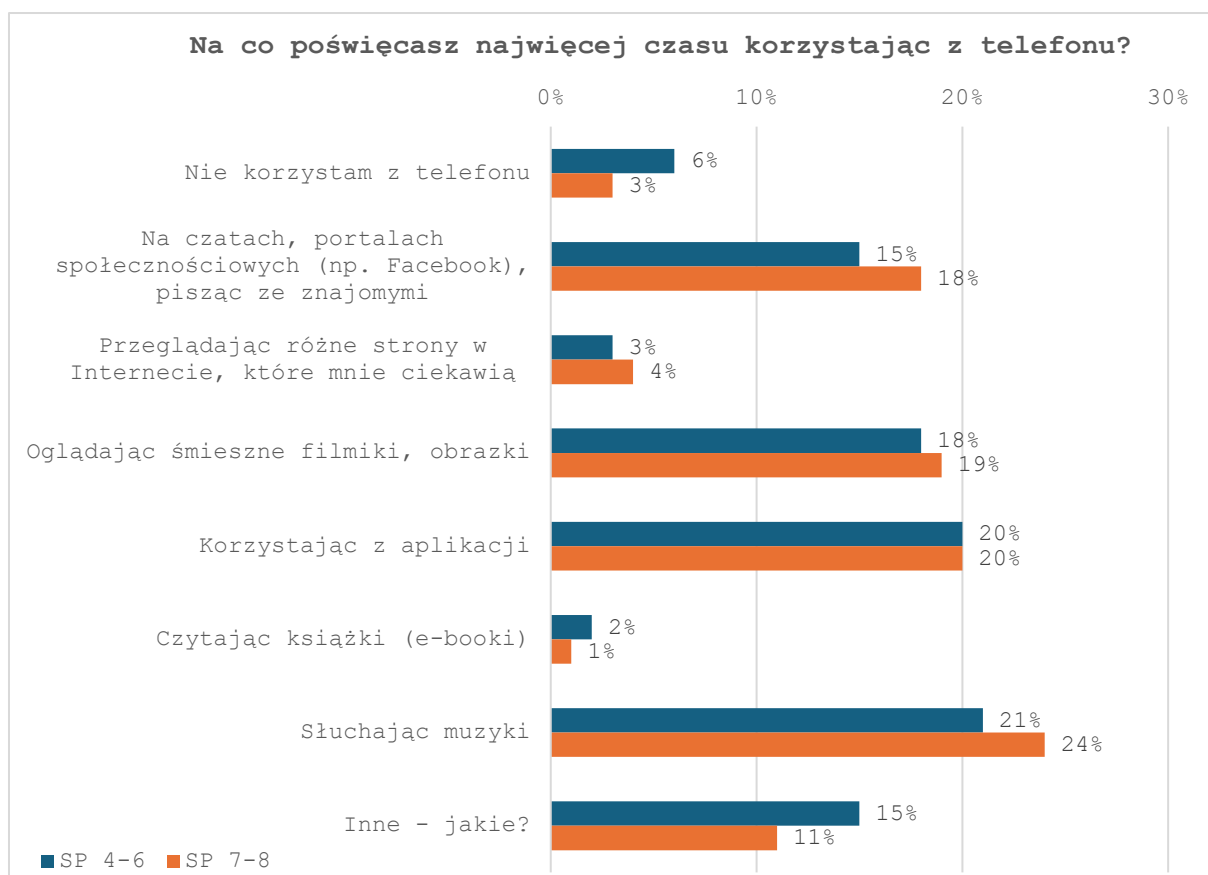
Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

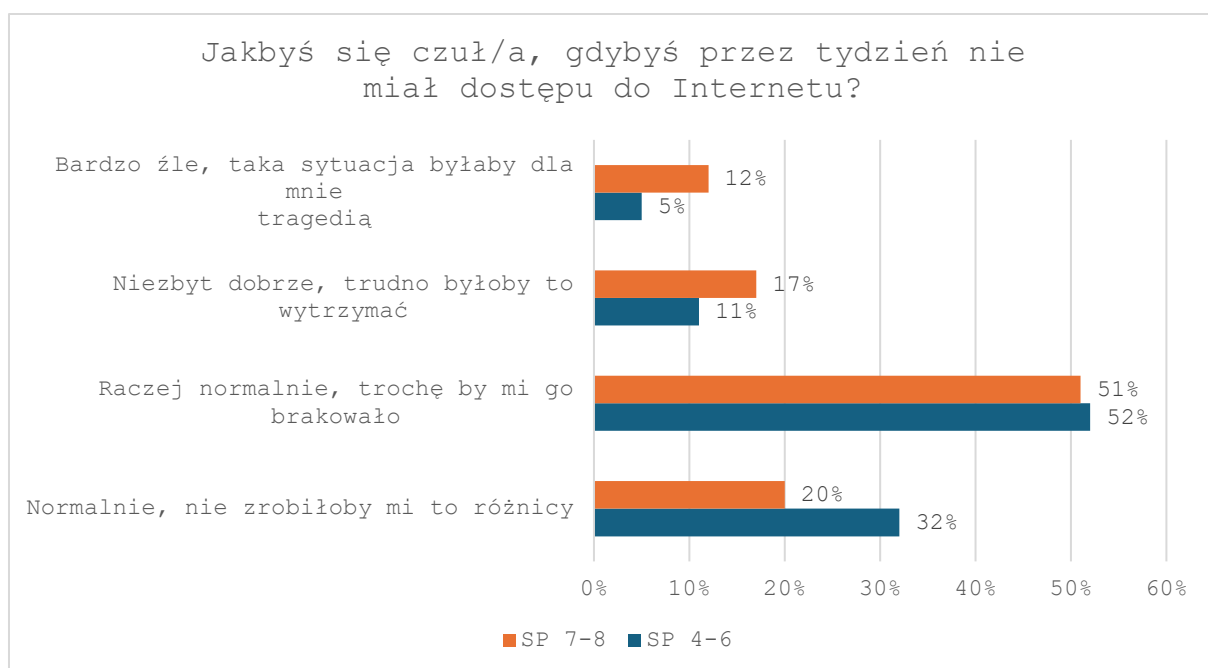
Jeżeli chodzi o powody korzystania z telefonu uczniowie wskazywali kolejno na:

- **SP 4-6:** słuchając muzyki (21%), korzystając z aplikacji (20%) oraz oglądając śmieszne filmiki i tzw. memy (18%).

- **SP 7-8:** słuchając muzyki (24%), korzystając z aplikacji (20%) oraz oglądając śmieszne filmiki i tzw. memy (18%).

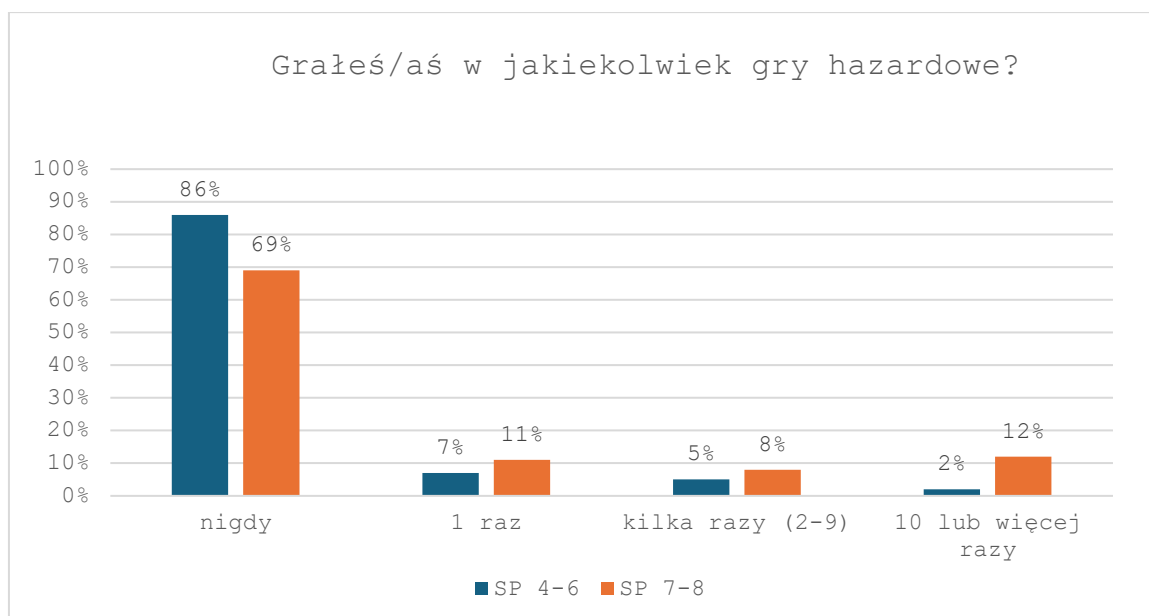

łącznie **84% uczniów klas 4-6** oraz **71% uczniów klas 7-8** deklaruje, że **brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia** lub też **wpływ ten byłby niewielki**. Aczkolwiek, spora część uczniów przyznaje, że **odczuwałby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 17%)**. Jednocześnie, 5% uczniów klas 4-6 oraz 12% klas 7-8 stwierdziło, że **korzystanie z Internetu jest dla nich na tyle istotne, że trudno byłoby im bez tego wytrzymać**.

Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)⁸.

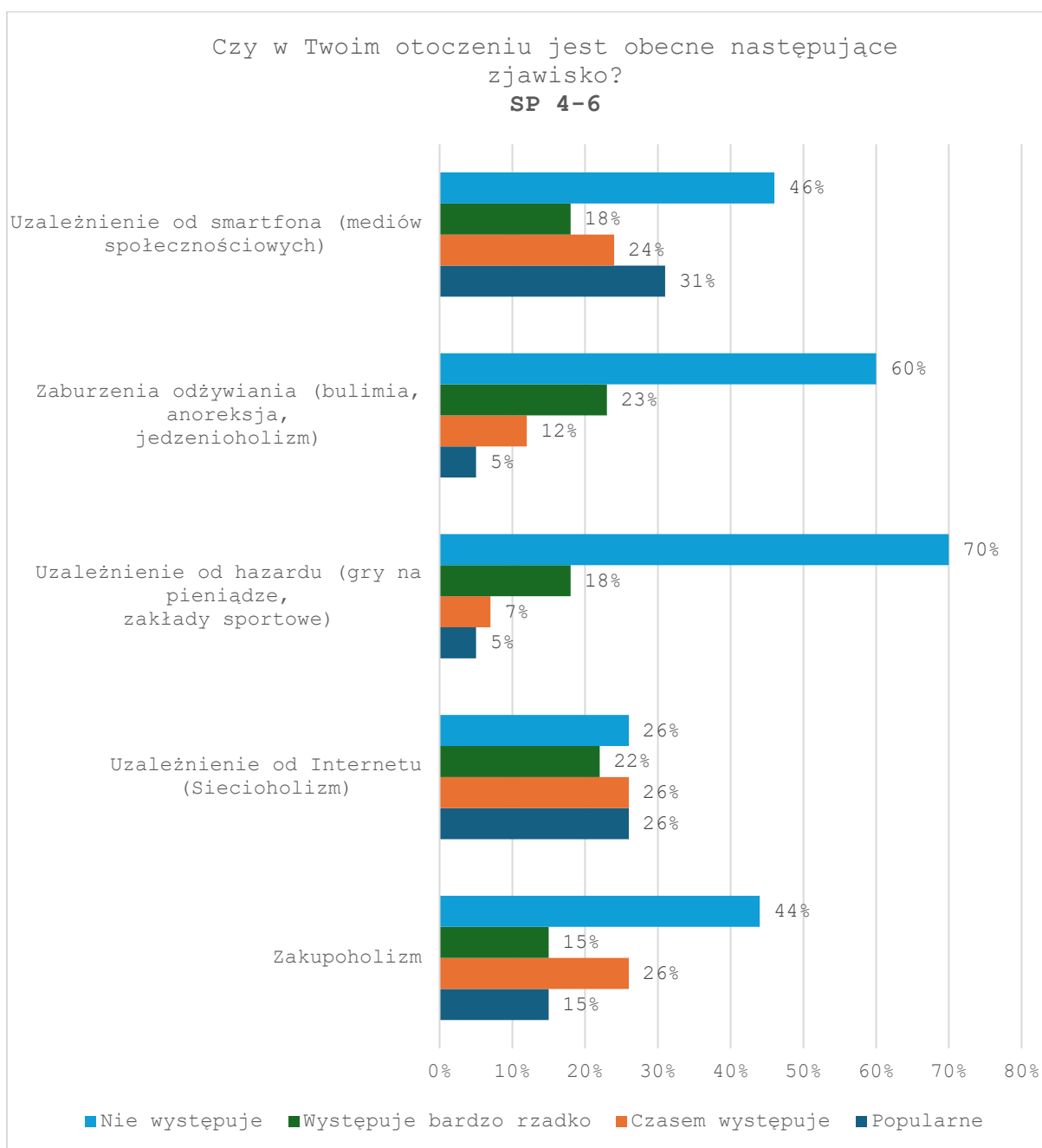
Uczniowie z Gminy Kołbaskowo sporej większości (SP 4-6: 86%, SP 7-8: 69%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże, 14% młodszych oraz 31% starszych uczniów miało do czynienia z taką formą hazardu.

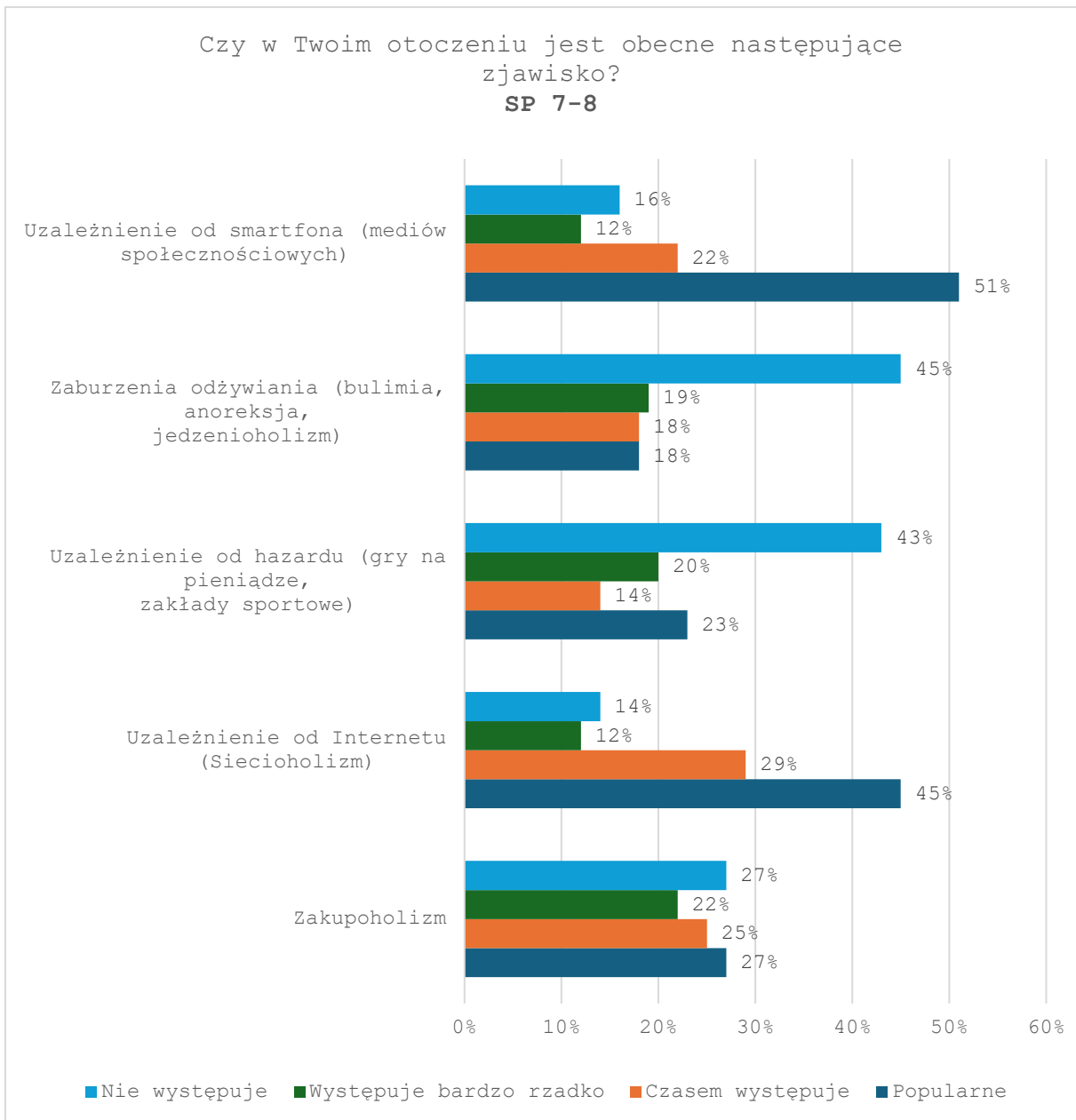

⁸ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Poprosiliśmy również uczniów Gminy Kołbaskowo o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

Za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uczniowie Gminy Kołbaskowo uznali: młodsi uczniowie: uzależnienie od smartfona (31%) oraz uzależnienie od Internetu (26%). Natomiast starsi uczniowie wskazali na: uzależnienie od smartfona (51%) oraz uzależnienia od Internetu (45%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawiają poniższe wykresy.

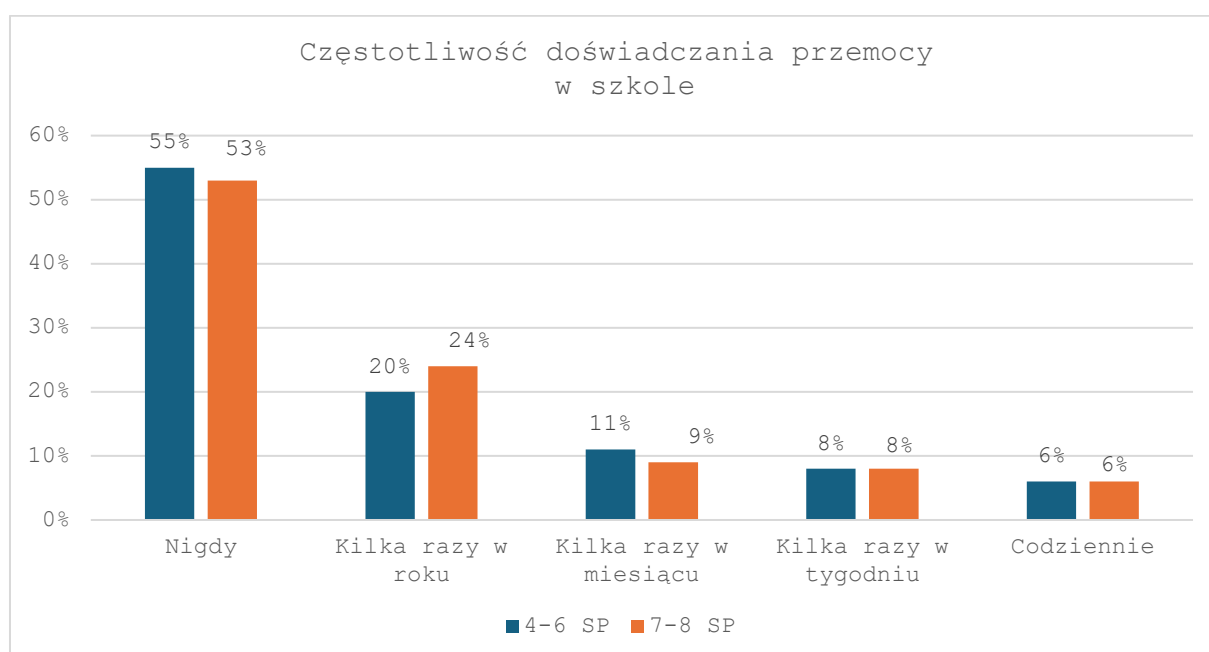

PRZEMOC ORAZ CYBERPRZEMOC

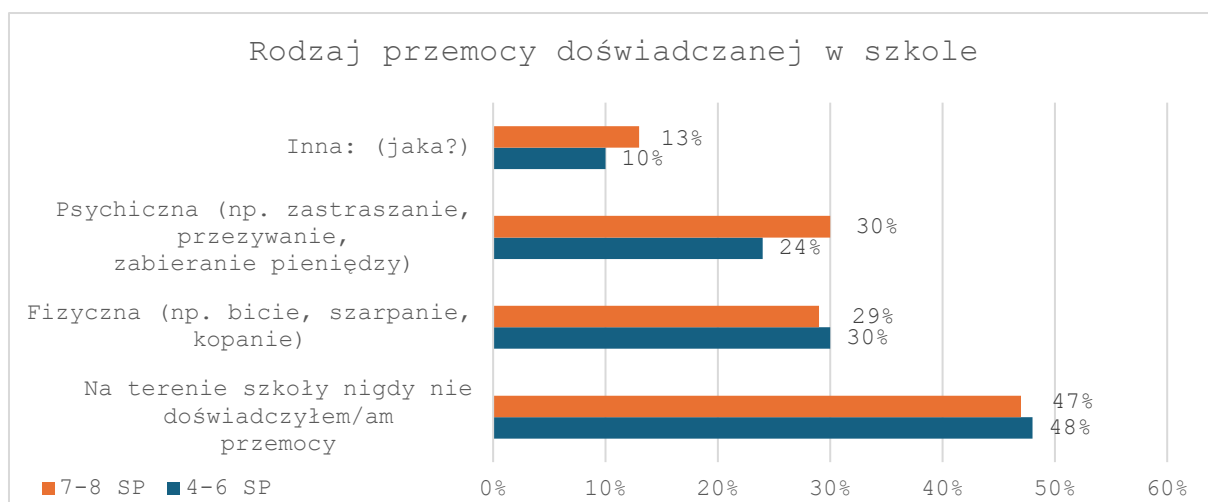
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Kołbaskowo pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym.

W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

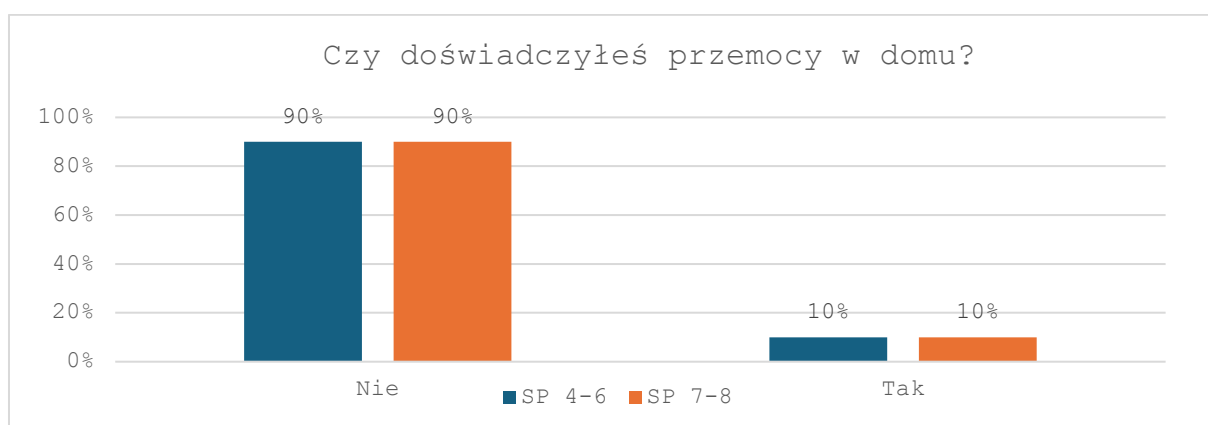
Uczniowie klas 4–6 i 7–8 szkół podstawowych w Gminie Kołbaskowo najczęściej wskazują, że nigdy nie doświadczyli przemocy w szkole (odpowiednio 55% i 53%). Przemoc kilka razy w roku spotyka 20% uczniów klas 4–6 i 24% uczniów klas 7–8. Doświadczenie przemocy codziennie jest stosunkowo rzadkie, dotyczy 6% uczniów klas 4–6 oraz 6% uczniów klas 7-8.

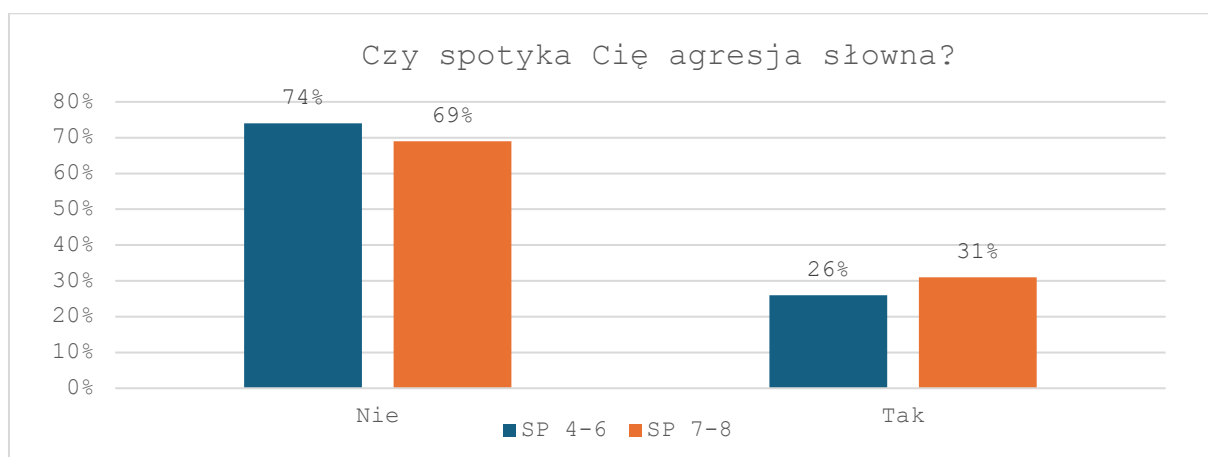
Zapytaliśmy też uczniów o rodzaj spotykanej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że uczniowie częściej doświadczają w szkole przemocy fizycznej niż psychicznej.

Dzieci i młodzież spędzają najwięcej czasu w domu i w szkole – w związku z tym obydwie te środowiska powinny charakteryzować się harmonią i spokojem, które umożliwią prawidłowy rozwój młodego dorosłego. Uczniowie zostali zapytani czy doświadczają przemocy domowej. Uzyskane wyniki wskazują, że przemoc domowa jest obecna w domach uczniów Gminy Kołbaskowo (SP 4-6: 10%; SP 7-8: 10%).

Jak wynika z przeprowadzonych badań – uczniowie Szkół Gminy Kołbaskowo wskazują, iż w ich środowisku dochodzi do agresji słownej (SP 4-6: 26%; SP 7-8: 31%).

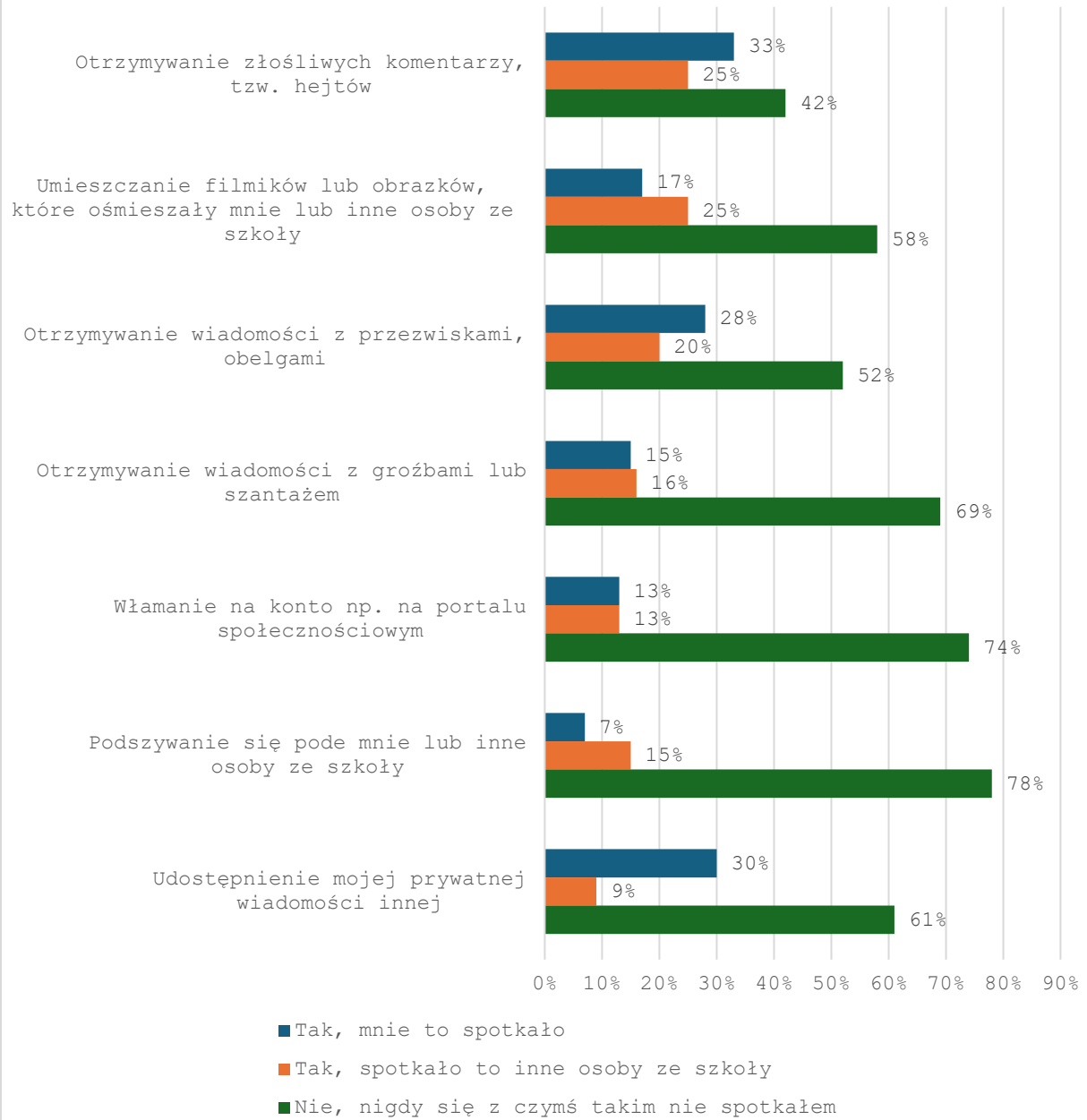
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom Gminy Kołbaskowo nie są obce wymienione poniżej doświadczenia.

33% uczniów klas SP 7-8 doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 7-8 – 28%) oraz często została udostępniana ich prywatna korespondencja (SP 7-8 – 30%).

Wskazuje to na konieczność szerokiej edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

Styczność z cyberprzemocą: SP 7-8

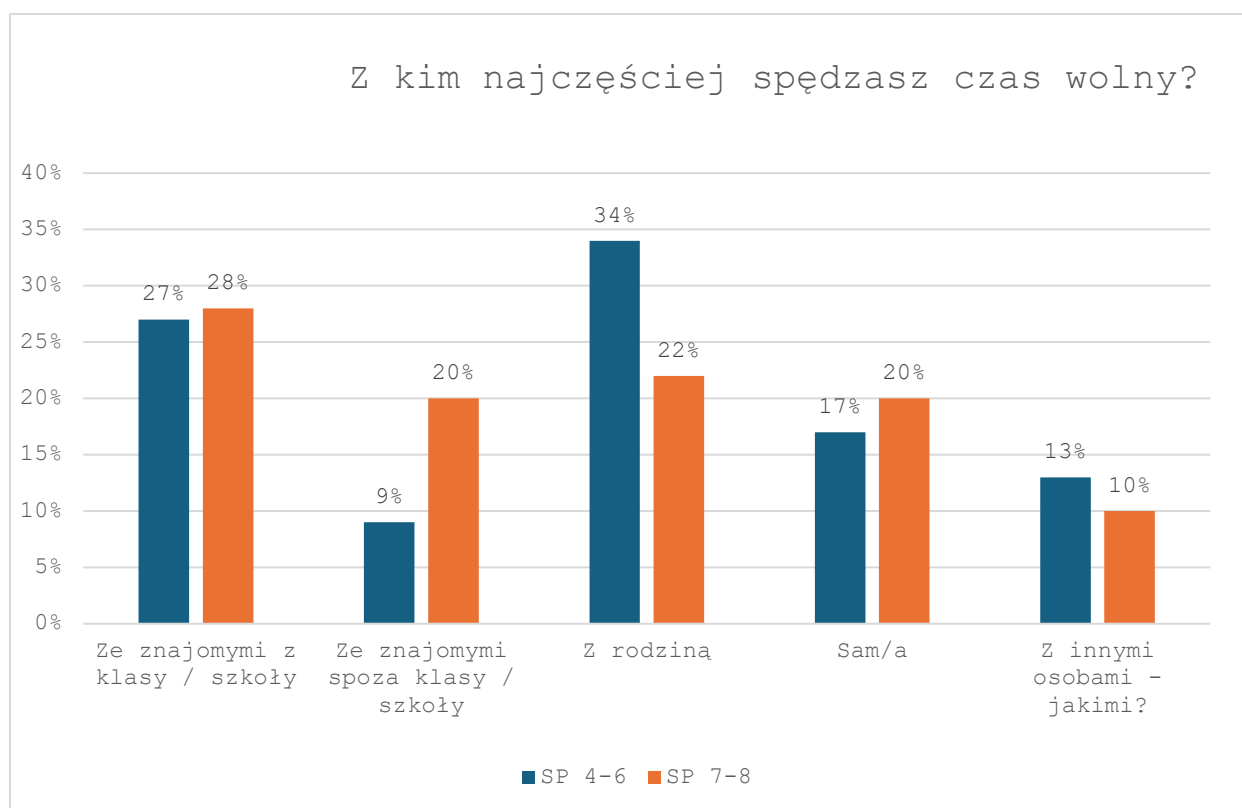
CZAS WOLNY

Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacery i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Zapytaliśmy uczniów z kim spędzają najczęściej czas wolny.

Młodszy uczniowie najczęściej czasu spędzają z rodziną (SP 4-6: 44%) lub ze znajomymi ze szkoły/klasy (SP 4-6: 27%). Natomiast, uczniowie klas 7-8 ze znajomymi ze szkoły/klasy (28%) lub z rodziną (22%).

**WYBRANE ZAGADNIENIA Z ESPAD-U.
PORÓWNANIE WYNIKÓW BADANIA UCZNIÓW SZKÓŁ Z GMINY KOŁBASKOWO
Z WYNIKAMI PRÓBY OGÓLNOPOLSKIEJ Z 2024 ROKU**

METODOLOGIA

W niniejszym opracowaniu zostanie przeprowadzone porównanie wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów Szkół z terenu Gminy Kołbaskowo z wynikami badania ESPAD przeprowadzonego na próbie ogólnopolskiej w 2024 roku.

Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną (*European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*, w skrócie ESPAD) to wieloletni europejski program badań ankietowych w szkołach. Badania prowadzone są co kilka lat według tych samych wystandardyzowanych technik. W Polsce przeprowadzane są na próbach uczniów w grupie wiekowej 15-18 lat. Mają one na celu przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych. Badania ESPAD z 2024 roku objęło 6486 uczniów.

W badaniu zrealizowanym na potrzeby niniejszej diagnozy zbadano wybrane zagadnienia zawarte w kwestionariuszu ESPAD. Badania w placówkach oświatowych przeprowadzono przy użyciu internetowego narzędzia CORIGO. Otrzymane w ten sposób wyniki porównano z wynikami ostatniego badania ogólnopolskiego ESPAD- u, przeprowadzonego w roku 2024.

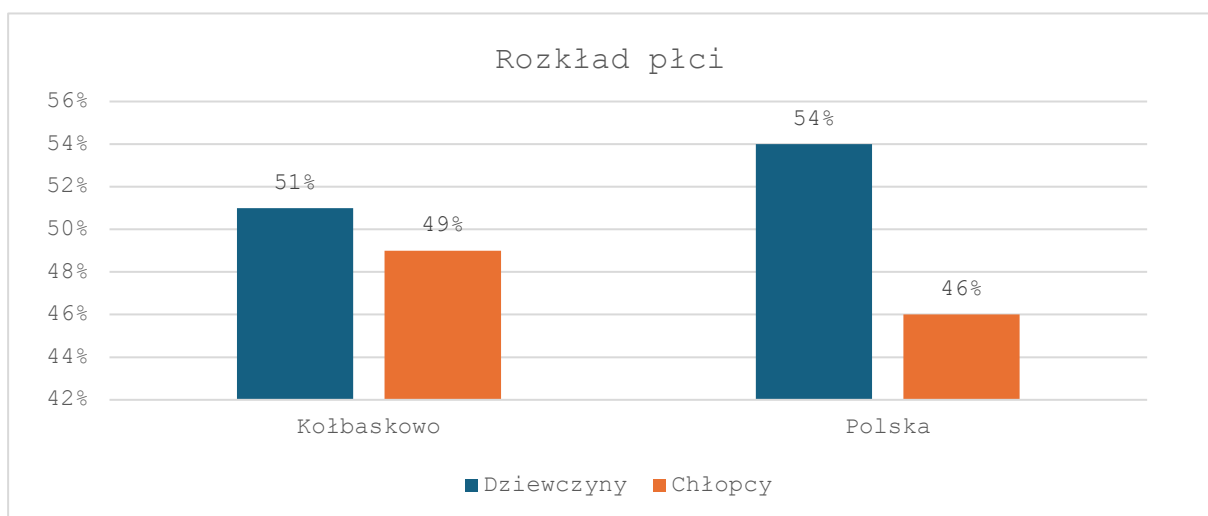
CEL BADANIA

Celem przeprowadzenia ankiety było głównie zbadanie zjawiska natężenia korzystania przez uczniów z substancji psychoaktywnych, w tym: napojów alkoholowych, papierosów, narkotyków, leków i substancji wziewnych, dopalaczy a następnie porównania głównych wyników z wynikami próby ogólnopolskiej badania ESPAD 2024.

GRUPA BADANA

Badaniami objęto uczniów szkół z terenu Gminy Kołbaskowo. Łącznie ankiety wypełniło 74 uczniów, wśród których znalazło się 38 dziewczyn oraz 36 chłopców. W celu umożliwienia porównania wyników lokalnych z szerszym kontekstem krajowym, opracowano wykres przedstawiający rozkład płci osób badanych. Na wykresie zestawiono dane dotyczące badanych uczniów z Gminy Kołbaskowo z wynikami uzyskanymi w ramach ogólnopolskiego badania ESPAD co pozwala na ocenę stopnia podobieństw lub różnic pomiędzy lokalną młodzieżą, a uczniami z innych rejonów Polski.

LICZEBNOŚĆ GRUPY BADANEJ	
Uczniowie szkół Gminy Kołbaskowo	74

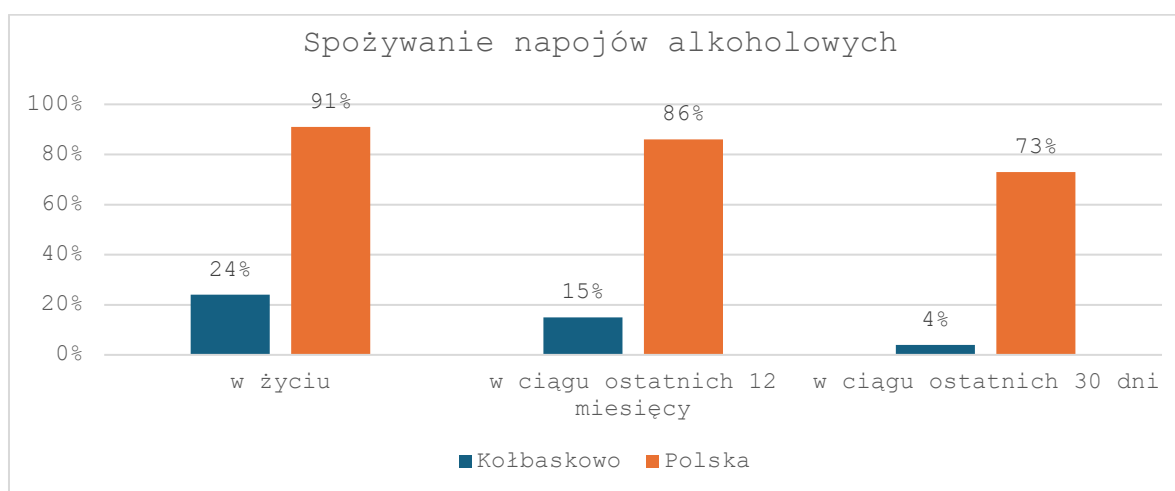

WYNIKI

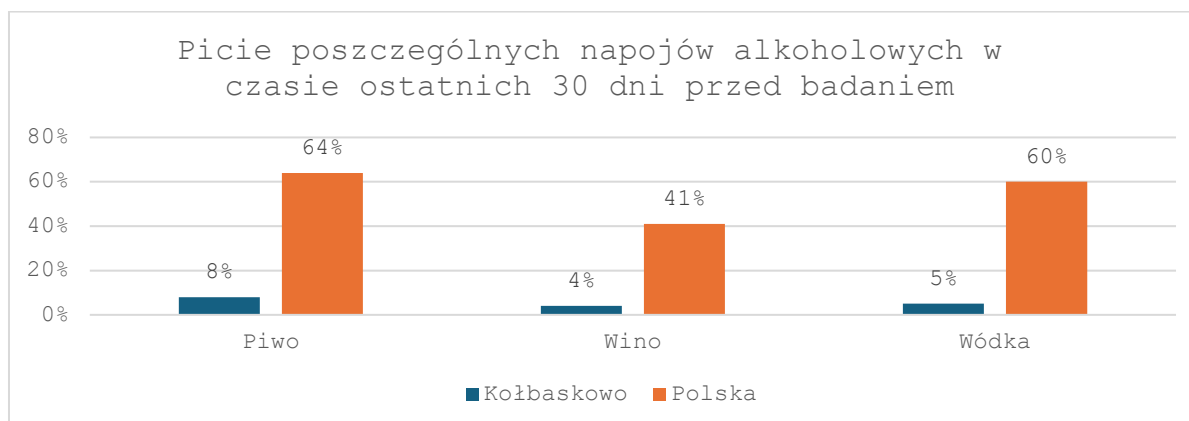
ALKOHOL

Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, podobnie jak ma to miejsce w dorosłej części społeczeństwa.

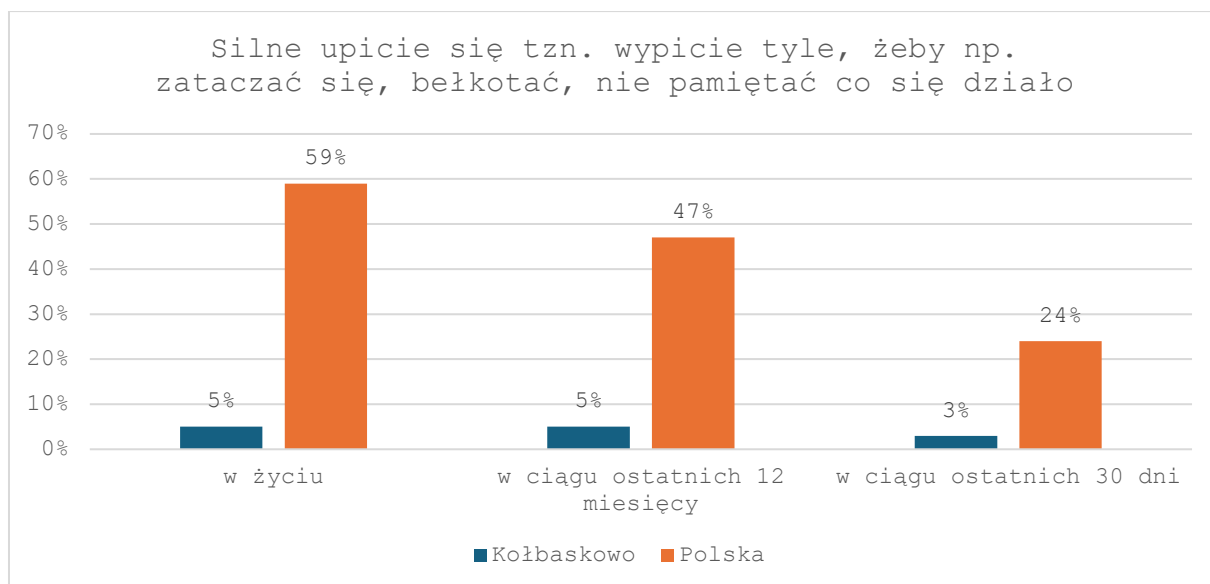
Spożywanie napojów alkoholowych wśród uczniów Szkół z terenu Gminy Kołbaskowo, zarówno kiedykolwiek w życiu, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak i w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem, jest na niższym poziomie w porównaniu z wynikami dla młodzieży próby ogólnopolskiej. Uczniowie w Gminie Kołbaskowo sięgają po alkohol rzadziej niż ich rówieśnicy na terenie Polski, co wskazuje na pozytywny trend młodych ludzi wobec spożywania alkoholu. Warto zauważyć, iż inicjację alkoholową ma za sobą o 67% mniej badanych uczniów w porównaniu do uczniów próby ogólnopolskiej.

W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem 8% uczniów z Gminy Kołbaskowo spożywało piwo, co jest wynikiem niższym niż średnia krajowa wynosząca 64%. W przypadku wina odsetki wyniosły – 4% w Gminie Kołbaskowo i 41% w skali ogólnopolskiej. Spożycie wódki zadeklarowało 5% z uczniów podczas gdy w Polsce odsetek ten wyniósł 60%. Wyniki wskazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej niż ich rówieśnicy w kraju sięgała po piwo i wino.

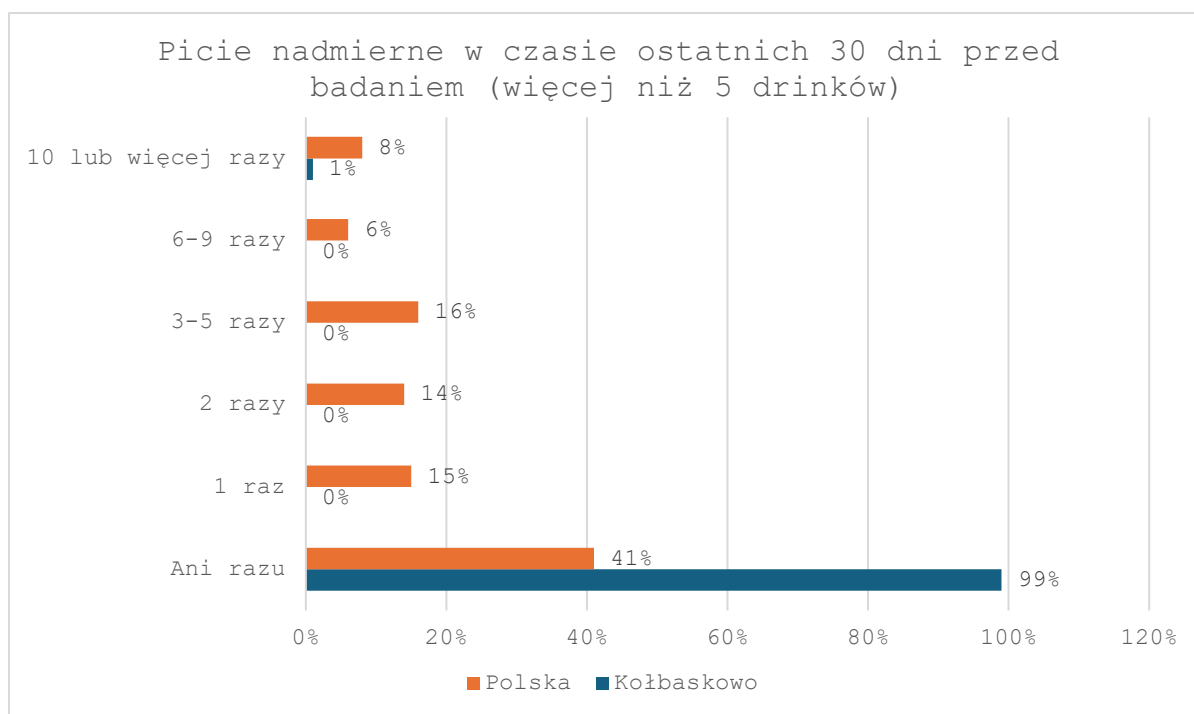

Silne upicie się chociaż raz w życiu zadeklarowało 5% uczniów z Gminy Kołbaskowo, podczas gdy w skali kraju było to 59%. W ciągu ostatnich 12 miesięcy silne upicie zgłosiło 5% uczniów w Gminie Kołbaskowo i 47% uczniów w Polsce. W ostatnich 30 dniach odsetek ten wyniósł 3% w Gminie Kołbaskowo i 24% w kraju. Dane wskazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo znacznie rzadziej doświadczała silnego upojenia alkoholowego niż ich rówieśnicy w Polsce.

Niezależnie od samooceny badanych w kwestii upicia się, w badaniu przyjęto obiektywną miarę nadmiernego spożycia alkoholu przy jednej okazji, definiując ją jako wypicie 5 drinków lub więcej. W ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem aż 99% uczniów z Gminy Kołbaskowo zadeklarowało, że ani razu nie spożyło więcej niż 5 drinków podczas jednej okazji, gdy w skali kraju odsetek ten wyniósł tylko 41%. Jednorazowe nadmierne picie zgłosiło 0% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 15% uczniów w Polsce. W przypadku spożycia alkoholu 2 razy w tym okresie wynik w Gminie Kołbaskowo wyniósł również 0%, a w Polsce 14%. Równie duże różnice widać przy wyższej częstotliwości – picie 3–5 razy, 6–9 razy oraz 10 lub więcej razy było wśród uczniów z Gminy Kołbaskowo zdecydowanie rzadsze niż w populacji ogólnopolskiej.

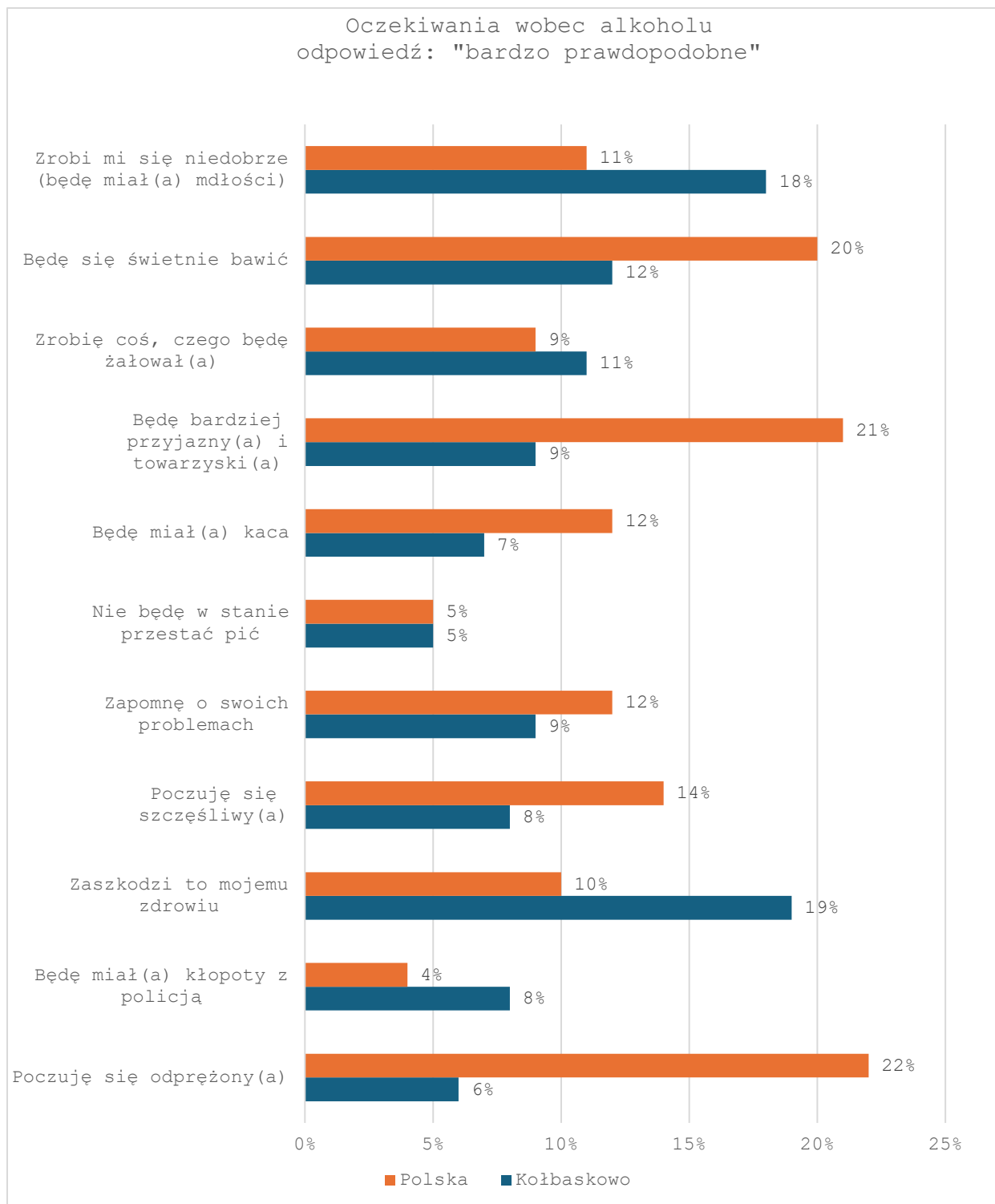
Dane wskazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej podejmowała ryzykowne zachowania związane z nadmiernym pić alkoholu w porównaniu z ich rówieśnikami w całym kraju.

Poniższe wartości odzwierciedlają strukturę odpowiedzi uczniów na pytanie: „Na ile jest prawdopodobne, że każda z poniższych możliwości mogłaby się zdarzyć Tobie osobiście, jeśli napijesz się alkoholu?” Oczekiwania uczniów szkół Gminy Kołbaskowo wobec alkoholu różnią się w porównaniu do próby ogólnopolskiej.

Uczniowie szkół z terenu Gminy Kołbaskowo w porównaniu do próby ogólnopolskiej, zgłaszali:

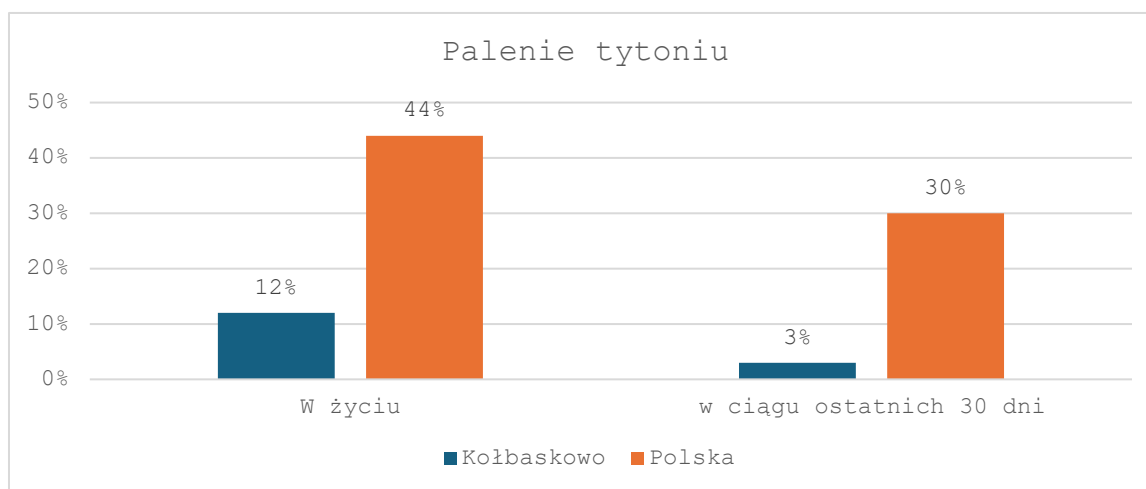
- **rzadziej:**
 - poczucie odprężenia (o 16 p.p.);
 - bycie bardziej przyjaznym i towarzyskim (o 12 p.p.);
 - poczucie bycia szczęśliwym (o 6 p.p.);
 - obawy przed kacem (o 5 p.p.);
 - zapomnianie o swoich problemach.
- **częściej:**
 - będę mieć kłopoty z policją (o 4 p.p.);
 - strach przed problemami zdrowotnymi (o 9 p.p.);
 - zrobienie czegoś, czego będą żałowali (o 2 p.p.);
 - przekonanie o świetnej zabawie (o 8 p.p.);
 - strach przed pojawiającymi się mdłościami (o 7 p.p.);
- **na tym samym poziomie:**
 - niemożność przestania picia

PAPIEROSY I E-PAPIEROSY

Kolejna poddana badaniu kwestia dotyczyła deklaracji uczniów na temat palenia przez nich papierosów. Palenie tytoniu kiedykolwiek w życiu zadeklarowało 12% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 44% uczniów w skali kraju, co wskazuje na dużą różnicę pomiędzy wynikami lokalnymi a ogólnopolskimi. W odniesieniu do palenia w ciągu ostatnich 30 dni, odsetek uczniów z Gminy Kołbaskowo wyniósł 3%, podczas gdy w Polsce 30%.

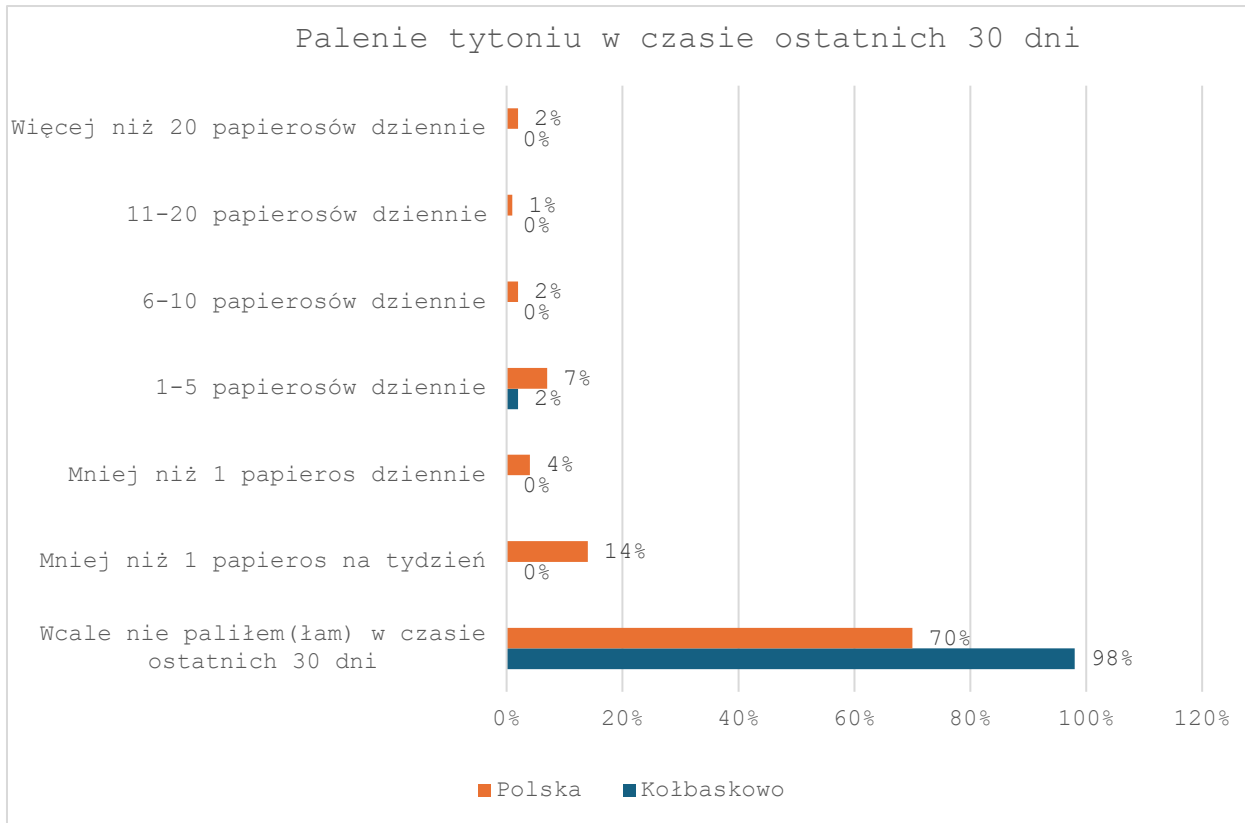
Dane pokazują, że aktualne (do 30 dni przed badaniem) palenie tytoniu było wyraźnie rzadsze wśród młodzieży z Gminy Kołbaskowo niż w populacji ogólnopolskiej.

W ciągu ostatnich 30 dni 98% uczniów z Gminy Kołbaskowo nie paliło papierosów, podczas gdy w skali kraju takich uczniów było 70%. Palenie w ograniczonym zakresie (mniej niż 1 papieros na tydzień lub dziennie) deklarowało 0% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 18% uczniów w Polsce.

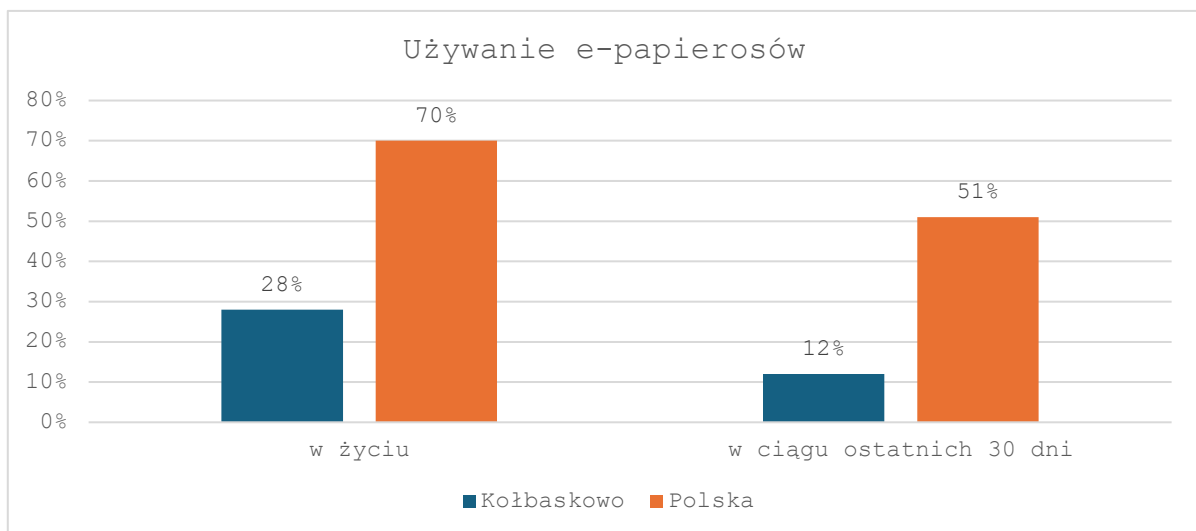
Jeśli chodzi o regularne palenie (1–5 papierosów dziennie), w Gminie Kołbaskowo zadeklarował 2%, a w Polsce 7%. Palenie w większych ilościach (6 lub więcej papierosów dziennie) nie miały miejsca w obu próbach, natomiast odsetki w Polsce były stosunkowo niskie.

Dane wskazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo zdecydowanie rzadziej paliła tytoń i paliła mniej intensywnie niż uczniowie w całym kraju.

Używanie e-papierosów kiedykolwiek w życiu zadeklarowało 28% uczniów z Gminy Kołbaskowo oraz 70% uczniów w skali kraju. W ciągu ostatnich 30 dni e-papierosów używało 12% uczniów z Gminy Kołbaskowo, podczas gdy w Polsce było to 51%.

Dane pokazują, że zarówno eksperymentowanie z e-papierosami, jak i aktualne ich używanie było wyraźnie rzadsze wśród młodzieży z Gminy Kołbaskowo w porównaniu do wyników ogólnopolskich.

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE I DOPALACZE

W przypadku używania substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu, uczniowie z Gminy Kołbaskowo w większości kategorii osiągnęli niższe wyniki niż uczniowie z próby ogólnopolskiej. Najczęściej wskazywane były leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza – używało ich 9% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 21% uczniów w Polsce. Wyraźnie mniej uczniów w Gminie Kołbaskowo sięgało także po alkohol z marihuaną (3% w Gminie Kołbaskowo vs 19% w Polsce) oraz substancje wziewne (5% vs 6%).

W pozostałych kategoriach (takich jak amfetamina, ecstasy, grzyby halucynogenne, kokaina, inhalanty i inne narkotyki) różnice między Gminą Kołbaskowo a wynikami ogólnopolskimi były niewielkie lub zbliżone.

Dane wskazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej eksperymentowała z substancjami psychoaktywnymi niż ich rówieśnicy w całym kraju.

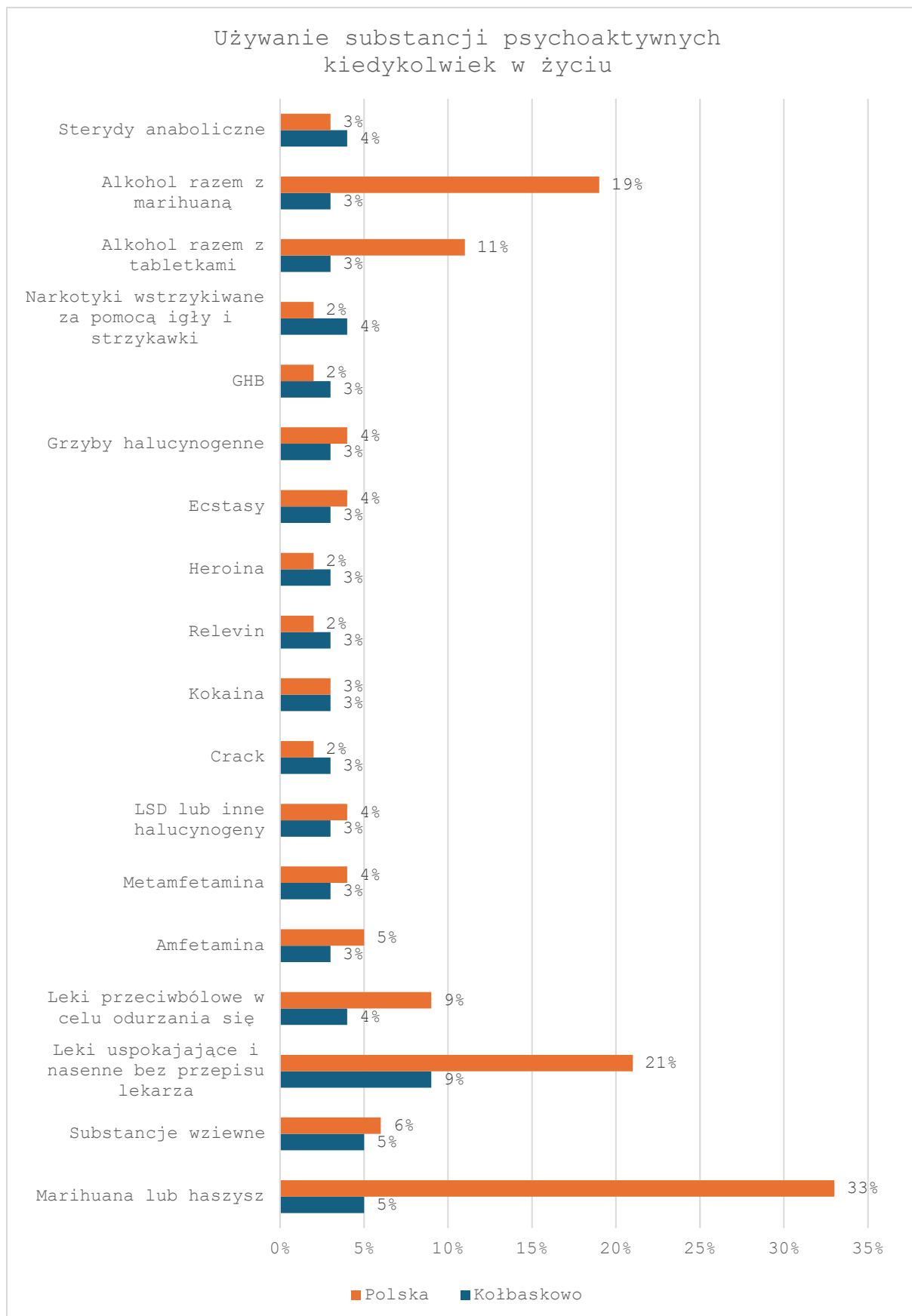
W ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej używaną substancją psychoaktywną wśród uczniów była marihuana lub haszysz – 4% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 24% uczniów w Polsce deklarowało jej użycie.

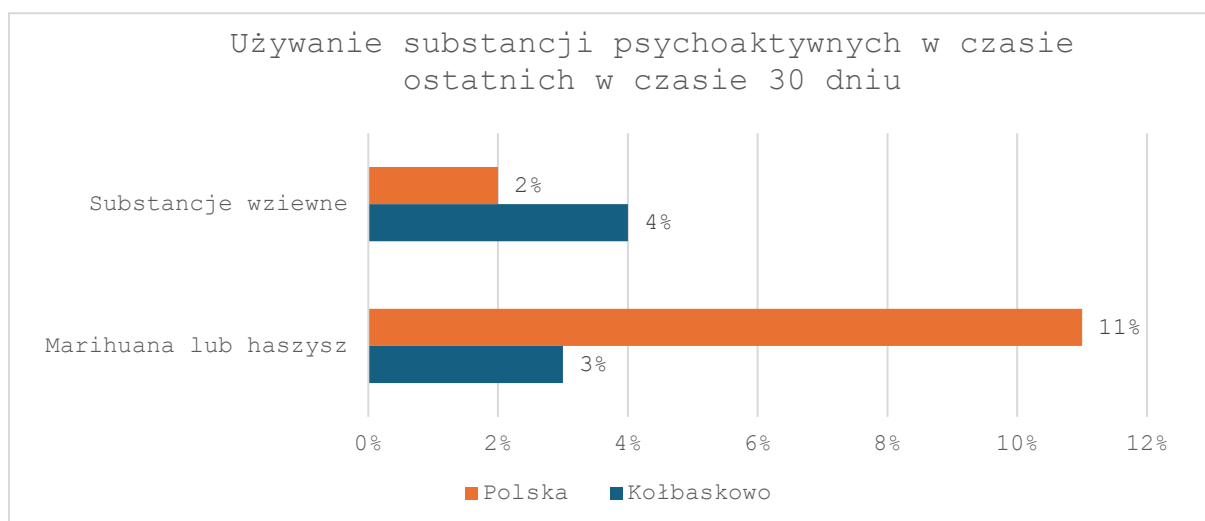
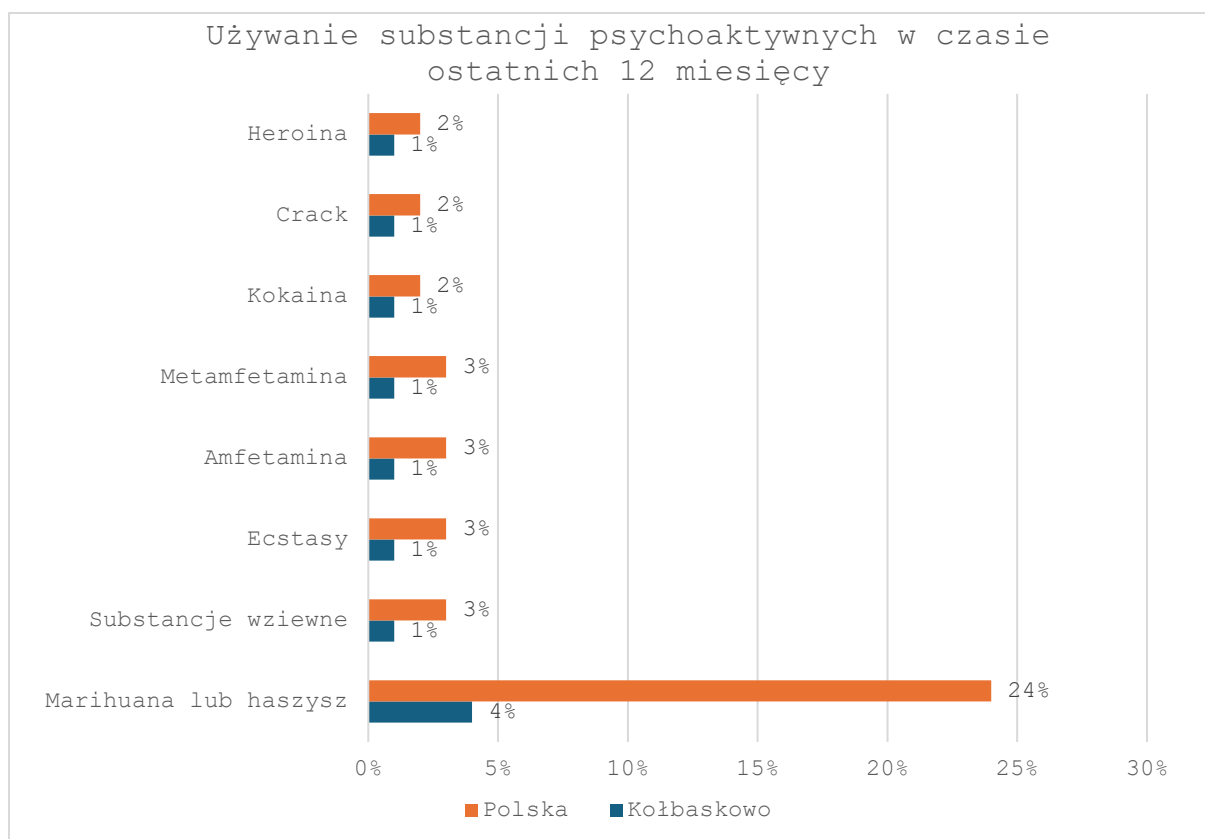
W przypadku innych substancji, takich jak ecstasy, amfetamina, metamfetamina, kokaina, crack czy heroina, odsetki były niskie lub równe 0% w obu próbach, w skali kraju były one zdecydowanie wyższe niż w Gminie Kołbaskowo.

Dane te pokazują, że w ostatnim roku młodzież z Gminy Kołbaskowo zdecydowanie rzadziej niż średnia krajowa sięgała po większość substancji psychoaktywnych.

W ciągu ostatnich 30 dni nikt z uczniów z Gminy Kołbaskowo 3% zadeklarowało użycie marihuany lub haszyszu, podczas gdy w skali kraju odsetek ten wyniósł 11%. Używanie substancji wziewnych zgłosiło 4% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 3% uczniów w Polsce.

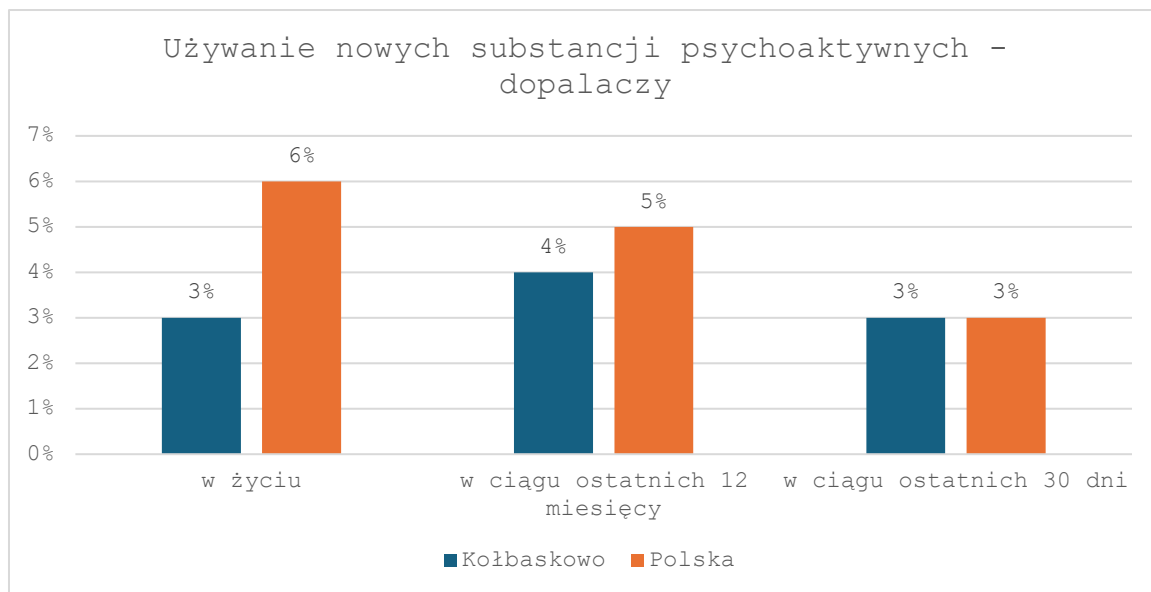
Dane te pokazują, że w krótkiej perspektywie czasowej (ostatni miesiąc) młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej sięgała po substancje psychoaktywne niż ich rówieśnicy w całym kraju.

Używanie nowych substancji psychoaktywnych (dopalaczy) kiedykolwiek w życiu zadeklarowało 3% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 6% uczniów w Polsce. W ciągu ostatnich 12 miesięcy dopalaczy używało 4% w Gminie Kołbaskowo, natomiast w skali ogólnopolskiej 5%. W ciągu ostatnich 30 dni w Gminie Kołbaskowo 3% zgłosiło użycie dopalaczy, podczas gdy w Polsce było to również 3% badanych.

Dane pokazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo sięgała na podobnym poziomie po nowe substancje psychoaktywne w porównaniu do krajowych wyników.

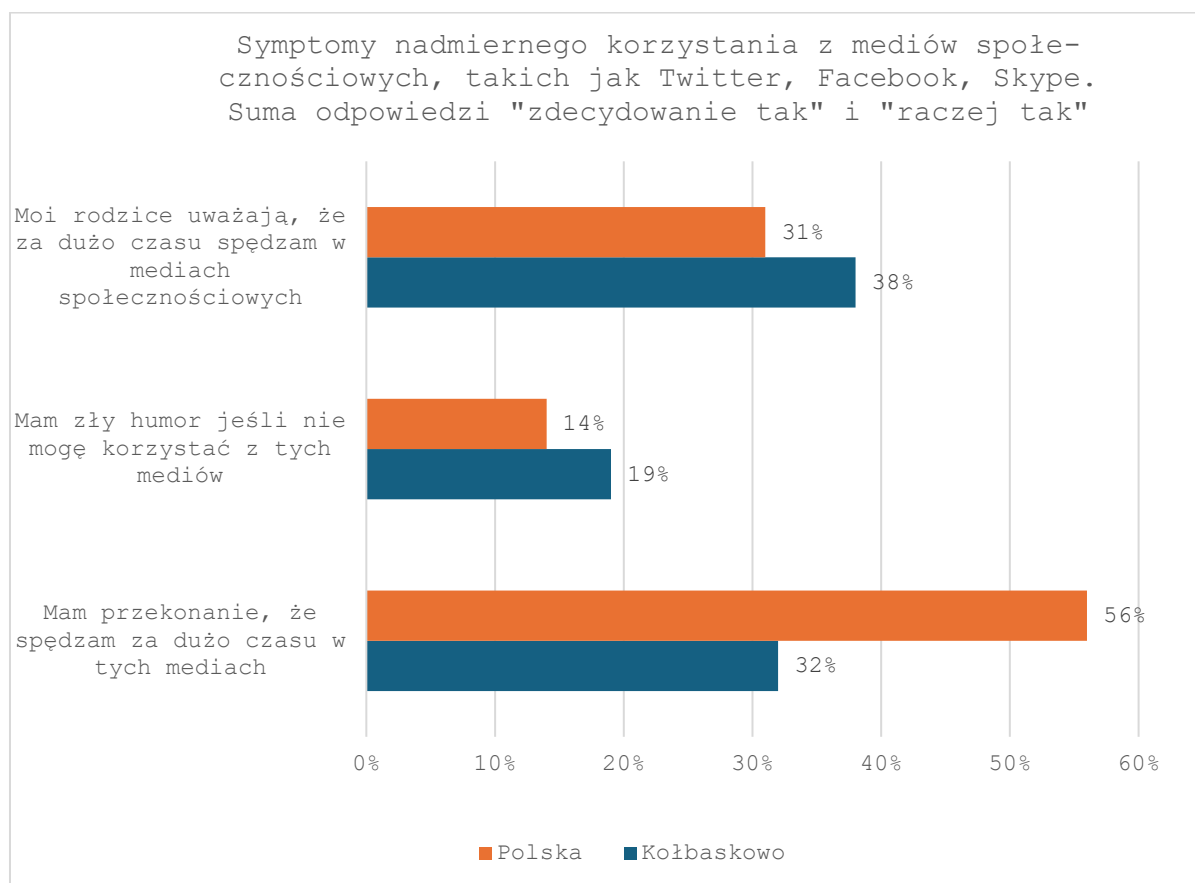
KORZYSTANIE Z MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH I GIER

W kwestionariuszu zawarto również pytania dotyczące korzystania z mediów społecznościowych takich jak Twitter, Facebook czy Skype oraz grania w gry na urządzeniach elektronicznych, takich jak komputer, smartfon, konsola, czyli gier wideo.

Kolejna badana kwestia dotyczy symptomów nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, takich jak Twitter, Facebook czy Skype.

Wśród uczniów z Gminy Kołbaskowo 38% zadeklarowało, że ich rodzice uważają, iż spędzają za dużo czasu w mediach społecznościowych, co jest wskazaniem wyższym niż w przypadku uczniów w skali kraju (31%). 19% uczniów z Gminy Kołbaskowo przyznało, że odczuwa zły humor w sytuacji braku dostępu do mediów społecznościowych, podczas gdy w Polsce było to 14% badanych. Poczucie, że spędzają zbyt dużo czasu w mediach, miało 32% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 56% uczniów w Polsce.

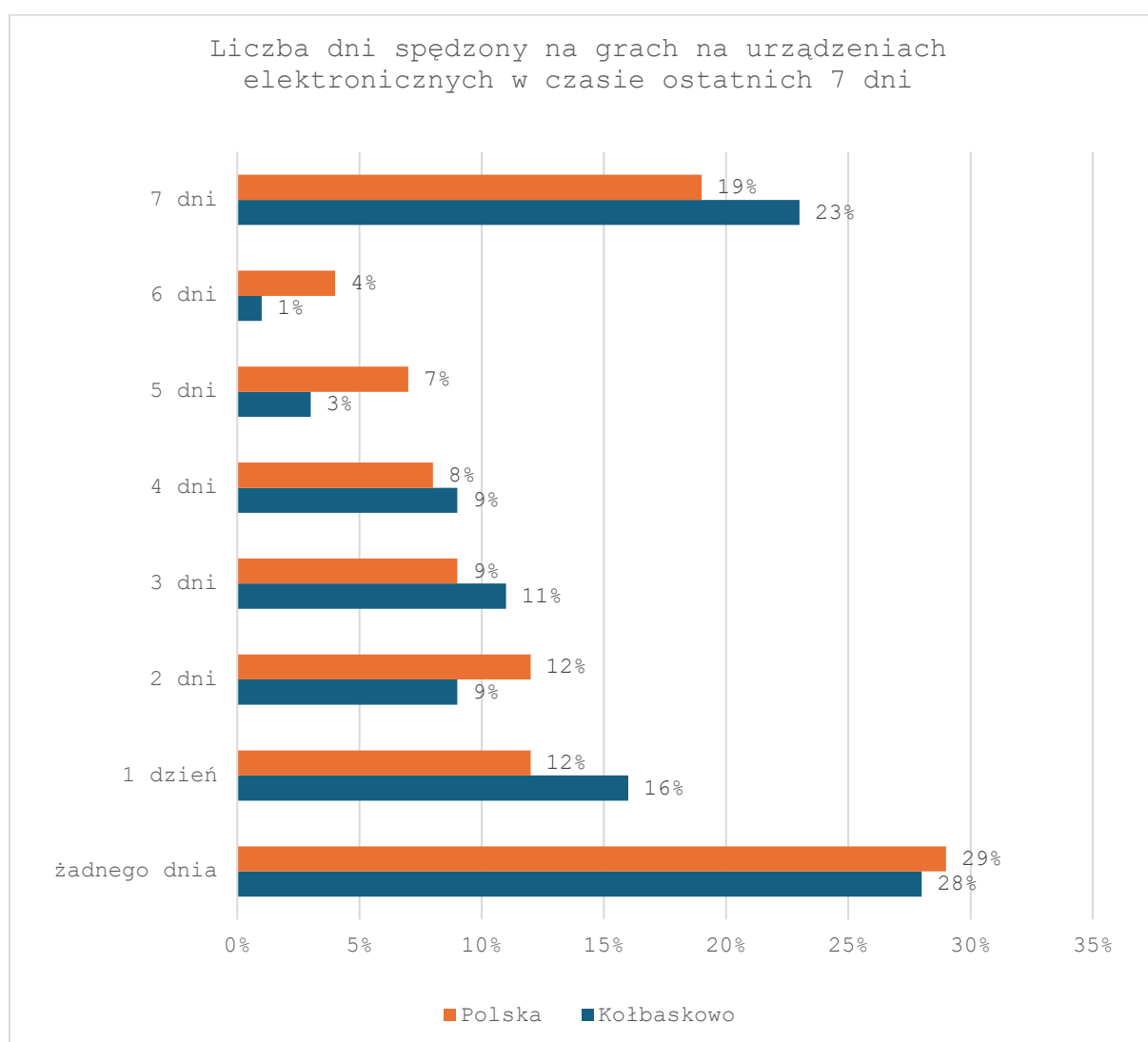
Dane wskazują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo nieco rzadziej niż rówieśnicy z kraju odczuwa symptomy nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych, choć postrzeganie tego przez rodziców jest podobne w obu grupach.

Analiza liczby dni spędzonych na graniu w gry na urządzeniach elektronicznych w ciągu ostatniego tygodnia pokazuje, że 28% uczniów z Gminy Kołbaskowo nie grało wcale, w porównaniu do 29% uczniów w Polsce. Codzienne granie (7 dni w tygodniu) zadeklarowało 23% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 19% uczniów w skali kraju.

W przypadku grania sporadycznego (1–3 dni w tygodniu) odsetki były niższe w obu grupach. Różnice w częstszym graniu (4–6 dni) również wypadały na niekorzyść Gminy Kołbaskowo – uczniowie tej gminy częściej spędzali czas przy grach większość dni tygodnia.

Wyniki sugerują, że młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej angażowała się w intensywne granie na urządzeniach elektronicznych niż ich rówieśnicy w całym kraju.

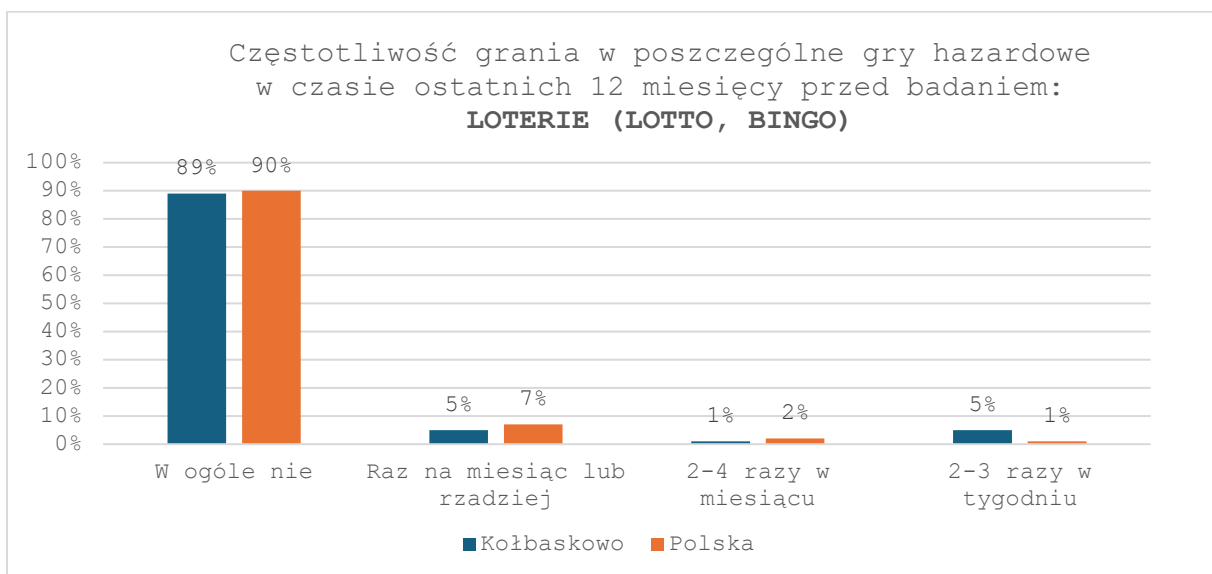
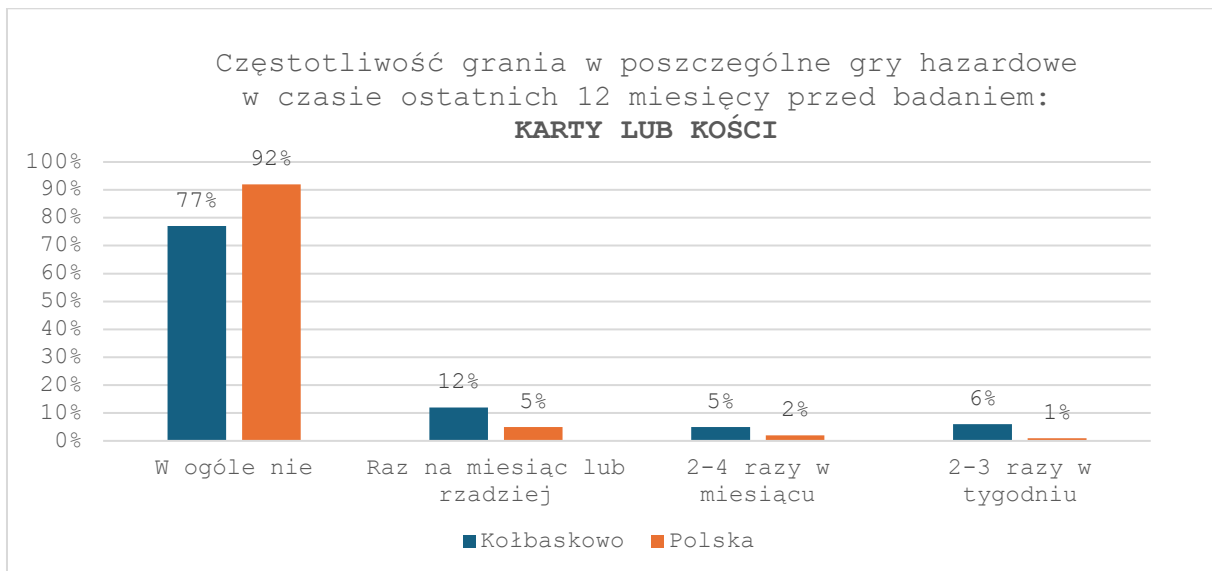
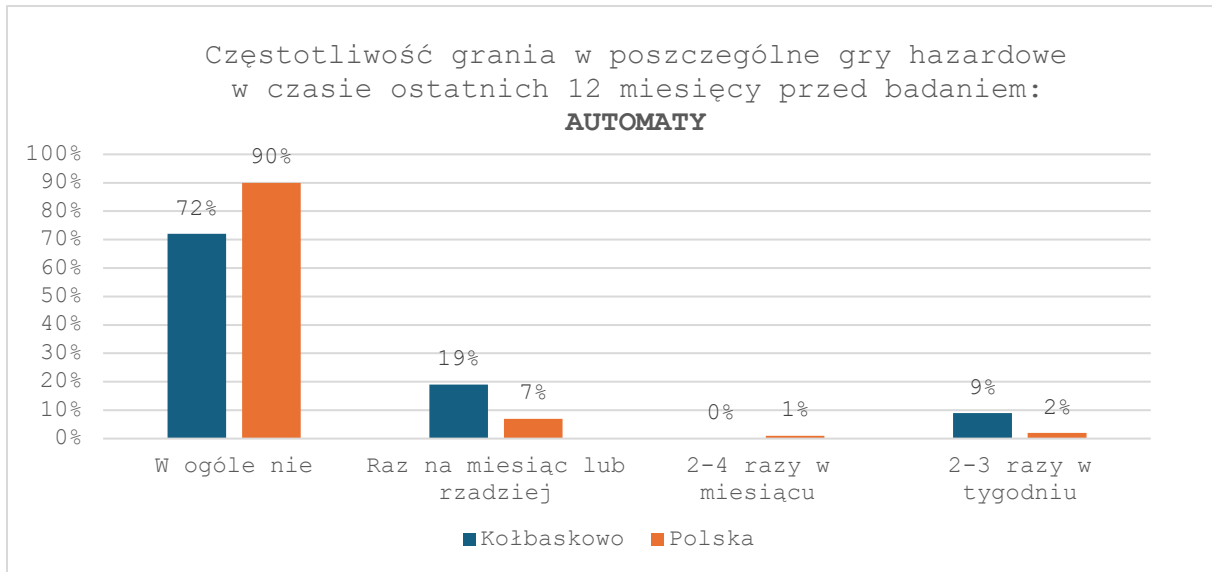
GRY HAZARDOWE

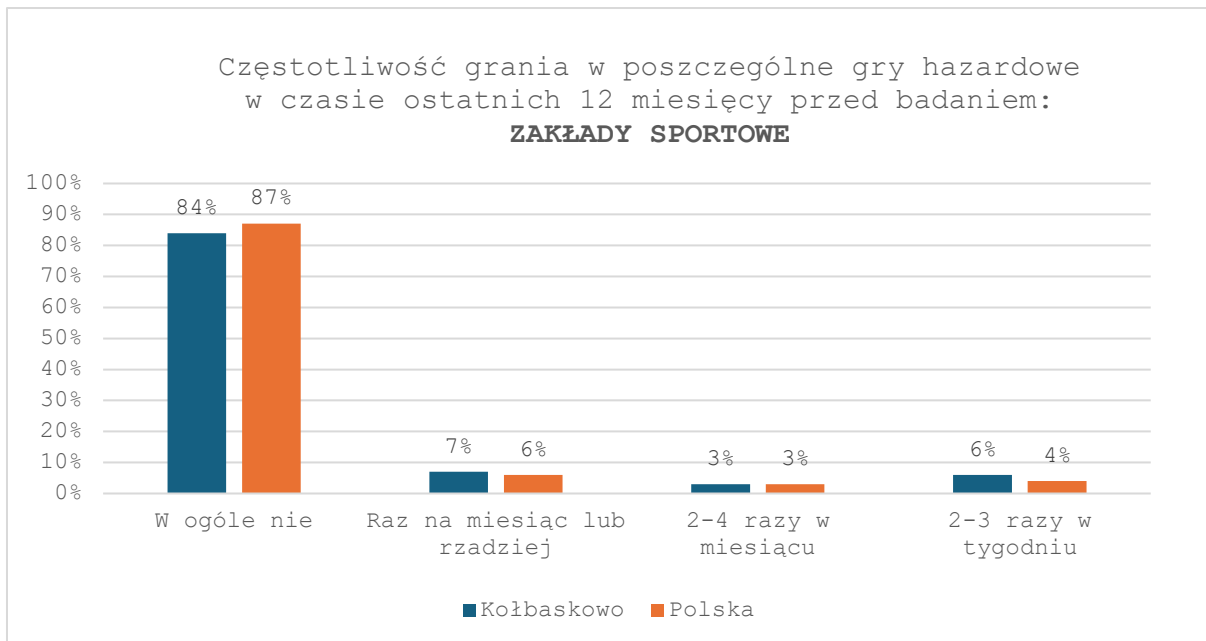
Sektor gier i zakładów w Polsce, obejmujący takie formy działalności jak: loterie pieniężne, gry liczbowe, zakłady wzajemne, salony gry bingo, kasyna, salony gry na automatach, punkty gry na automatach o niskich wygranych. Gry hazardowe uprawiać można w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS.

W części badania dotyczącej częstotliwości grania w gry hazardowe w ciągu ostatnich 12 miesięcy większość uczniów nie uczestniczyła w tego typu aktywnościach.

- Automaty: 72% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 90% uczniów w Polsce zadeklarowało, że w ogóle nie grało. Sporadyczne granie (raz w miesiącu lub rzadziej) było częstsze w Gminie Kołbaskowo (19%) niż w Polsce (7%).
- Karty lub kości: 77% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 92% uczniów w Polsce nie brało udziału w tego rodzaju grach hazardowych. Pozostali uczniowie z Gminy Kołbaskowo częściej zgłaszali pojedyncze przypadki gry.
- Loterie (Lotto, Bingo): brak udziału zadeklarowało 89% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 90% uczniów w Polsce. Sporadyczne granie było bardzo rzadkie, ale odsetek grających raz w miesiącu lub rzadziej był zbliżony, a nawet nieznacznie wyższy.
- Zakłady sportowe: 84% uczniów z Gminy Kołbaskowo i 87% uczniów w Polsce nigdy nie uczestniczyło w zakładach. Młodzież z Gminy Kołbaskowo nieco częściej niż ogólnopolska deklarowała udział w tej formie hazardu (głównie sporadycznie).

Młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej niż rówieśnicy próby ogólnopolskiej deklarowała całkowity brak kontaktu z grami hazardowymi, jednak nadal udział w grach hazardowych był marginalny. Sporadyczne granie pojawiało się nieco częściej w Gminie Kołbaskowo, ale częstotliwość regularnego hazardu była bardzo niska zarówno lokalnie, jak i w skali kraju.

ESPAD – PODSUMOWANIE

Picie napojów alkoholowych wśród uczniów szkół z terenu Gminy Kołbaskowo jest na wyraźnie niższym poziomie w porównaniu z wynikami młodzieży ogólnopolskiej. Uczniowie z Gminy Kołbaskowo nie tylko rzadziej sięgają po alkohol, ale także częściej ograniczają się do napojów o niższej zawartości alkoholu. Silne upicia oraz nadmierne picie (powyżej 5 drinków przy jednej okazji) występowały rzadziej niż średnio w kraju, co potwierdza pozytywny trend w zakresie kultury spożycia alkoholu.

Podobnie pozytywne zjawisko obserwujemy w zakresie palenia papierosów – młodzież z Gminy Kołbaskowo rzadziej paliła zarówno tytoń tradycyjny, jak i używała e-papierosów w porównaniu do średniej ogólnopolskiej. Widać wyraźną tendencję do ograniczania tych ryzykownych zachowań wśród lokalnej młodzieży.

Jednak mimo tych korzystnych wyników dotyczących alkoholu i tytoniu, pojawiają się pewne sygnały niepokojące. Uczniowie z Gminy Kołbaskowo wykazywali problemy związane z używaniem substancji wziewnych oraz leków uspokajających i nasennych bez przepisu lekarza, choć w zakresie innych substancji psychoaktywnych (narkotyków, dopalaczy) wyniki były na ogół niższe niż w skali kraju.

Dodatkowo symptomy nadmiernego korzystania z mediów społecznościowych oraz kontakt z grami hazardowymi były w Gminie Kołbaskowo obecne na podobnym lub nieco niższym poziomie niż średnia krajowa. Młodzież częściej niż średnia deklarowała brak grania na urządzeniach elektronicznych oraz bardzo rzadko angażowała się w gry hazardowe.

Dane wskazują na pozytywny obraz stylu życia młodzieży z Gminy Kołbaskowo w kontekście spożycia alkoholu, palenia tytoniu i zaangażowania w hazard. Jednak wymagająca uwagi jest kwestia używania substancji wziewnych oraz leków bez recepty, a także konieczność dalszego monitorowania zachowań w obszarze nowych uzależnień (media społecznościowe, e-papierosy).

Wskazane jest prowadzenie profilaktyki ukierunkowanej szerzej, obejmującej różne formy ryzykownych zachowań, nie tylko alkohol i papierosy.

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Kołbaskowo

- Większość respondentów (93%) deklarowała posiadanie pracy, głównie w sektorze publicznym (49%) lub prywatnym (46%). Wśród osób niepracujących najczęściej wskazywano inne źródła utrzymania (emerytura/renta). Mieszkańcy ocenili swoją sytuację mieszkaniową jako dobrą lub bardzo dobrą (łącznie 82%), a sytuację materialną jako dobrą lub bardzo dobrą (77%).
- Zdecydowana większość respondentów (90%) nie korzystała ze świadczeń OPS w ciągu ostatniego roku. Wśród korzystających (5%) najczęściej wskazywano: niepełnosprawność, długotrwałą, ciężką chorobę oraz wielodzietność, ubóstwo i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
- Opieka zdrowotna została oceniona pozytywnie tylko przez 41% badanych, którzy wskazali odpowiedź „raczej dobrze”, a 3% wskazało oceniło ją bardzo dobrze.
- Respondenci wskazali na kilka kluczowych problemów lokalnych: problemy opiekuńczo-wychowawcze (62%), izolacja społeczna osób starszych (58%) oraz brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy (55%).
- Wysoki odsetek mieszkańców dostrzega skalę uzależnień – 56% uznaje alkoholizm za zjawisko powszechne, a 26% wskazuje na powszechność narkomanii a 26% używania dopalaczy. Jednocześnie 88% mieszkańców dostrzega potrzebę prowadzenia działań profilaktycznych – preferowana jest organizacja: warsztatów profilaktycznych dla uczniów (33%), wsparcia psychologicznego dla rodzin (24%), udziału w ogólnopolskich kampaniach profilaktycznych (16%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (15%) oraz pomocy w integracji dzieci (9%).
- Mieszkańcy oceniają współpracę władz samorządowych z NGO i kościołami jako bardzo dobrą lub dobrą (16%). 51% uczestniczyło w wydarzeniach lokalnych, choć część (49%) deklarowała brak zainteresowania, czasu lub informacji o wydarzeniach i z tego powodu nie wzięli w nich udziału. 60% uważa, że potrzeby społeczne w gminie są zaspokajane.
- Relacje sąsiedzkie są w przeważającej mierze poprawne (52%) lub bardzo dobre (40%).
- Sytuacja seniorów jest postrzegana jako dobra przez 29% badanych. 64% uważa, że oferta działań dla osób starszych jest wystarczająca. W odniesieniu do osób niepełnosprawnych 47% mieszkańców uznaje, że nie są one społecznie wykluczone, a 10% uważa, że mogą znaleźć zatrudnienie w gminie.

- 11% respondentów zna osoby doznające przemocy domowej, a 25% ma takie podejrzania. 68% nie wie, gdzie można szukać pomocy w przypadku doznawania przemocy. Badani posiadają wysoką świadomość mechanizmów przemocy – większość nie zgadza się z mitami społecznymi (np. że przemoc to sprawa prywatna, że tylko widoczne ślady świadczą o przemocy). Przemoc wiązana jest najczęściej ze spożyciem alkoholu (91%).
- Respondenci zdecydowanie odrzucają przemoc w wychowaniu – 74% nie zgadza się ze stosowaniem klapsów, 96% neguje tezę, że kary fizyczne „hartują dziecko”, a 70% popiera zakaz kar cielesnych. Wśród dominujących postaw widać wysoki poziom świadomości wychowawczej i sprzeciw wobec przemocowych metod dyscyplinowania dzieci.

Pracownicy instytucjonalni:

- Najistotniejszymi zdaniem pracowników instytucjonalnych problemami w środowisku lokalnym są: uzależnienie od alkoholu (100%), uzależnienie od narkotyków (100%), przemoc domowa (100%), bezrobocie (100%), bieda, ubóstwo (100%), niepełnosprawność (100%).
- 100% respondentów odpowiedziało, że zgadza się z tym w pełni lub częściowo, że pomoc społeczna pomaga w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. 38% badanych wskazało, że odczuwa symptomy wypalenia zawodowego. Mogą oni wymagać wsparcia ze strony psychoterapeuty.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań łącznie 100% respondentów zgadza się, że władze gminy są dobrze poinformowane o potrzebach pomocy społecznej.
- 50% uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego jest w gminie zaspokajana.
- 100% pracowników instytucjonalnych dostrzega potrzebę prowadzenia działań z zakresu profilaktyki uzależnień udzielania wsparcia psychologicznego dla rodzin (50%), otwartych konsultacji z terapeutą uzależnień (13%), warsztatów profilaktycznych dla uczniów (13%), organizacji ogólnopolskich kampanii profilaktycznych (13%) oraz pomocy dzieciom z rodzin dotkniętych problemem uzależnień (11%).

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Gminie Kołbaskowo jest obecne. 3% uczniów klas 4-6 oraz 8% uczniów klas 7-8 deklaruje, że ma za sobą inicjację alkoholową. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci

i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia oraz zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.

- Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 6% uczniów klas 4-6 oraz 20% starszych uczniów. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze jest obecny wśród uczniów szkół Gminy Kołbaskowo. 4% z ankietowanych uczniów klas SP 4-6 oraz 5% uczniów klas 7-8 zadeklarowało, że przyjmowali kiedykolwiek substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze. Ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- Należy zwrócić uwagę na obniżający się wiek osób sięgających po napoje energetyzujące, które stanowią duże obciążenie zdrowotne dla młodego organizmu. Aż 11% uczniów z młodszej oraz 30% starszej grupy deklaruje, że pije napoje energetyczne
- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera. Uczniowie szkół podstawowych Gminy Kołbaskowo najczęściej korzystają z komputera do 2 godzin dziennie (SP 4-6: 25%; SP 7-8: 21%). Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach i wypełnieniu obowiązków są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze,

iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączyć w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.

- Wnikliwie należy ocenić skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, ponieważ internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Doświadczenia z taką formą „rozrywki” deklaruje – 14% młodszych oraz 31% starszych uczniów. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej). Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączyć trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- Uczniowie w Gminie Kołbaskowo deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Uczniowie przyznają, że doświadczają agresji słownej. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy.